

Meerjarenbegroting 2026-2029

gemeente
son en breugel

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
Voorwoord	4
Algemene inleiding	5
Proces van kadernota naar begroting	5
Vertrekpunt kadernota	5
Programma 1. Interne en externe dienstverlening	7
Programma 2. Sociale leefomgeving	13
Programma 3. Fysieke en veilige leefomgeving	25
Programma 4. Economische en ruimtelijke ontwikkeling	34
Paragrafen	43
Lokale heffingen	43
Weerstandsvermogen en risicobeheersing	48
Onderhoud kapitaalgoederen	60
Financiering	65
Bedrijfsvoering	67
Verbonden partijen	69
Inleiding	69
Gemeenschappelijke regelingen	70
Vennootschappen en coöperaties	77
Stichtingen en verenigingen	80
Grondbeleid	85
Wet open overheid	87
Verplichte beleidsindicatoren	87
Financiële begroting	91
Overzicht van baten en lasten	91
Overzicht van baten en lasten per taakveld	92
Toelichting overzicht van baten en lasten	94
Analyse overzicht van baten en lasten	94
Overzicht van de geraamde incidentele baten en lasten	95
Overzicht beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves	97
Uiteenzetting van de financiële positie	98
Geprognosticeerde balans	98
EMU-saldo	99
Jaarlijks terugkerende arbeidskosten	99
Overzicht van investeringen	99
Reserves en voorzieningen	102
Overzicht van reserves en voorzieningen	102
Toelichting op de reserves	104
Toelichting op de voorzieningen	107
Toelichting op de financiële positie	109
Eigen begroting raad	109
Bijlagen	111
Subsidieoverzicht	111
Vaststellingsbesluit	112
Infographic	113

Voorwoord

Kritisch blijven op uitgaven en nieuwe taken

Voor u ligt de begroting 2026 – 2029. In 2026 en de jaren daarna laat de begroting een tekort zien. Dat komt onder andere omdat de uitkering van het gemeentefonds achterblijft bij de opgaven die we als gemeente hebben en we daarnaast vanaf 2028 een forse bezuiniging van het Rijk tegemoet kunnen zien. In de meicirculaire hebben we extra middelen voor 2026 en 2027 ontvangen. Die middelen willen we gebruiken om uitvoering te geven aan beleid dat we hebben vastgesteld én niet aan nieuwe beleidsrichtingen. Echter, deze middelen zijn onvoldoende om onze taken te kunnen uitvoeren. Daarom blijft het noodzakelijk om kritisch naar de kosten van de huidige opgaven te kijken en moeten we terughoudend zijn met het aannemen van nieuwe taken.

Om voor 2026 – 2029 een gezonde financiële basis te krijgen, hanteren we ook komende jaren een aantal uitgangspunten bij het maken van beleidskeuzes. Die uitgangspunten zijn:

1. Een structureel sluitende meerjarenbegroting
2. Het basisniveau van voorzieningen en ondersteuning voor inwoners is op orde
3. Geen kapitaalvernietiging door al genomen besluiten ter discussie te stellen
4. Nieuwe feiten en inzichten kunnen leiden tot heroverweging van eerdere besluitvorming
5. Meer samenredzaamheid, zelfredzaamheid en eigen verantwoordelijkheid van inwoners die hiertoe in staat zijn
6. Inwoners die ergens baat bij hebben, betalen naar draagkracht mee aan de kosten
7. Organisaties en verenigingen genereren subsidie-inkomsten en cofinanciering daar waar mogelijk
8. Bij gebiedsontwikkelingen moeten inkomsten gegenereerd worden om maatschappelijke ontwikkelingen mogelijk te maken.

Prioriteit is dat we blijvend zorgen voor een (financieel) vangnet voor inwoners die dat nodig hebben. Ook het stimuleren van woningbouw in Son en Breugel blijft van groot belang. We hebben hierbij echter te maken met ingewikkelde en langdurige processen, waardoor resultaten niet meteen zichtbaar zijn. Om woningbouwprojecten mogelijk te maken en/of te versnellen, kijken we actief naar het inzetten van externe financiering, zoals binnen de Beethovendeal.

Daarnaast zijn er externe factoren waarop we geen (directe) invloed hebben. Zoals de regionale bereikbaarheidsvraagstukken en de internationale ontwikkelingen.

Gemeentelijke belastingen

De lokale belastingen bestaan voor onze inwoners uit afvalstoffenheffing, rioolheffing en voor eigenaren van een koopwoning de OZB. In 2026 stijgt de afvalstoffenheffing voor een eenpersoonshuishouden van € 272,88 naar € 294,72 en voor een meerpersoonshuishouden van € 342,12 naar € 369,48.

De rioolheffing voor een niet-afgekoppelde woning stijgt in 2026 met ruim € 11,-. Dat is conform de afspraken die met uw raad zijn gemaakt voor het Programma Water en Riolerings 2023-2027.

Het OZB tarief is aangepast waarbij rekening is gehouden met zowel de waardeverhoging als met het indexpercentage van 3,7%, zoals is vastgesteld in de Kadernota.

Wij vertrouwen erop, gezien de maatregelen die in 2024 en 2025 al genomen zijn om onze financiële positie te verbeteren, dat we samen met uw raad verder kunnen werken aan een gezonde (financiële) toekomst van onze gemeenschap.

Algemene inleiding

Proces van kadernota naar begroting

Het proces van de kadernota naar de begroting bestaat uit drie delen, die een doorlopende lijn vormen.

Januari - juli 2025

In het begin van het jaar hebben we, vanwege de financiële situatie van de gemeente Son en Breugel, een plan gemaakt voor het kadernota proces. In de maanden daarna hebben we invulling gegeven aan dit plan. In de kadernota hebben we zoveel mogelijk vooruitgeblikt op de begroting 2026-2029 en zijn we ingegaan op voorgenomen begrotingsaanpassingen. Ook hebben we de autonome ontwikkelingen en de doelstellingen voor 2026 tot en met 2029 opgenomen. Daarnaast hebben we de financiële kaders aangegeven voor de meerjarenbegroting.

Juli - november 2025

We hebben de kadernota 2026-2029 vertaald naar de op te stellen meerjarenbegroting 2026-2029. Dit is het boekwerk zoals we dat nu aanbieden, met alle programma's en paragrafen.

September - december 2025

In deze periode zijn we gestart met de voorbereidingen van de 2e bestuursrapportage 2025 over de financiële mutaties tot en met 31 augustus. De 2e bestuursrapportage wordt behandeld in dezelfde raadsvergadering als de begroting, zodat we de resultaten nog kunnen betrekken bij uw zienswijzen over de begroting 2026-2029.

Vertrekpunt kadernota

Na het vaststellen van de kadernota 2026-2029 hebben we invulling gegeven aan de voorgenomen begrotingsaanpassingen en zijn er nog allerlei ontwikkelingen geweest die van invloed zijn op de begroting. Hieronder vindt u een overzicht met een korte toelichting.

	2026	2027	2028	2029
Begrotingssaldo voor kadernota 2026-2029	-762.617	-481.054	306.543	714.482
Autonome ontwikkelingen kadernota 2026-2029	-237.280	-237.280	-237.280	-237.280
Begrotingssaldo na kadernota 2026-2029	-999.897	-718.334	69.263	477.202
Meicirculaire	856.018	609.417	-239.059	-245.022
RB Kredietaanvraag voor locatie Nieuwstraat 45 en 47	29.079	31.345	33.610	35.876
RB Braecklant en gezondheidscentrum	0	106.400	105.490	-23.004
RIB indexering normbedragen uitbreiding basisschool de Bloktempel incl. kinderopvang	-2.744	-8.460	-8.493	-8.323
Autonome ontwikkelingen	368.802	220.639	165.959	77.527
Begrotingsaanpassingen	-598.372	-527.695	-313.753	-553.678
Saldo meerjarenbegroting 2026-2029	-347.114	-286.688	-186.983	-239.422
Waarvan structureel	298.314	293.248	277.953	345.514
Waarvan incidenteel	-645.428	-579.936	-464.936	-584.936

De mutaties ten opzichte van de kadernota betreffen:

Nettoresultaat meicirculaire

Nadat de kadernota gereed was, verscheen de meicirculaire 2025. Het netto saldo van de meicirculaire is toegevoegd conform de memo meicirculaire 2025 die bij de kadernota behandeling voor de gemeenteraad beschikbaar was.

Eerdere besluitvorming

Uw raad heeft ingestemd met een krediet voor de locatie Nieuwstraat 45 en 47 en heeft een besluit genomen over Braecklant en het gezondheidscentrum. De structurele gevolgen hiervan zijn verwerkt in de meerjarenbegroting 2026-2029.

RIB indexering normbedragen uitbreiding basisschool de Bloktempel incl. kinderopvang

Via een raadsinformatiebrief bent u geïnformeerd over de indexering van normbedragen voor de uitbreiding van basisschool de Bloktempel met de kinderopvang. De besluitvorming hierover komt terug in de tweede bestuursrapportage 2025. De structurele gevolgen hiervan zijn verwerkt in de meerjarenbegroting 2026-2029.

Raadsvoorstel uitbreiding BS de Bloktempel

Uw raad heeft ingestemd met een krediet voor de uitbreiding van basisschool de Bloktempel. De structurele gevolgen hiervan zijn verwerkt in de meerjarenbegroting 2026-2029.

Autonome ontwikkelingen

Elk jaar actualiseren we de activa, inclusief afschrijvingen, salarissen en indexering. Dat geldt ook voor de reserves en voorzieningen, gesloten exploitaties en de OZB.

Dit is noodzakelijk, omdat geplande investeringen later klaar zijn dan eerder geraamd. Er komen nieuwe investeringen bij, of geplande investeringen gaan niet door. Dit heeft invloed op de lasten die vanuit de activa drukken op de begroting.

De geraamde salarissen hebben we aangepast aan de indexering en aan de formatie voor 2026-2029.

Begrotingsaanpassingen

Na de vaststelling van de kadernota zijn we gestart met het opstellen van de voorgenoemde begrotingsaanpassingen en andere onderwerpen die leiden tot een mutatie in de begroting. In bovenstaande tabel hebben we dit als een totaalbedrag opgenomen. Bij de programma's hebben we de begrotingsaanpassingen gespecificeerd en toegelicht, mits de mutatie groter is dan € 25.000,-.

Septemercirculaire 2025

De septemercirculaire 2025 is te laat verschenen om de gevolgen integraal in beeld te brengen en te verwerken in deze begroting. De gevolgen van septemercirculaire delen wij via een memo met de gemeenteraad en verwerken we in de eerste begrotingswijziging.

Saldo meerjarenbegroting 2026-2029

De gevolgen van de septemercirculaire 2025 vormen de eerste begrotingswijziging 2026 en hebben we in onderstaande tabel verwerkt.

	2026	2027	2028	2029
Saldo meerjarenbegroting 2026-2029	-347.114	-286.688	-186.983	-239.422
Septemercirculaire 2025	39.683	-3.954	-25.407	-51.495
Begrotingssaldo na 1e begrotingswijziging	-307.431	-290.642	-212.390	-290.917

Programma 1. Interne en externe dienstverlening

Inleiding

Dit programma gaat over de kwaliteit van onze dienstverlening.

De kwaliteit van onze dienstverlening uit zich in het gemak waarmee inwoners en ondernemers producten en diensten kunnen afnemen bij de gemeente en het gemak waarmee zij met de gemeente in contact kunnen komen.

We hanteren daarbij het uitgangspunt dat de inwoners en ondernemers kiezen op welke manier zij contact met de gemeente willen hebben. Dat kan via het online portaal zijn, via e-mail, website, telefoon, social media, per brief, via een baliebezoek of in een persoonlijk gesprek. Alle kanalen zijn beschikbaar en dat houden we zo. Wij hebben nadrukkelijk aandacht voor een inclusieve toegankelijkheid van onze dienstverlening.

De mogelijkheden van onze digitale dienstverlening nemen toe. De digitale dienstverlening wordt transparanter, gaat sneller en de mogelijkheden om in contact te komen met de juiste persoon zijn toegenomen. We zien dan ook dat inwoners voor steeds meer producten en diensten gebruik maken van de digitale weg.

De mening van de inwoners is belangrijk voor ons. Wij betrekken de inwoners dan ook bij de ontwikkeling van zowel onze persoonlijke als onze digitale dienstverlening.

Wat willen we bereiken?

Thema	Doelstellingen
Dienstverlening	1. We zien toe op de kwaliteit van onze ondersteuning voor inwoners bij de digitale benadering van onze producten en diensten. 2. We monitoren onze dienstverleningskanalen en breiden de mogelijkheden uit om contact met de gemeente te leggen. 3. We hebben aandacht voor onze processen met focus op doorlooptijden, wachttijd, verwerkingstijd en afhandeltermijn.
Participatie	4. Plannen en projecten komen in samenwerking met belanghebbenden tot stand. 5. Via de Jeugdgemeenteraad denken jongeren actief mee over het realiseren van plannen en leren zij hoe de lokale democratie werkt. 6. Inwoners, organisaties en ondernemers worden betrokken bij gemeentelijke plannen, en vinden onze beleids- en besluitvorming transparant en begrijpelijk.
Organisatie	7. Ons personeelsbestand is kwalitatief en kwantitatief op orde. (Het middel is o.a. arbeidsmarktcommunicatie) 8. Een stabiele organisatie waarin bestuurlijke opdrachten en ambities in evenwicht zijn met de mogelijkheden van de eigen organisatie en die van de gemeentelijke partners. 9. Een organisatie met voldoende kennis, vaardigheden en ervaring, anticiperend op toekomstige behoeften. 10. Een dienstverlenende, wendbare organisatie waarin medewerkers zich veilig, betrokken en gewaardeerd voelen en werkgeluk ervaren en waarin ontwikkeling mogelijk is.

Relevante beleidsnota's

Naam	Periode	Vastgesteld in de raad	Planning vaststelling nieuw beleidsplan
Informatiebeleid Dommelvallei	2021-2025	Juni 2021	N.v.t.
Visie op Bestuurlijke Toekomst	Vanaf 2015	Juni 2015 en november 2017	N.v.t.
Bestuursakkoord Samenwerken in, aan, voor, met Son en Breugel	2022-2026	Juli 2022	N.v.t.
Beleidskader Integriteit 2015	Vanaf 2015	Maart 2015	N.v.t.
Persoonlijk en dichtbij	N.v.t.	Juni 2012	N.v.t.
Leidraad voor de dienstverlening	N.v.t.	December 2024 (college)	N.v.t.
Nota activering, waardering en afschrijving	N.v.t.	Juni 2013	N.v.t.
Nota reserves en voorzieningen	N.v.t.	Februari 2022	N.v.t.
Financiële verordening	N.v.t.	Juli 2023	N.v.t.
Treasurystatuut	N.v.t.	Maart 2016	N.v.t.
Nota risicomanagement en weerstandsvermogen	N.v.t.	Maart 2013	N.v.t.
Belastingverordeningen	2025	November 2024	Najaar 2025

Wat gaan we ervoor doen?

Dienstverlening

Doelstellingen

1. We zien toe op de kwaliteit van onze ondersteuning voor inwoners bij de digitale benadering van onze producten en diensten.

Brede toegankelijkheid van burgerzakenproducten blijft de norm. We blijven werken aan de kwalitatieve verbetering van onze digitale kanalen met als doel een inclusieve omgeving waarin iedereen gelijke toegang heeft tot informatie en diensten. We streven ernaar om in 2026 te voldoen aan de Web Content Accessibility Guidelines (WCAG: internationale meetbare richtlijnen die het web gebruiksvriendelijker maken voor iedereen).

Persoonlijk contact blijft naast een brede digitale toegankelijkheid mogelijk voor het aanvragen van producten of diensten.

2. We monitoren onze dienstverleningskanalen en breiden de mogelijkheden uit om contact met de gemeente te leggen.

We monitoren het gebruik van de verschillende dienstverleningskanalen en blijven doorontwikkelen in de kwaliteit daarvan. Waar uitbreiding gewenst is en aansluit op de behoefte van een meerderheid streven we ernaar om hierin te voorzien.

3. We hebben aandacht voor onze processen met focus op doorlooptijden, wachttijd, verwerkingstijd en afhandeltermijn.

Door onze processen verdergaand te optimaliseren en daarmee aan te sluiten op wettelijke en lokale richtlijnen verhogen we de kwaliteit van onze dienstverlening zowel voor telefonie als face-to-face klantcontact.

Een planmatige aanpak maakt het mogelijk om onze processen stapsgewijs te herijken of waar nodig in te richten.

In 2026:

- Optimaliseren we een goede telefonische bereikbaarheid via het algemene nummer van de gemeente.
- Analyseren we de factoren die invloed hebben op onze huidige bereikbaarheid, passen deze aan waar nodig en borgen een goede implementatie daarvan. Op deze manier werken we toe naar een telefonische bereikbaarheid van 80% voor inkomende telefoongesprekken via het algemene nummer die we binnen 2 minuten opnemen.
- Stellen we de klantreis centraal en verbeteren werkwijzen die effect hebben op de kwaliteit van onze dienstverlening.

Wat gaan we ervoor doen?

Participatie

Doelstellingen

4. Plannen en projecten komen in samenwerking met belanghebbenden tot stand.

Op 3 juli 2025 heeft de gemeenteraad het beleidskader Inwonerbetrokkenheid 'Samen Son en Breugel' en de participatieverordening vastgesteld.

In het beleidskader en de verordening hebben wij heldere kaders en beleidsregels opgesteld over de wijze waarop we ruimte geven aan invloed van inwoners, lokale maatschappelijke partijen en ondernemers. Er blijft ook ruimte voor maatwerk, omdat geen enkel vraagstuk hetzelfde is. De situatie is bepalend voor hoe wij met anderen samen denken, samen besluiten en samen doen. In het beleidskader staan ook afspraken over evaluatie en monitoring.

We werken nu aan de interne vertaling van beleid naar uitvoering.

5. Via de Jeugdgemeenteraad denken jongeren actief mee over het realiseren van plannen en leren zij hoe de lokale democratie werkt.

Via de Jeugdgemeenteraad (JGR) betrekken we jongeren bij het werk van de gemeente. De JGR-leden leren hoe de democratie werkt en maken kennis met het werk van de gemeente en de gemeenteraad. Onderdeel van het leerproces is een excursie naar bijvoorbeeld het waterschap of het provinciehuis. Daarnaast werken de leden in werkgroepen aan zaken die zij zelf constateren en inbrengen. Zij proberen daarbij tot concrete oplossingen te komen. In het voorjaar van 2026 organiseren de JGR-leden een autoloze schooldag op alle basisscholen in Son en Breugel. De JGR is ook actief bij activiteiten in het dorp (bijvoorbeeld 4 mei, Koningsdag en de Oliebollenparty).

6. Inwoners, organisaties en ondernemers worden betrokken bij gemeentelijke plannen, en vinden onze beleids- en besluitvorming transparant en begrijpelijk.

Vergaderstructuur raad

In juli 2023 heeft de gemeenteraad een nieuw vergadermodel voor de gemeenteraad ingevoerd. Het gaat om een tweewekelijkse Politieke Avond op donderdagavond met de mogelijkheid om onderwerpen en voorstellen informeel, adviserend, beeldvormend, oordeelsvormend en besluitvormend te bespreken. In het najaar van 2024 is dit model tussentijds geëvalueerd en bij wijze van proef op onderdelen gewijzigd. In het voorjaar van 2025 zijn de aanpassingen geëvalueerd en heeft de raad deze aanpassingen definitief ingevoerd. Dit vergadermodel moet leiden tot meer overleg- en inspraakmogelijkheden met en door inwoners.

Social media

De gemeenteraad is sinds het voorjaar van 2024 actief op sociale media. Via de socials van de gemeenteraad worden inwoners geïnformeerd, bijvoorbeeld over de mogelijkheden die zij hebben om duidelijk te maken wat zij vinden van een onderwerp dat op de raadsagenda staat. Medio 2026 neemt de gemeenteraad, na de verkiezingen, een besluit over het vervolg.

Gemeenteraadsverkiezingen

Op 18 maart 2026 vinden de verkiezingen voor de gemeenteraden plaats. Er wordt een inwerkprogramma opgesteld, bedoeld om met name nieuwe raads- en burgerleden kort na de verkiezingen voor te bereiden op hun taken en hen wegwijs te maken in de gemeentelijke en regionale aangelegenheden.

Wat gaan we ervoor doen?

Organisatie

Doelstellingen

7. Ons personeelsbestand is kwalitatief en kwantitatief op orde. (Het middel is o.a. arbeidsmarktcommunicatie)

Wij staan als gemeente voor een steeds grotere uitdaging om in een krappe arbeidsmarkt de juiste medewerkers te werven en te behouden. Voor het binden en boeien van nieuwe medewerkers is het van groot belang dat we als gemeentelijke organisatie als een aantrekkelijke werkgever bekend staan. Binnen de Dienst Dommelvallei is een recruiter aangesteld die specifiek wordt ingezet op dit thema. In 2025 is het arbeidsmarktcommunicatieplan vastgesteld, dat begin 2026 zal worden geëvalueerd. Ook blijven we ons recruitmentproces en onze arbeidsmarktstrategie onder de aandacht houden en verder ontwikkelen.

8. Een stabiele organisatie waarin bestuurlijke opdrachten en ambities in evenwicht zijn met de mogelijkheden van de eigen organisatie en die van de gemeentelijke partners.

Een van de aspecten van goed werkgeverschap is dat er een goede balans is tussen bestuurlijke ambities en wat de organisatie aankan. Daaraan wordt continu aandacht besteed en daarin heeft het management een signalerende en sturende rol. Ook in 2026 zal het een uitdaging blijven om deze balans te houden, rekening houdend met verloop van medewerkers en de krappe arbeidsmarkt.

9. Een organisatie met voldoende kennis, vaardigheden en ervaring, anticiperend op toekomstige behoeften.

De ontwikkelingen om ons heen gaan snel. Denk aan steeds meer digitaal, datagericht werken en de ontwikkeling van Artificial Intelligence (AI). Deze ontwikkelingen volgen we waarbij we ons realiseren dat de toepassingen daarvan afhankelijk zijn van de mogelijkheden en beperkingen van onze organisatie. Ook de aandacht voor privacy en informatieveiligheid wordt steeds groter. Al deze ontwikkelingen vragen om meer kennis en vaardigheden van medewerkers. Ook in 2026 blijven we inzetten op de ontwikkeling van medewerkers en spelen we daarmee in op toekomstige behoeften. De doorontwikkeling van de organisatie, onder de programmnaam Samen Werkt*, vertalen we jaarlijks naar activiteiten op vier sporen; met elkaar, slim geregeld, goed georganiseerd, ieder zijn plek. Dit vraagt voortdurend aandacht.

10. Een dienstverlenende, wendbare organisatie waarin medewerkers zich veilig, betrokken en gewaardeerd voelen en werkgeluk ervaren en waarin ontwikkeling mogelijk is.

Om goed in te spelen op alle ontwikkelingen om ons heen is het belangrijk dat we beschikken over een wendbare en dienstverlenende organisatie. Een absolute voorwaarde voor een goede dienstverlening, zowel intern als naar onze inwoners, is dat we beschikken over enthousiaste medewerkers die werkgeluk ervaren en beschikken over de juiste competenties, houding en gedrag. Strategisch personeelsbeleid: de komende jaren geven we verder vorm aan het creëren van een evenwichtig potentieel van kennis, vaardigheden en ervaring binnen de organisatie. Dit betekent het anticiperen op toekomstige personeelsbehoeften (bestaande- versus vereiste vaardigheden) en het borgen van kennis binnen de organisatie. Zodoende anticiperen we al in een vroeg stadium op medewerkers die binnen een aantal jaren de pensioengerechtigde leeftijd bereiken en de gemeente gaan verlaten. Daarnaast bieden vacatures de mogelijkheid om de taakinfilling binnen functies te herzien. We geloven dat een professionele organisatie met enthousiaste medewerkers die graag samenwerken, de basis is voor een goede dienstverlening.

Bijdragen verbonden partijen aan dit programma

Dienst Dommelvallei

Dienst Dommelvallei is het samenwerkingsverband van de gemeenten Geldrop-Mierlo, Nuenen en Son en Breugel. In deze dienst zijn de bedrijfsvoeringstaken financiën, personeel & organisatie en informatievoorziening voor de drie gemeenten ondergebracht. Daarnaast hebben de gemeenten Son en Breugel en Nuenen de taken met betrekking tot werk en inkomen en dienstverlening ondergebracht bij de Dienst Dommelvallei.

Dienst Dommelvallei is een verlengstuk van onze eigen organisatie. Dat betekent dat wij binnen de samenwerking in Dienst Dommelvallei inzetten op de bovengenoemde doelstellingen om de gewenste organisatorische, personele doelstellingen en dienstverlening kwantitatief en kwalitatief te kunnen behalen

Wat gaat het kosten?

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten opgenomen die aan het programma zijn verbonden. Zowel de baten als de lasten worden als positieve bedragen weergegeven. Het saldo wordt weergegeven als negatief als er meer lasten zijn dan baten en als positief als er meer baten zijn dan lasten.

Bedragen x €1.000

Omschrijving	Realisatie 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Lasten						
0.10 Mutaties reserves programma 1	1.056	0	0	0	0	0
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	644	373	-347	-287	-187	-239

Omschrijving	Realisatie 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
0.1 Bestuur	2.548	2.304	1.799	1.802	1.764	1.783
0.2 Burgerzaken	1.102	929	1.112	1.120	1.100	1.100
0.4 Overhead	8.704	9.441	8.223	8.476	8.684	8.818
0.5 Treasury	119	289	194	212	312	408
0.61 OZB woningen	149	105	106	106	106	106
0.62 OZB niet-woningen	31	24	24	24	24	24
0.64 Belastingen Overig	33	30	30	30	30	30
0.8 Overige baten en lasten	1	345	564	916	1.493	2.670
0.9 Vennootschapsbelasting (Vpb)	-310	4	4	4	4	4
Totaal Lasten	14.077	13.845	11.709	12.403	13.330	14.703
Baten						
0.10 Mutaties reserves programma 1	1.688	2.127	39	4	4	4
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	0	0	0	0	0	0
0.1 Bestuur	2	2	2	2	2	2
0.2 Burgerzaken	407	302	363	399	347	347
0.4 Overhead	450	226	280	280	280	280
0.5 Treasury	115	107	97	94	90	86
0.61 OZB woningen	2.901	3.172	3.322	3.479	3.643	3.815
0.62 OZB niet-woningen	2.934	3.061	3.190	3.325	3.465	3.611
0.64 Belastingen Overig	10	15	15	15	15	15
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	29.638	30.398	31.326	32.243	32.699	34.174
0.8 Overige baten en lasten	246	150	150	150	150	150
Totaal Baten	38.392	39.561	38.785	39.991	40.696	42.486
Saldo (baten -/- lasten)	24.315	25.715	27.076	27.589	27.366	27.783

Begrotingsaanpassingen

Omschrijving	I/S	2026	2027	2028	2029
1. Verlaging communicatiebudget	S	5.000	5.000	5.000	5.000
2. Verhoging opleidingsbudget	S	-40.000	-50.000	-55.000	-55.000
3. Burgerparticipatie nav beleid Samen Son en Breugel	S	-2.500	-2.500	-2.500	-2.500
4. Medewerker rampenbestrijding	S	PM	PM	PM	PM
Totaal		-37.500	-47.500	-52.500	-52.500
+/- is voordeel, -/- is nadeel					

2. Verhoging opleidingsbudget

Het huidige budget is niet toereikend voor de beoogde ontwikkeling van onze medewerkers. We willen als gemeente blijven investeren in aantrekkelijk werkgeverschap gelet op de arbeidsmarktomstandigheden. Daarbij, om als gemeente wendbaar en toekomstbestendig te zijn, is blijvende ontwikkeling van onze medewerkers noodzakelijk. Met de trapsgewijze ophoging van het opleidingsbudget investeren we de komende jaren verder in kennis en vaardigheden, passend bij onze ambities voor professionele groei en dienstverlening aan de inwoners van Son en Breugel.

4. Medewerker rampenbestrijding

In verband met de pensionering van de huidige ambtenaar rampenbestrijding en crisisbeheersing in september 2026, is door de gemeenten Geldrop-Mierlo, Nuenen en Son en Breugel gekeken naar een passende opvolging. We hebben daarbij geconstateerd dat de benodigde inzet zich in de loop van de jaren heeft ontwikkeld tot meer dan de 1fte die hiervoor voor de drie gemeenten gezamenlijk beschikbaar is. Daarnaast is het beleggen van deze functie bij 1 persoon voor 3 gemeenten kwetsbaar. Om de capaciteit bij te stellen naar de huidige behoefte en om deze functie minder kwetsbaar te maken, wordt aanvullende capaciteit opgenomen in de begroting. We zijn nog in overleg met de gemeenten Geldrop- Mierlo en Nuenen over de omvang van deze aanvullende capaciteit. We zorgen vanaf begin 2026 voor een passende overdracht vanuit de huidige ambtenaar rampenbestrijding richting een opvolg(st)er.

Programma 2. Sociale leefomgeving

Inleiding

Ook in de meerjarenbegroting 2026-2029 blijft in het programma Sociale Leefomgeving positieve gezondheid een centraal begrip. Positieve gezondheid staat voor het vermogen van onze inwoners op individueel en collectief niveau om te gaan met fysieke, mentale en sociale kansen en uitdagingen en zich hierbij te ontplooiën en te ontwikkelen.

Onder andere sport en cultuur zijn hiervoor belangrijke instrumenten. Met de vaststelling door de gemeenteraad in 2025 van het nieuwe cultuurbeleid kunnen we cultuur gericht inzetten voor ook de verwezenlijking van de opgaven het sociale domein. Een soortgelijke verbinding zien we met sport. Zo is de nieuwe Bongerd niet alleen een stimulans voor ons voorzieningenniveau, maar ook een stimulans voor gezond leven, elkaar ontmoeten en ontspanning.

Met onze subsidies aan tal van kleine en grote (vrijwilligers)organisaties dragen we bij aan een gezond, leefbaar en sociaal Son en Breugel.

Ook borging van cultureel erfgoed en behoud van monumenten draagt bij aan een goede sociale leefomgeving.

Wat willen we bereiken?

Thema	Doelstellingen
Maatschappelijke participatie	1. We ondersteunen inwoners die niet op eigen kracht kunnen participeren. 2. Ondersteuning en zorg vindt zoveel als mogelijk plaats in het voorliggend veld. 3. De toegang naar zorg en ondersteuning is laagdrempelig, effectief en (kosten)efficiënt.
Ontmoeting	4. Son en Breugel kent een voldoende en gevarieerd aanbod van laagdrempelige ontmoetingsfuncties in de wijken, onder andere in de vorm van onderwijs-, sport- en verenigingsgebouwen. 5. We ondersteunen lokale initiatieven gericht op maatschappelijke participatie.
Jeugdigen	6. Ten behoeve van een goede ontwikkeling van peuters en voorkomen onderwijsachterstanden, hebben we toereikende voorschoolse voorzieningen en een erkend programma voor VVE (voor- en vroegschoolse educatie). 7. We hebben qua capaciteit en kwaliteit goede schoolgebouwen voor een toereikend en gedifferentieerd onderwijsaanbod. 8. Jeugdigen en hun ouders krijgen ondersteuning wanneer zij problemen ondervinden in opgroei- en opvoedsituaties. 9. We investeren in het voorliggend veld en zetten dit samen met de kracht van onze gemeenschap in om een goede ontwikkeling van jeugdigen te stimuleren. 10. We dragen bij aan een goed woon- en leefklimaat voor jeugd en jongeren.
Positieve gezondheid en zorg	11. Met voorlichting en ondersteuning stimuleren we inwoners zo gezond mogelijk te leven. We zetten sport en bewegen in als instrument ter bevordering van fysieke en mentale gezondheid en om maatschappelijke participatie te stimuleren.
Monumenten	12. We dragen zorg voor ons cultureel erfgoed en onze monumenten.
Erfgoed	13. Wij houden cultureel erfgoed en monumenten in stand.
Cultuur en sport	14. We stimuleren de ontwikkeling van en deelname en bijdrage aan culturele en sportieve activiteiten.

Relevante beleidsnota's

Naam	Periode	Vastgesteld in de raad	Planning vaststelling nieuw beleidsplan
Cultuurbeleid gemeente Son en Breugel 2025-2030	2025-2030	Februari 2025	N.v.t.
Onderwijsachterstandenbeleid (OAB) 2025 gemeente Son en Breugel	Vanaf 2025	Mei 2025	N.v.t.
Accommodatiebeleid (AP) & Vastgoedbeleid (2025-2029)	2025-2029	N.v.t.	Najaar 2025
Visie Sport en bewegen	Vanaf 2014	Februari 2014	N.v.t.
Cultureel Erfgoed gemeente Son en Breugel	2021-2030	Oktober 2021	
Re-integratieverordening Participatiewet 2023	N.v.t.		Nv.t.

Naam	Periode	Vastgesteld in de raad	Planning vaststelling nieuw beleidsplan
Lokaal Gezondheidsbeleid	2021-2024	December 2020	2025
Visie wonen met zorg	N.v.t.	Augustus 2013	2025
Beleidskader Sociaal Domein	2023-2026	April 2023	N.v.t.
Jeugd- en jongerenbeleid	Vanaf 2025		2025
Integraal Huisvestingsplan (IHP) 2024-2028	2024-2028	Februari 2024	2028
Verordening Voorzieningen Huisvesting Onderwijs 2025	Vanaf 2025	Januari 2025	N.v.t.
Verordening maatregelen Participatiewet, IOAW, IOAZ en Wi2021 gemeente Son en Breugel 2025.	Vanaf 2025	Januari 2025	N.v.t.
Verordening individuele inkomensvoet	Vanaf 2022	December 2021	2026
Verordening Gemeentelijk Sociaal Fonds	2013	Beëindigd	
Integraal beleidskader armoedebestrijding & schuldhulpverlening	2023-2026	Januari 2023	2027
Verordening Schuldhulpverlening Son en Breugel	Vanaf 2021	Februari 2021	2026
Verordening en uitvoeringsbesluit Wmo	2020	December 2019	2025
Verordening en uitvoeringsbesluit Jeugdhulp	2023	Maart 2023	2025
Verordening bekostiging leerlingvervoer	2022	September 2022	2026
Mantelzorgbeleid	2024-2029	November 2024	2030
Vrijwilligersbeleid	2004		2026

Wat gaan we ervoor doen?

Maatschappelijke participatie

Doelstellingen

1. We ondersteunen inwoners die niet op eigen kracht kunnen participeren.

Participatiewet

In 2026 voeren we de uitgangspunten van de Participatiewet in balans uit: eenvoud, vertrouwen en de menselijke maat. We maken de toegang tot gemeentelijke ondersteuning begrijpelijker, toegankelijker en minder bureaucratisch. Inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt kunnen eenvoudiger ondersteuning aanvragen en krijgen persoonlijke begeleiding die aansluit bij hun situatie.

We investeren in vakmanschap via scholing, reflectie en intervisie, zodat onze consulenten ruimte en vertrouwen krijgen om écht maatwerk te leveren. We gaan uit van een rechtvaardige benadering. Wie kan werken, wordt gestimuleerd en ondersteund. Wie dat (nog) niet kan, krijgt passende hulp om mee te kunnen doen en in het eigen inkomen te voorzien. We zorgen daarbij voor een stabiel en voldoende inkomen voor inwoners die (tijdelijk) niet in hun eigen bestaan kunnen voorzien.

De veranderende doelgroep vraagt om een nieuwe aanpak. Vooral jongeren die werk en opleiding combineren en financieel krap zitten, hebben gerichte ondersteuning nodig. Vanuit het CMD versterken we daarom samen met lokale partners en het jongerenwerk de integrale begeleiding van deze kwetsbare jongeren. Ook intensiveren we de begeleiding van mensen die langer dan vijf jaar een bijstandsuitkering ontvangen. Samen met WSD bieden we extra ondersteuning richting werk of participatie. Voor nieuwe bijstandsontvangers blijft de werkdiagnose AanZet het uitgangspunt.

Wet Inburgering

In 2026 voeren we de taken uit op grond van de Wet Inburgering (Wi). We zetten in op het versterken van de dienstverlening rondom de brede intake en het persoonlijke Plan Inburgering en Participatie (PIP). We werken met een integrale benadering van de doelgroep, gericht op het beter op elkaar afstemmen van de processen van de Wi en de Participatiewet (Pw). We realiseren hierdoor een dienstverlening die efficiënt en klantvriendelijk is.

We investeren in interne ontwikkelingen binnen het uitvoeringsteam. De focus ligt hierbij op het verbeteren van de samenwerking, kennisdeling en het versterken van expertise. Dit is essentieel om de kwaliteit van de dienstverlening te waarborgen. Met deze investeringen streven we naar een effectievere dienstverlening die beter aansluit bij de met toenemende mate complexe behoeften van de doelgroep.

Daarnaast zetten we in op een passend aanbod voor verschillende subdoelgroepen van inburgeringsplichtigen binnen de gemeente. Dit doen we door het uitbreiden van het maatwerkeraanbod binnen het inburgeringsstelsel, zodat iedere inburgeraar een traject kan volgen dat aansluit bij zijn of haar situatie en potentie. We streven naar een zelfstandige deelname van alle statushouders in de gemeente. We doen dit samen met onze maatschappelijke partners. Bij WSD zijn wij aangesloten bij de pilot die gericht is op jongeren in de zelfredzaamheidsroute (z-route). De pilot ondersteunt jonge inburgeraars bij de inburgering op een manier die aansluit bij de specifieke behoeften en uitdagingen van jongeren.

Armoedebestrijding en schuldhulpverlening

Vanaf 2026 richten we de uitvoering van schuldhulpverlening op een andere manier in. Daarnaast gaan we in stappen de kwaliteit van onze schuldhulpverlening inclusief vroegsignalering verbeteren, waarbij we onze uitvoering laten aansluiten op de elementen van de basisdienstverlening zoals opgenomen in het plan 'Basisdienstverlening Schuldhulpverlening'. Dit plan is recent nogmaals bekrachtigd door het Rijk, Divosa, NVVK en de VNG en vormt samen met het Nationaal Programma Armoede en Schulden vanuit het Rijk het uitgangspunt waar we heen willen met onze schuldhulpverlening. Ook vindt de evaluatie van de Verordening Schuldhulpverlening Son en Breugel plaats.

Op het gebied van armoedebestrijding vindt een evaluatie van het beleidskader Armoedebestrijding en Schuldhulpverlening plaats. Vervolgens kijken we aan de hand van de uitkomsten of verlenging van het bestaande beleidskader of de ontwikkeling van een nieuw beleidskader de vervolgstap wordt.

2. Ondersteuning en zorg vindt zoveel als mogelijk plaats in het voorliggend veld.

Indicatievrije dagbesteding

De indicatievrije dagbesteding in het Dommelhuis, waarmee in een pilot is gestart, voorziet duidelijk in een behoefte en wordt sinds 2025 structureel aangeboden. Ook in Breugel is in de Boerderij een initiatief gestart: de huiskamer van Breugel. In 2026 wordt dit geëvalueerd. Streven is structurele voortzetting van dit initiatief.

Toegang tot jeugdvoorzieningen

Sinds 2025 nemen we maatregelen om de grip op de jeugdhulp verder te vergroten. In 2026 krijgt dit verder vorm. Zo zien we dat specialistische jeugdhulp niet altijd het beste antwoord is. Met inwoners en maatschappelijke partners worden nieuwe vormen van dagbesteding, groepsgewijze begeleiding, culturele activiteiten en sport en beweging voor jeugdigen opgezet. Doel is om jeugdigen met een lichte ondersteunings- of begeleidingsvraag niet meteen toe te leiden naar specialistische jeugdhulp, maar in het voorliggend veld een alternatief (en zoveel mogelijk gecombineerd) aanbod te doen. Hierin zoeken we ook de samenwerking met de huisartsen, de praktijkondersteuners en de GGD-jeugdarts. Ook starten we met het aanbieden van begeleiding in groepen voor kinderen met lichtere problematiek.

3. De toegang naar zorg en ondersteuning is laagdrempelig, effectief en (kosten)efficiënt.

Centrum voor Maatschappelijke Deelname (CMD)

We gaan verder met het doorontwikkelen en versterken van de Toegang. Dit is de basis van het CMD en ook in het plan van aanpak Grip op Jeugdhulp en Wmo is versterken van de Toegang een belangrijke pijler. Het toegangsteam van het CMD beschikt over hoogwaardige expertise die meteen kan worden ingezet bij ondersteuningsvragen van inwoners. Met enkele gesprekken worden inwoners die zelfredzaam zijn in hun kracht gezet.

Verhuizing CMD

In december 2025 verhuist het CMD naar de nieuwe locatie aan de Heistraat. Dit zal de drempel van het CMD verder verlagen, leiden tot meer privacy en een algehele verbetering van de dienstverlening aan inwoners die een beroep doen op het Sociaal Domein vanaf 2026.

Wat gaan we ervoor doen?

Ontmoeting

Doelstellingen

4. Son en Breugel kent een voldoende en gevarieerd aanbod van laagdrempelige ontmoetingsfuncties in de wijken, onder andere in de vorm van onderwijs-, sport- en verenigingsgebouwen.

Ontmoeting in de wijk

Met het Dommelhuis en De Boerderij hebben we 2 voorzieningen die van belangrijke toegevoegde waarde zijn voor bezoekers en die een bijdrage leveren aan onze opgaven en doelstellingen ten aanzien van onder andere preventie, zorg, cultuur en gezondheid in de brede zin van het woord. In 2025 heeft de gemeenteraad een krediet beschikbaar gesteld voor de nieuwbouw van Braecklant, inclusief een eerstelijnsvoorziening voor een huisartsenpraktijk, 2026 zal vooral in het teken staan van de verdere planontwikkeling en, naar verwachting, de start van de realisatie.

De Landing

In 2025 heeft de gemeenteraad een krediet beschikbaar gesteld voor renovatie en verduurzaming van sporthal De Landing. De werkzaamheden worden grotendeels in 2026 uitgevoerd.

Accommodatie plannen (AP) en vastgoedbeleid

In 2025 is het maatschappelijk vastgoedbeleid ontwikkeld en hebben we de basis gelegd met een accommodatieplan. In 2026 vertalen we dit plan in een integraal maatschappelijk accommodatieplan. De functie hiervan is de vertaling maken van onze maatschappelijke opgaven in het sociaal domein naar maatschappelijk vastgoed, zowel gebouwelijk als qua programmering. Daarnaast is het de functie van dit integraal maatschappelijk plan om de verbinding te maken met ruimtelijke (gebieds) ontwikkelingen in onze gemeente.

5. We ondersteunen lokale initiatieven gericht op maatschappelijke participatie.

Participatie en ontmoeting

Wij blijven initiatieven gericht op ontmoeting ondersteunen. Het subsidiebeleid ondersteunt bijvoorbeeld de vrijwilligersorganisaties. Hiermee stellen we deze organisaties in staat om op laagdrempelige wijze een aanbod te creëren voor sport, cultuur en ontmoeting voor diverse doelgroepen. In de nieuwe cultuurnota zetten we in op cultuur als brandstof voor goed samenleven voor alle inwoners van Son en Breugel, waarbij we ontmoetingsmogelijkheden voor en tussen de jeugdige en oudere inwoners van onze gemeente belangrijk vinden.

Wat gaan we ervoor doen?

Jeugdigen

Doelstellingen

6. Ten behoeve van een goede ontwikkeling van peuters en voorkomen onderwijsachterstanden, hebben we toereikende voorschoolse voorzieningen en een erkend programma voor VVE (voor- en vroegschoolse educatie).

Peuteropvang en Voor- en vroegschoolse educatie (VVE)

In Son en Breugel zijn voor alle peuters goede voorschoolse voorzieningen beschikbaar.

- Wij subsidiëren de peuteropvang voor ouders die geen gebruik kunnen maken van de kinderopvangtoeslag van het Rijk.
- Voor peuters met een risico op een onderwijsachterstand hebben we een erkend aanbod van voor- en vroegschoolse educatie (VVE) beschikbaar bij onze kinderopvangorganisaties. We stellen, ten opzichte van middelen die we van het Rijk krijgen, extra middelen beschikbaar om alle doelgroepkinderen een VVE-plaats te kunnen aanbieden om ze een goede start te kunnen geven op de basisschool.
- Bij de start van schooljaar 2025-2026 stappen we over naar de peutermonitor van Innovatie Nul13. Hiermee krijgen we meer zicht, grip en sturing op het bereik en non-bereik van peuters in de voorschoolse opvang.

- We geven in 2026 uitvoer aan het nieuwe onderwijsachterstandenbeleid, waarin we ook de prestatieafspraken met de schoolbesturen hebben opgenomen. Om de resultaten te meten nemen we vanaf 2026 de VVE-Resultatenmonitor af. Ook krijgen we beter zicht op de effecten van VVE op de ontwikkeling van de doorgaande lijn van het kinderdagverblijf naar primair onderwijs. De resultaten van beide monitors worden periodiek besproken in de VVE-werkgroep.

7. We hebben qua capaciteit en kwaliteit goede schoolgebouwen voor een toereikend en gedifferentieerd onderwijsaanbod.

Lopende projecten

De uitbreiding van basisschool De Bloktempel heeft vertraging opgelopen. De realisatie hiervan wordt naar verwachting in 2026 afgerond.

Integraal Huisvestingplan (IHP)

In de eerste termijn (2024-2028) van het IHP doen we 2 haalbaarheidsonderzoeken:

1. Integrale verkenning van de uitbreidingsmogelijkheden van het onderwijs en opvang binnen de deelgebieden Breugel en Son Zuid.
  2. Onderzoek naar afweging renovatie/ nieuwbouw voor de Emiliusschool, inclusief nieuwbouw van het zwembad. Hierin wordt ook naar de (integrale) gebiedsontwikkeling van Zonhove gekeken en de kansen die dit vanuit het bewegingsonderwijs kan bieden.
- Daarnaast starten we naar aanleiding van de haalbaarheidsonderzoeken ook met de uitvoering van een aantal onderwijshuisvestingsprojecten.

8. Jeugdigen en hun ouders krijgen ondersteuning wanneer zij problemen ondervinden in opgroei- en opvoedsituaties.

CMD

Ouders en jeugdigen kunnen uitdagingen of problemen ervaren tijdens het opvoeden of bij hun ontwikkeling. Bij de Toegang van het CMD onderzoeken we bij een jeugdhulpvraag of er voorliggend passende ondersteuning mogelijk is. In een aantal gevallen zijn gesprekken bij de Toegang voldoende om jeugdigen in hun kracht te zetten en is de hulpvraag opgelost. Is dat niet het geval, dan doen we onderzoek naar de mogelijkheden van specialistische jeugdzorg. Ook de huisartsen, praktijkondersteuners Jeugd bij de huisartsen en de GGD-jeugdarts maken deze afwegingen. De lijnen tussen deze partners worden steeds korter, zodat er onderling afgestemd kan worden over het aanbod voor jeugdigen en er zo kostenefficiënt mogelijk kan worden gewerkt.

Hervormingsagenda Jeugd

De landelijke trend dat problemen binnen gezinnen en bij jeugdigen zelf complexer worden, zien we ook in Son en Breugel. Concreet zien we dat onder meer in de toename aan het aantal jeugdigen en gezinnen met complexe problematiek. De hulpvragen die hieruit voortvloeien vragen om een meervoudige en integrale aanpak. We zijn al een tijd bezig met de uitvoering van de Hervormingsagenda en gaan hier in 2026 mee verder. Het plan van aanpak Grip op Jeugdhulp en Wmo geeft hier deels uitvoering aan. Verder gaat de inkoopregio formeel verder als gemeenschappelijke regeling vanaf 1 januari 2026. Dit is een wettelijke verplichting.

9. We investeren in het voorliggend veld en zetten dit samen met de kracht van onze gemeenschap in om een goede ontwikkeling van jeugdigen te stimuleren.

Investering preventief aanbod jeugd

Naast de ondersteuning die vanuit het CMD wordt geboden, is er al voorliggend aanbod. Denk hierbij aan het eetteam en regionale programma's zoals STORM, een preventieve interventie ter bevordering van het mentale welzijn van jongeren. We merken dat gezinnen en jeugdigen op deze manier op een laagdrempelige manier ondersteund kunnen worden.

Tegelijkertijd zien we dat dit niet voldoende is om de problemen in het jeugddomein aan te pakken. Om de ontwikkeling van stijgende vraag naar, en de inzet van jeugdhulp te kenteren, is een stevige doorontwikkeling nodig van het voorliggend veld. Voorbeelden hiervan zijn de inzet van het jongerenwerk, de betrokkenheid van verenigingen en het maatschappelijk middenveld, en in het geval van lichte ondersteuningsvragen, deze niet meer beantwoorden met individuele jeugdhulptrajecten, maar met groepstrajecten. De ontwikkeling van specialistische kennis en kunde bij het CMD zorgt er ook voor dat jeugdigen ondersteund kunnen worden zonder lange jeugdhulptrajecten bij een zorgaanbieder. Zo kunnen we gezinnen en jeugdigen laagdrempeliger en efficiënter ondersteunen. Dit voorkomt complexe trajecten in de specialistische jeugdhulp die niet altijd het beoogde effect hebben. Tevens leidt dit tot een kostenbesparing op de middellange en lange termijn. Daarom is dit ook één van de actiepunten uit het plan van aanpak Grip op Jeugdhulp en WMO.

10. We dragen bij aan een goed woon- en leefklimaat voor jeugd en jongeren.

In het nog vast te stellen Jeugd- en Jongerenbeleid 2025 benadrukken we onder andere het belang van een goed woon- en leefklimaat. Een belangrijke voorwaarde voor een goede leefomgeving is de beschikbaarheid van passende woningen voor gezinnen, maar ook voor jongvolwassenen. Daarnaast moet de ruimtelijke omgeving aantrekkelijk en stimulerend zijn voor jongeren. Denk hierbij aan goed onderhouden speeltuinen, groene buitenruimtes en parkjes waar jongeren veilig kunnen spelen, ontspannen, en samenkomen. De inrichting van de openbare ruimte moet jongeren ruimte bieden voor sociale interactie en actieve recreatie, zoals skateplekken, sportvelden en andere voorzieningen die uitnodigen tot bewegen. Hierbij is het van belang dat deze plekken toegankelijk zijn en binnen een haalbare afstand vanaf de woonlocatie.

Wat gaan we ervoor doen?

Positieve gezondheid en zorg

Doelstellingen

11. Met voorlichting en ondersteuning stimuleren we inwoners zo gezond mogelijk te leven. We zetten sport en bewegen in als instrument ter bevordering van fysieke en mentale gezondheid en om maatschappelijke participatie te stimuleren.

Lokaal Sportakkoord

Het Lokaal Sportakkoord is sinds 2023 van kracht. Hiervoor hebben we vanaf 2024 middelen beschikbaar via het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). In overleg met de Sportraad worden deze middelen voor de uitvoering van het nieuwe Sportakkoord ingezet. De komende jaren geven we, samen met onze partners, verder uitvoering aan het sportakkoord.

Uitvoering IZA

In 2022 is op landelijk niveau het Integraal Zorg Akkoord tot stand gekomen. In het Regioplan Eindhoven De Kempen zijn de regionale opgaven opgenomen die we met prioriteit gezamenlijk oppakken. Daarnaast zijn in het Regioplan afspraken gemaakt over de regionale samenwerkingsstructuur waarbij er een breed bestuurlijk netwerk is gevormd in de vorm van de Regioraad. Op bestuurlijk niveau participeren wij actief binnen de Regioraad. Daarnaast lopen er in Son en Breugel 2 transformatieprojecten: De Wijk als Ecosysteem/Transitiepraktijk Son en WijkUp!-teams (ontwikkeling Integrale Basiswijkteams). Deze projecten worden bekostigd met op landelijk niveau beschikbaar gestelde middelen en sluiten aan op de inmiddels brede beweging binnen de regio; De STAP Naar Gezonder. De ureninzet vanuit de werkorganisatie worden bekostigd vanuit de landelijke middelen.

GALA

Het GALA geeft nadere invulling aan de afspraken die in het IZA zijn gemaakt over de regionale samenwerking tussen zorgverzekeraars en gemeenten op het terrein van gezondheidsbevordering en preventie en de inrichting van ketenaanpakken die meerdere domeinen beslaan: Wet publieke gezondheid, Wet maatschappelijke ondersteuning, Zorgverzekeringswet en Jeugdwet. Met het GALA geven we uitvoering aan de afspraak in het IZA dat zorgverzekeraars en gemeenten niet-vrijblijvende regionale samenwerkingsafspraken hebben gemaakt over gezondheidsbevordering en preventie (dus voordat mensen in zorg komen). In 2026 en verder werken samen met de GGD en aanbieders met name aan de realisatie van diverse ketenaanpakken.

Gezondheidsbeleid

In het huidige gezondheidsbeleid zijn de volgende speerpunten vastgelegd:

- leefstijlverbetering;
- druk op het dagelijks leven bij jeugd en volwassenen;
- sociale gezondheid.

Deze speerpunten zijn ingehaald door de regionale beweging De Stap naar Gezonder en het landelijk vastgestelde GALA. Binnen deze programma's wordt het lokaal gezondheidsbeleid verder vorm gegeven. Dit betekent dat we proberen zoveel mogelijk te realiseren binnen deze programma's en datgene wat daar niet binnen past binnen het lokaal gezondheidsbeleid uit te voeren als flankerend beleid.

Cultuureducatie met Kwaliteit (CmK)

Sinds een aantal jaren volgen de basisscholen het traject Cultuureducatie met Kwaliteit. Iedere school werkt daarmee onder professionele begeleiding aan een eigen (meerjaren)visie op cultuureducatie en de uitvoering daarvan. In 2024 is een einde gekomen aan de 3e periode van CmK en in 2025 zijn we gestart met de 4e periode tot en met 2028 (CmK4). Naast de 6 basisscholen is ook de Emiliusschool deze periode aangesloten.

Uitgangspunten Cultuurnota

We versterken in het bijzonder de samenwerking tussen het culturele veld en het sociaal domein. We stimuleren nieuwe (inventieve) initiatieven die bijzondere verbindingen leggen. Cultuur en erfgoed worden op die manier een essentieel middel om de positieve gezondheid van onze inwoners te bevorderen. Samen met het culturele veld zorgen we ervoor dat eenzaamheid en isolatie worden tegengegaan. Culturele activiteiten inspireren en dragen bij aan het zelfvertrouwen en de zelfstandigheid van inwoners. We willen bereiken dat inwoners lekker in hun vel zitten, veel contact hebben met leeftijdsgenoten of andere inwoners, plezier beleven en de deur uitkomen. Jaarlijks wordt een compact uitvoeringsprogramma opgesteld met concrete doelen en acties, voorzien van een thema.

Wat gaan we ervoor doen?

Monumenten

Doelstellingen

12. We dragen zorg voor ons cultureel erfgoed en onze monumenten.

Het beschikbare budget wordt ingezet voor het behoud, beheer en de ontwikkeling van erfgoed en monumenten, zodat deze ook voor toekomstige generaties zichtbaar en beleefbaar blijven.

Wat gaan we ervoor doen?

Erfgoed

Doelstellingen

13. Wij houden cultureel erfgoed en monumenten in stand.

Monumenten

De Commissie omgevingskwaliteit, waar de monumentencommissieleden 1x per maand deel van uitmaken, heeft tot taak het college te adviseren over aanwijzen, in stand houden en verbouwen van monumenten en waardevolle cultuurhistorische panden en objecten. Zij adviseert daarnaast over het plaatsen van panden en objecten vanuit de potentiële monumentenlijst op de gemeentelijke monumentenlijst. Het college besluit over deze adviezen. Naar verwachting draagt de commissie ook in 2026 een aantal objecten voor voor plaatsing op de gemeentelijke monumentenlijst.

Het subsidiebudget voor onderhoud aan gemeentelijke monumenten is € 10.000,-. Dit budget wordt gebruikt, onder andere doordat er nieuwe monumenten zijn en worden aangewezen en er meer monumentale panden worden verduurzaamd. We schenken speciale aandacht aan transparantie, communicatie en eenduidigheid van regels. Dit alles met het oog op aantrekkelijk maken van het aanwijzen van gebouwen tot gemeentelijk monument.

Commissie omgevingskwaliteit

We hebben een gecombineerde welstand en monumentencommissie, de zogenaamde Commissie omgevingskwaliteit. Budget is structureel nodig voor inhuur van een onafhankelijke voorzitter en onkostenvergoeding voor de commissieleden monumenten.

Archeologie

Het Archeologiebeleid hebben we vertaald in alle ruimtelijke plannen en in het cultuurhistorisch beleidsplan (inclusief waardenkaart). Het is van belang dat het cultuurhistorisch erfgoed in brede zin, dus ook archeologie, voor onze gemeenschap veilig wordt gesteld, wordt ontsloten en bekend is bij een breed publiek. In het Dommelhuis worden op diverse plekken archeologische vondsten tentoongesteld, deels vanuit de gemeentelijke opslag (zoals de boomstampot) en deels georganiseerd vanuit de Erfgoedvereniging, gefaciliteerd door de gemeente.

Rijksmonumenten in gemeentelijk eigendom.

Son en Breugel kent 6 rijksmonumenten, waarvan 3 in gemeentelijk eigendom. Hiervan worden het Oude Raadhuisje en de Oude Toren in stand gehouden met toegekende SIM-subsidie 2023-2028.

Wat gaan we ervoor doen?

Cultuur en sport

Doelstellingen

14. We stimuleren de ontwikkeling van en deelname en bijdrage aan culturele en sportieve activiteiten

Sjors Sportief & Creatief en de Cultuurloper

Leerlingen van de basisschool kunnen via Sjors Sportief en Creatief kennis maken met diverse sporten, kunst-, cultuur-, muziek- gezondheids- en natuuractiviteiten. Verenigingen en organisaties krijgen hiermee een promotiemogelijkheid om hun aanbod onder de aandacht te brengen bij kinderen en hun ouders. Dit wordt georganiseerd en aangejaagd door de Combinatiefunctionaris, werkzaam bij onze welzijnsorganisatie. Samen met de intermediair van Bibliotheek Dommeldal wordt er met de basisscholen het traject De Cultuurloper doorlopen. Hiermee verdiepen, vernieuwen en professionaliseren we cultuureducatie in het onderwijs.

Subsidies en financiële ondersteuning

Wij verstrekken jaarlijks subsidies aan diverse lokale sport-, cultuur-, jeugd- en ouderenverenigingen. Hierdoor kunnen deze verenigingen de contributie betaalbaar houden en op deze manier zijn ze toegankelijk voor een grote groep inwoners. Om het zwemonderwijs te stimuleren wordt bij het behalen van zwemdiploma B een subsidie van € 100 verstrekt. Daarnaast is er subsidie mogelijk voor muziekonderwijs.

We vinden het belangrijk dat iedere inwoner kan meedoen met culturele en sportieve activiteiten, ook voor inwoners met een kleine portemonnee. Daarom werken we samen met zowel Stichting Leergeld voor kinderen tot 18 jaar en met het Volwassenenfonds Sport- en cultuur voor inwoners vanaf 18 jaar. Via Stichting leergeld kan een aanvraag gedaan worden voor een vergoeding voor deelname aan een sportactiviteit, zoals zwemles, dansles of lidmaatschap van een sportvereniging of voor een culturele activiteit zoals bijvoorbeeld tekenlessen. Hierbij kijkt Stichting Leergeld naar de wensen van het kind zelf. Voor volwassenen kan via een intermediair een aanvraag ingediend worden bij het Volwassenenfonds voor deelname aan een sport- of culturele activiteit, bijvoorbeeld een fitness abonnement, danslessen of een schilder cursus. Via het Volwassenenfonds wordt per persoon per jaar een bedrag van maximaal € 300 beschikbaar gesteld. Mocht na deelname aan een sport- of culturele activiteit nog een gedeelte van dit bedrag overblijven, dan kunnen tot het maximale bedrag van € 300 eventueel nog sportkleding of attributen worden vergoed.

Uniek Sporten

Wij zijn als gemeente aangesloten bij Uniek Sporten Zuid-Brabant. Uniek Sporten Zuid-Brabant is erop gericht om meer mensen met een beperking duurzaam te begeleiden naar passend sport- en beweegaanbod. Zij helpen bij het zoeken naar een sportaanbieder in de buurt, maar helpen ook bij de aanschaf of uitleen van sporthulpmiddelen. Zodat sport en bewegen voor iedereen mogelijk is.

Bijdragen verbonden partijen aan dit programma

Dienst Dommelvallei

- Dienst Dommelvallei voert voor de gemeente de sociale dienstactiviteiten (Participatiewet, Bijzondere bijstand, gemeentelijk sociaal fonds (gsf)) en inburgering vanuit het CMD uit. Ook wordt de gemeente beleidsmatig op deze taakvelden beleidsmatig geadviseerd.
- Daarnaast ondersteunt Dienst Dommelvallei de CMD-dienstverlening in het Sociaal Domein richting inwoners (waaronder de hele administratieve ondersteuning en applicatie-inrichting).
- Dienst Dommelvallei zet samen met CMD partners (zoals WSD) zelf ontwikkelde methoden en aanpakken in naar werk en activering.

Gemeenschappelijke regeling WSD

WSD blijft ook in 2026 verantwoordelijk voor de uitvoering van de voormalige Wet sociale werkvoorziening (Wsw) en voor de begeleiding van inwoners die onder de Participatiewet ondersteuning nodig hebben bij het vinden van passend werk. De inzet van WSD is gericht op mensen met een arbeidsbeperking of een afstand tot de arbeidsmarkt, voor wie werk in een reguliere omgeving (nog) niet haalbaar is. Deze inzet draagt direct bij aan het bieden van structuur, perspectief en economische zelfstandigheid.

De basis voor de samenwerking was de afgelopen jaren het koersdocument Gezamenlijk doorontwikkelen. In 2025 wordt deze koers herijkt. Vanaf 2026 werken de gemeenten en WSD op basis van een vernieuwde koers, die richting geeft aan verdere versterking van de organisatie, de doelgroepenbepaling en de ondersteuning die nodig is voor duurzame arbeidsparticipatie.

Ook in de uitvoering van de Wet inburgering speelt WSD een belangrijke rol. Via de pilot Inburgeren in Dienstverband ondersteunt WSD-statushouders bij het combineren van inburgering en werk. Hiermee dragen we bij aan een snellere integratie en vergroten we de kans op economische zelfstandigheid voor nieuwkomers in onze gemeenten.

Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst (GGD)

De GGD Brabant-Zuidoost voert voor ons de (verplichte) taken van de Wet publieke gezondheid uit. Daarnaast ondersteunt ze de gemeente bij de invulling van hun (gezondheids)beleid, bijvoorbeeld via de vierjaarlijkse Volksgezondheid Toekomst Verkenning (VTV). Ook voert de GGD jaarlijks een gezondheidsmonitor uit per leeftijdscategorie. Deze documenten zijn voor de komende jaren mede de basis voor nieuw beleid alsook voor input voor de omgevingsvisie. Daarnaast is bij de GGD het meldpunt van de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz) ondergebracht en voert de GGD de regie over de regionale ketenaanpak GALA en IZA.

Bestuurlijke samenwerking Sociaal Domein

Wethouders Sociaal Domein in de regio Zuidoost-Brabant hebben het initiatief genomen om op bestuurlijk vlak een periodiek overleg te organiseren. Het doel is het delen van kennis en samen optrekken op thema's waarbij dit tot meer efficiëntie en effect leidt. Hier wordt ook de link gelegd met de strategische agenda van de MRE, bijvoorbeeld op het thema Voorzieningen. De komende tijd wordt het bestuurlijke overleg gestructureerd en inhoudelijk ingevuld met een agenda voor 2026.

Een 10 voor de Jeugd

Regionale inkoop samenwerking voor de inkoop van specialistische jeugdhulp, bestaande uit gemeente Helmond, Peelgemeenten (Deurne, Asten, Someren, Laarbeek, Gemert-Bakel), Dommelvallei+ (Geldrop-Mierlo, Nuenen, Son en Breugel, Waalre) en gemeente Veldhoven. Met ingang van 1 januari 2026 wordt deze inkoop samenwerking formeel omgezet naar een Gemeenschappelijke Regeling. Dit volgt uit een wettelijke verplichting.

Wat gaat het kosten?

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten opgenomen die aan het programma zijn verbonden. Zowel de baten als de lasten worden als positieve bedragen weergegeven. Het saldo wordt weergegeven als negatief als er meer lasten zijn dan baten en als positief als er meer baten zijn dan lasten.

De taakvelden bij het sociaal domein zijn met ingang van begrotingsjaar 2025 aangepast op landelijk voorschrift. Het gaat om een verfijning van de taakvelden om beter aan landelijke informatiebehoeften te voldoen.

Bedragen x €1.000

Omschrijving	Realisatie 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Lasten						
0.10 Mutaties reserves programma 2	1.118	120	0	0	0	0
4.2 Onderwijshuisvesting	1.164	1.231	1.147	1.547	1.538	1.524
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	690	618	684	681	684	680

Omschrijving	Realisatie 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
5.1 Sportbeleid en activering	303	291	283	211	211	211
5.2 Sportaccommodaties	1.142	1.022	1.349	1.435	1.519	1.518
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	797	669	668	652	653	655
5.4 Musea	2	7	4	4	4	4
5.5 Cultureel erfgoed	150	245	234	245	236	230
5.6 Media	454	425	439	439	426	426
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	8.901	4.999	3.489	3.497	3.502	3.743
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	0	633	280	280	280	280
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	1.500	0	0	0	0	0
6.3 Inkomensregelingen	3.993	3.918	3.917	3.917	3.917	3.917
6.4 WSW en beschut werk	806	747	692	626	630	636
6.5 Arbeidsparticipatieinstrumenten gericht op toeleiding naar werk	618	603	587	587	587	587
6.60 Hulpmiddelen en diensten (Wmo)	0	1.287	934	900	895	895
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	845	0	0	0	0	0
6.711 Huishoudelijke hulp (Wmo)	0	1.724	1.602	1.666	1.735	1.807
6.712 Begeleiding (Wmo)	0	692	808	800	795	795
6.713 Dagbesteding (Wmo)	0	186	419	393	367	367
6.714 Overige maatwerkarrangementen (Wmo)	0	88	153	153	153	153
6.71A Huishoudelijke hulp (WMO)	1.551	0	0	0	0	0
6.71B Begeleiding (WMO)	679	0	0	0	0	0
6.71C Dagbesteding (WMO)	186	0	0	0	0	0
6.71D Overige maatwerkarrangementen (WMO)	258	0	0	0	0	0
6.72A Jeugdzorg begeleiding	1.396	0	0	0	0	0
6.72B Jeugdzorg behandeling	756	0	0	0	0	0
6.72C Jeugdhulp dagbesteding	482	0	0	0	0	0
6.72D Jeugdhulp zonder verblijf overig	517	0	0	0	0	0
6.73C Jeugdhulp met verblijf overig	1.490	0	0	0	0	0
6.74A Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	583	0	0	0	0	0
6.74B Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	236	0	0	0	0	0
6.74C Gesloten plaatsing	139	0	0	0	0	0
6.751 Jeugdhulp ambulante lokaal	0	9	45	45	45	45
6.752 Jeugdhulp ambulante regionaal	0	2.739	2.858	2.774	2.667	2.667
6.753 Jeugdhulp ambulante landelijk	0	789	560	560	557	557
6.761 Jeugdhulp met verblijf lokaal	0	9	45	45	45	45
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	0	1.061	1.102	1.069	1.018	1.018
6.763 Jeugdhulp met verblijf landelijk	0	0	36	36	36	36
6.791 PGB Wmo	0	163	193	193	193	193
6.792 PGB Jeugd	0	405	335	325	314	314

Omschrijving	Realisatie 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
6.811 Beschermd wonen (Wmo)	0	2	38	38	38	38
6.812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (Wmo)	0	14	50	50	50	50
6.81A Beschermd wonen (WMO)	0	0	0	0	0	0
6.81B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	13	0	0	0	0	0
6.821 Jeugdbescherming	0	292	325	314	301	301
6.822 Jeugdreclassering	0	4	47	45	45	45
6.82A Jeugdbescherming	352	0	0	0	0	0
6.82B Jeugdreclassering	9	0	0	0	0	0
6.91 Coördinatie en beleid Wmo	0	22	58	58	58	58
6.92 Coördinatie en beleid Jeugd	0	139	249	249	249	249
7.1 Volksgezondheid	1.010	974	993	962	983	1.005
Totaal Lasten	32.137	26.126	24.622	24.792	24.729	25.047
Baten						
0.10 Mutaties reserves programma 2	1.497	747	671	671	766	767
4.2 Onderwijshuisvesting	182	214	231	231	231	231
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	24	20	21	21	21	21
5.1 Sportbeleid en activering	92	85	73	0	0	0
5.2 Sportaccommodaties	186	169	267	267	267	267
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	258	257	257	257	257	257
5.5 Cultureel erfgoed	25	26	25	25	25	25
5.6 Media	16	0	0	0	0	0
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	8.297	2.360	639	587	587	707
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	0	20	21	21	21	21
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	13	0	0	0	0	0
6.3 Inkomensregelingen	3.595	3.472	3.473	3.473	3.473	3.473
6.711 Huishoudelijke hulp (Wmo)	0	186	186	186	186	186
6.71D Overige maatwerkarrangementen (WMO)	134	0	0	0	0	0
6.72B Jeugdzorg behandeling	5	0	0	0	0	0
6.73C Jeugdhulp met verblijf overig	336	0	0	0	0	0
6.81A Beschermd wonen (WMO)	6	0	0	0	0	0
7.1 Volksgezondheid	106	74	52	0	0	0
Totaal Baten	14.772	7.629	5.915	5.739	5.833	5.955
Saldo (baten -/- lasten)	-17.365	-18.497	-18.707	-19.054	-18.895	-19.093

Begrotingsaanpassingen

Omschrijving	I/S	2026	2027	2028	2029
1. Lokale omroep	S	0	0	12.267	12.267
2. Muzikale vorming	S	20.000	40.000	40.000	40.000
3. Schrappen budget nazorg Stichting MeeDoen Werkt	S	0	9.227	9.227	9.227
4. Stoppen met Bureau Jong	S	37.000	37.000	37.000	37.000
5. Halvering MDO's van het eetteam	S	1.800	1.800	1.800	1.800
6. SMI vergoeding inperken	S	5.000	5.000	5.000	5.000
7. Budgetplafond nieuwe doelgroepen	S	15.000	15.000	15.000	15.000

Omschrijving	I/S	2026	2027	2028	2029
8. Maximale trajectprijs voor reintergratietrajecten	S	10.000	10.000	10.000	10.000
9. Deelname volwassenenfonds / maximering #	S	4.500	4.500	4.500	4.500
10. Verlagen meerkostenregeling	S	5.000	5.000	5.000	5.000
11. Uitvoeringsbudget Cultuur	S	-5.000	-5.000	-5.000	-5.000
12. Storm (compenseren wegvallen externe cofinanciering)	S	-14.000	-14.000	-14.000	-14.000
13. Echtscheidingsaanpak (Dommelvallei +)	S	-17.000	-17.000	-17.000	-17.000
14. Uitvoeringsbudget Jeugd- en Jongerenbeleid	S	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000
15. Stap naar gezonder / alleen projectleiding	S	-35.000	-35.000	-35.000	-35.000
16. Indicatievrije dagbesteding	S	-100.000	-100.000	-100.000	-100.000
Totaal		-82.700	-53.473	-41.206	-41.206
+/- is voordeel, -/- is nadeel					

2. Muzikale vorming

Het budget voor subsidie voor muzikale vorming wordt verlaagd. Met de vrijgekomen middelen wordt onder meer ruimte gecreëerd om uitvoering te geven aan het cultuurbeleid en aan het jongerenbeleid. Het resterende budget wordt ingezet conform de uitgangspunten van cultuurbeleid.

4. Stoppen met Bureau Jong

Door te stoppen met Bureau Jong kan de echtscheidingsaanpak met Dommelvallei+ en de kosten voor STORM worden gedekt. Dit sluit beter aan bij de problematiek die door het CMD wordt gesignaleerd rondom (complexe) echtscheidingen. STORM is een preventieve aanpak voor mentale gezondheidsproblemen. Voor STORM loopt de cofinanciering af en zijn er dus extra middelen nodig om dit programma aan te kunnen blijven bieden aan al onze leerlingen die in de eerste klas van het voortgezet onderwijs zitten.

15. Stap naar gezonder / alleen projectleiding

De STAP naar gezonder wordt gecontinueerd. Het budget is verlaagd met de activiteitenkosten. Het beschikbare budget is dan ook bestemd voor de projectleiding. Voor de activiteitenkosten wordt de eerste jaren een beroep gedaan op de GALA middelen. Daarnaast wordt gezocht naar additionele middelen waaronder landelijke subsidie(s) en wordt gekeken of een beroep gedaan kan worden op de middelen die in het kader van het IZA beschikbaar komen (transformatiemiddelen).

16. Indicatievrije dagbesteding

De indicatievrije dagbesteding in het Dommelhuis wordt structureel bekostigd. We zien een relatieve afname van de geïndiceerde dagbesteding. Dit is echter niet 1 op 1 omdat we door de (dubbele) vergrijzing te maken hebben met een opwaarts effect op het aantal indicaties. Daarnaast is niet voor iedere cliënt is de indicatievrije dagbesteding een passende voorziening.

De indicatievrije dagbesteding in het kader van het Huiskamerproject van de Boerderij in Breugel wordt dit jaar geëvalueerd. Het resultaat hiervan zal mogelijk worden betrokken bij de afwegingen voor de Kadernota 2027-2030.

Programma 3. Fysieke en veilige leefomgeving

Inleiding

Ons handelen en beleid voor de fysieke leefomgeving kent diverse abstractieniveaus. In het programma Fysieke en Veilige leefomgeving komen vooral de tactische en operationele kant van ons handelen voor de leefomgeving aan de orde.

Het programma Economische en Ruimtelijke ontwikkeling richt zich meer op de visie en de strategische kant van het beleid voor de leefomgeving.

Er is natuurlijk wel overlap tussen de programma's, omdat de scheidslijn tussen het strategische en het tactische abstractieniveau niet zo scherp is. Een voorbeeld daarvan is het onderwerp natuur en landschap: enerzijds hebben we er een visie op en sluiten we qua strategie aan bij lopende regionale ontwikkelingen (Dommeldal uit de verf en Van Gogh Nationaal Park), anderzijds leggen we ook natuur en groen aan.

Wat willen we bereiken?

Thema	Doelstellingen
Veiligheid en Vergunningen	1. Inwoners, ondernemers en bezoekers verblijven in een veilige leef- en woonomgeving.
Openbare Ruimte	2. We beheren de openbare ruimte, met aandacht voor veiligheid en leefbaarheid. 3. Samen met onze inwoners voeren we maatregelen uit om waterbeheersing klimaatadaptief te maken. 4. We richten de openbare ruimte zodanig in dat inwoners er prettig kunnen verblijven, sporten en spelen. 5. We betrekken inwoners bij de (her)inrichting van de openbare ruimte in hun buurt. 6. We zorgen voor een groene leefomgeving met meer biodiversiteit. 7. We realiseren en beheren het Natuurnetwerk en versterken zo de natuurbeleving dichtbij huis. 8. Met onze inkopen stimuleren we marktpartijen om over te gaan tot duurzame innovaties en maatschappelijk verantwoord ondernemen. 9. We zetten in op het principe van afval naar grondstof.
Mobiliteit	10. Weggebruikers kunnen comfortabel en veilig deelnemen aan het verkeer. 11. De kernen en centra zijn goed bereikbaar voor alle weggebruikers.

Relevante beleidsnota's

Naam	Periode	Vastgesteld in de raad	Planning vaststelling nieuw beleidsplan
Grondstoffenbeleidsplan	2024-2027	Februari 2024	2028
Nota Integrale Veiligheid gemeente Son en Breugel 2023-2026	2023-2026	Januari 2023	2027
Uitvoerings- en handavingsstrategie 2023-2026	2023-2026	Januari 2023	2026
Ontwikkelingsvisie Nieuwe Heide & Oud Meer	2022-2070	November 2022	
Uitvoeringsprogramma handhaving 2026	2026	N.v.t.	2026
Beheerplan wegen 2016-2020	2016-2020	Januari 2016 (commissie GZ)	2026
Mobiliteitsvisie Son en Breugel	Vanaf 2024	Oktober 2024	
Beleidsnota openbare verlichting	n.v.t.	Oktober 2016	N.v.t.
MJOP civieltechnische kunstwerken	2025-2035	N.v.t.	
Bereikbaarheidsakkoord Zuidoost Brabant		2017	N.v.t.
Beleidsnota openbaar groen 2021	Vanaf 2022	November 2021	N.v.t.
Groenvisie Ekkersrijt		December 2021	
Evenementenbeleid 2016		November 2016 (commissie AZ)	
Beleidsnotitie Gladheidsbestrijding 2008			
Beleidsnotitie (beleidsregels) spelen	2019-2024	Juli 2020	
Beleidsnota Duurzaamheid	2016-2020 met doorkijk naar 2030	Oktober 2016	2025
Programma Water en Riolering 2023-2027	2023-2027	Juni 2023	2027
Klimaatbestendig Son en Breugel 2030	2017-2030	November 2017	N.t.b.
Integraal Beheerplan Bos-en natuurterreinen 2020-2029	2020-2029	Maart 2021	

Naam	Periode	Vastgesteld in de raad	Planning vaststelling nieuw beleidsplan
Visie Verkeersveilige schoolomgeving Son & Breugel		April 2024 (college)	N.v.t.
Mobiliteitsplan Son & Breugel		Oktober 2025	N.v.t.

Wat gaan we ervoor doen?

Veiligheid en Vergunningen

Doelstellingen

1. Inwoners, ondernemers en bezoekers verblijven in een veilige leef- en woonomgeving.

We zetten ons op verschillende manieren in om een veilige en prettige woonomgeving te creëren. Aan de voorkant proberen we zo goed mogelijk mee te denken over wat kan binnen de gestelde regelgeving. Daarnaast houden we houden toezicht op hetgeen dat wordt gebouwd en uitgevoerd binnen de gemeente en indien nodig treden we handhavend op.

Op het gebied van veiligheid leggen we prioriteit bij:

- Ondernijende criminaliteit;
- Digitale criminaliteit;
- Zorg en veiligheid;
- Veilig ondernemen.

De inzet zit zowel in de preventieve als repressieve sfeer. Richting inwoners werken we aan bewustwording zodat incidenten hopelijk voorkomen worden.

Toezicht

De boa's zijn de oren en ogen van de gemeente. Zij houden toezicht op o.a. de blauwe zone, (loslopende) honden, parkeren en evenementen. Ook bezoeken de boa's de overlastlocaties met betrekking tot jeugd en geven zij waar nodig signalen door wanneer er sprake is van verward gedrag. De boa's worden ondersteund door de onbezoldigde toezichthouders van de gemeente. De toezichthouders zijn een aanvulling op onze eigen boa's, aangezien zij ook in het weekend en in de avond/nacht werken. Ze houden toezicht op diverse overlastlocaties, onderzoeken klachten en pakken meldingen op.

Vergunningverlening en Handhaving

De vergunningverleners, administratieve en juridische ondersteuners behandelen vergunningen en meldingen en verstrekken informatie over en geven toelichting op geldende wet- en regelgeving. We blijven inzetten op het Omgevingswet en WKB (Wet Kwaliteitsborging)-proof werken.

We zetten daarnaast doorlopend in op klantvriendelijke dienstverlening, het actief en transparant communiceren richting inwoners en ondernemers en het borgen van kwaliteit om zo onveilige situaties te voorkomen. Bij een onveilige situatie, overtredingen en/of hinder/overlast, treden we handhavend op.

Wat gaan we ervoor doen?

Openbare Ruimte

Doelstellingen

2. We beheren de openbare ruimte, met aandacht voor veiligheid en leefbaarheid.

Wegonderhoud

Onze belangrijkste doelstelling voor het wegonderhoud is dat weggebruikers op veilige wijze gebruik kunnen blijven maken van de infrastructuur in Son en Breugel. In 2025 is een nieuw MeerJarenOnderhoudsPlan (MJOP) opgesteld. Deze wordt jaarlijks geactualiseerd. De benodigde budgetten worden vastgesteld op basis van de vastgestelde onderhoudsniveaus.

Om op landelijke schaal eenzelfde beleving bij de onderhoudstoestand te hebben, heeft het CROW een hulpmiddel ontwikkeld. De staat van onderhoud is opgedeeld in niveau A+ tot en met D. Hierbij is A+ het hoogste niveau, dat geldt wanneer een straat net is aangelegd. Het C niveau geldt hierbij als acceptabel minimumniveau. De onderhoudsniveaus in Son en Breugel zijn door de gemeenteraad vastgesteld op B voor de voetpaden en op C voor de overige verhardingen. We verrichten werkzaamheden om deze staat te kunnen behouden.

Gladheidsbestrijding

Om Son en Breugel ook tijdens de wintermaanden bereikbaar te houden, is een goede gladheidsbestrijding erg belangrijk. We hebben deze werkzaamheden uitbesteed. We verwachten van onze inwoners dat ze zelf het trottoir aan de voorzijde van hun woning sneeuwvrij maken. Son en Breugel is aangesloten op het regionale meldingssysteem, aangestuurd door de gemeente Eindhoven. Met dit systeem zorgen we voor een regionale afstemming van de gladheidsbestrijding.

Civieltechnische kunstwerken

Civieltechnische kunstwerken, zoals bruggen en duikers, vormen een belangrijke schakel in de infrastructuur. De technische staat van deze objecten moet goed zijn om een vlotte doorstroming te kunnen garanderen.

Op basis van technisch onderzoek hebben we een actieplan opgesteld om het achterstallig onderhoud weg te werken. Op de korte en middellange termijn zullen meerdere civiele kunstwerken groot onderhoud nodig hebben of compleet vervangen moeten worden.

Het MeerJarenOnderhoudsPlan (MJOP) voor civieltechnische kunstwerken wordt in 2026 herzien.

Groen

Het openbaar groen speelt een essentiële rol in het veilig, leefbaar en toekomstbestendig houden van onze buitenruimte. Een doordachte inrichting en beheer van het groen dragen niet alleen bij aan de esthetiek en biodiversiteit, maar ook aan verkeersveiligheid, sociale veiligheid, gezondheid en kostenefficiënt beheer.

Bomen vormen een waardevol onderdeel van het stedelijk groen. Het is belangrijk om bomen te planten op locaties waar zij voldoende groeiruimte hebben. Door periodieke inspecties uit te voeren, zoals de driejaarlijkse boomveiligheidscontrole, waardoor risico's vroegtijdig worden gesignaleerd en kan onderhoud tijdig plaatsvinden.

De inrichting van het groen wordt afgestemd op de functie en het gebruik van een locatie. Op drukke locaties, zoals het centrum, Ekkersrijt en bij de entrees naar het dorp, worden als verfraaiing bloemrijke planten toegepast. Op rustige locaties wordt extensief beheerd groen toegepast, zoals bloemrijke bermen of bosplantsoen, wat zowel ecologische als beheerstechnische voordelen oplevert. Door te kiezen voor soorten die van nature thuishoren in onze regio én op een duurzame manier zijn gekweekt, versterken we de lokale biodiversiteit.

Daarnaast speelt groen een sleutelrol in de klimaatadaptatie. Door gebruik te maken van groene oplossingen zoals wadi's voor waterberging en bomen voor schaduw en verkoeling, kan de buitenruimte beter omgaan met extreme weersomstandigheden. Het is daarom van belang om bij herinrichtingsprojecten of onderhoudswerkzaamheden structureel te kijken hoe klimaatadaptieve maatregelen kunnen worden meegenomen.

Tot slot is een goed functionerend datasysteem onmisbaar voor een veilig en doelmatig beheer. Het gebruik van actuele en betrouwbare gegevens over de hoeveelheden en staat van het groen, zoals boomveiligheid, maakt het mogelijk om onderhoud slim te plannen, risico's te minimaliseren en middelen efficiënt in te zetten.

Gemeentelijke gebouwen en maatschappelijke accommodaties

We zetten de beschikbare middelen voor het gemeentelijk vastgoed doelmatig in. De focus ligt op veiligheid en het gedifferentieerd in stand houden van de gemeentelijke vastgoedportefeuille.

We stellen de vastgoedcondities vast op conditiescore 1 tot en met 6. Conditie score 1 is het hoogste niveau "nieuwbouw kwaliteit" en conditiescore 6 is het laagste niveau "technisch rijp voor de sloop".

De gemeentelijk vastgoedportefeuille wordt in "basis" in stand gehouden op conditiescore 3, wat staat voor een "sobere maar doelmatige" onderhoudsstrategie, of wat de wettelijke minimale ondergrens van ons verlangt. Strategisch vastgoed, vastgoed wat op korte termijn wordt afgestoten of wordt gesloopt, wordt versoberd in stand gehouden op conditiescore 4 of 5.

Het onderhoud prioriteren we op basis van veiligheid. We zoeken actief naar koppelkansen, maken werk met werk, en verduurzamen als natuurlijke vervangingsmomenten zich aandienen.

Verduurzamingsmaatregelen om de gemeentelijke vastgoedportefeuille energiezuinig te maken en om de CO2 uitstoot te reduceren, voeren we uit als daar subsidiemogelijkheden of natuurlijke vervangingsmomenten voor zijn. We sluiten daarmee aan bij de klimaatdoelstellingen.

3. Samen met onze inwoners voeren we maatregelen uit om waterbeheersing klimaatadaptief te maken.

Binnen het thema water kennen we in Son en Breugel 5 aandachtspunten: hoge grondwaterstanden, hemelwater (extreme buien), verdroging van de bodem, oppervlaktewaterkwaliteit en de inzameling van afvalwater. In tegenstelling tot de zeer natte winter en lente in 2024, is het voorjaar van 2025 een zeer droge periode geweest. Een voorbeeld van de verdrogingsproblematiek waarbij wij als inwoners en (agrarische) bedrijven bijdragen door al jaren meer water te onttrekken uit onze bodem dan dat we aanvullen. Daardoor neemt onze drinkwatervoorraad af. Als het gaat om hemelwateroverlast dan blijven een aantal probleemlocaties onder de aandacht met uitvoering van (nader) onderzoek en, op basis van de uitkomsten van de onderzoeken, overgaan tot het treffen van maatregelen in het openbaar gebied. Ook blijven we binnen het stroomgebied van de Dommel samenwerken met het Waterschap en andere gemeentes om de waterkwaliteit van de Dommel te verbeteren. Na deze gezamenlijke aanpak komt de nadruk nu meer te liggen op de individuele mogelijkheden waar de gemeente nog kan bijdragen aan de Kaderrichtlijn-Water-doelstellingen. Inzameling van huishoudelijk afvalwater behoudt onze aandacht door doelmatig beheer en onderhoud van het rioolsysteem. Naast de maatregelen die we willen treffen om probleemlocaties klimaatbestendig in te richten, blijven we inzetten op afkoppelen. Daarbij gaan we beter kijken naar de verschillen in gebiedstypen. Afkoppelen in combinatie met het creëren van waterberging heeft als voordeel dat we:

- extreme buien beter kunnen opvangen, waardoor we overlast en schade verminderen
- minder water uit het riool overstorten in de Dommel en zo de oppervlaktewaterkwaliteit kunnen verbeteren
- meer water de grond in krijgen in een verdrogende bodem.

Bij nieuwbouw en herinrichtingsprojecten koppelen we als gemeente af en vragen we inwoners, projectontwikkelaars en bedrijven dat ook te doen. In de bestaande bouw hebben we de hulp van onze inwoners nodig. Bewoners en bedrijven stimuleren we met een subsidie om schoon regenwater dat op het verhard oppervlak (verhardingen of daken) van hun eigen perceel valt, af te koppelen van het gemengd rioolstelsel. Door panden en verhardingen af te koppelen van het riool, hoeft er per saldo minder geïnvesteerd te worden in verzwaring en uitbreiding van het rioolstelsel.

4. We richten de openbare ruimte zodanig in dat inwoners er prettig kunnen verblijven, sporten en spelen.

Gemeentelijke bossen: toekomstgericht natuurbeheer en ruimte voor beleving

Onze bossen zijn belangrijk voor onze inwoners, biodiversiteit, recreatie en klimaatadaptatie. Tegelijk zijn ze kwetsbaar. Stikstofbelasting, verzuring, verdroging en klimaatverandering verzwakken de bodem en tasten de biodiversiteit aan. Daarom blijven we inzetten op structureel herstel en toekomstgericht beheer, in lijn met de ontwikkelingsvisie Nieuwe Heide & Oud Meer.

GLB-subsidie: investering in bosrevitalisering

We voeren de komende jaren de maatregelen uit die vallen onder de Gemeenschappelijke-Landbouwbeleid-subsidie (GLB-subsidie) voor bosrevitalisering op de Nieuwe Heide. Zo spelen we in op klimaatverandering, verbeteren we de waterhuishouding en versterken we het leefgebied van doelsoorten zoals de Grote Weerschijnvlinder. De uitvoering ligt bij Bosgroep Zuid-Nederland en loopt tot eind 2027. De maatregelen richten zich op:

- hydrologie: we dempen greppels en sloten om regenwater beter vast te houden in het gebied.
- bosstructuur: we dunnen gericht in monoculturen en brengen klimaatadaptieve boomsoorten in om geleidelijk een gemengde en veerkrachtige bosstructuur te ontwikkelen.
- bodemherstel: we verbeteren de mineralenbalans via steenmeeltoepassing en inbreng van rijkstrooiselsoorten.

De uitvoering vindt plaats in een logische volgorde binnen de looptijd 2025-2027.

Dit levert een robuust bosgebied op met een gezonde bodem. Het versterkt de biodiversiteit, vergroot de klimaatbestendigheid en verbetert de leefomgeving. Inwoners profiteren van een groen, veilig en gezond bosgebied dicht bij huis, dat uitnodigt tot verblijven, sporten en spelen.

Samen met partners zoals Bosgroep Zuid-Nederland, IVN, Scouting Dutmella en andere lokale organisaties organiseren we activiteiten als de Natuurwerkdag, Boomplantdag en World Cleanup Day. Zo versterken we het eigenaarschap en vergroten we de betrokkenheid van inwoners en investeren we samen in een toekomstbestendig en beleefbaar bos.

Veiligheid: aanpak natuurbrandrisico's

De burgemeester van Son en Breugel leidt een gebiedscommissie die werkt aan een natuurbrandbeheerplan voor onze gemeente en omgeving. Samen met natuurbeheerders, provincie, de Veiligheidsregio en andere betrokkenen richten we ons op:

- preventieve inrichting en beheer van bosgebieden;
- veiligheid van inwoners, bezoekers en vitale voorzieningen;
- regionale afstemming en samenwerking.

Speelplaatsen en bewegingsvoorzieningen

Bij (her)inrichtingen van de openbare ruimte besteden we aandacht aan kwalitatieve en inclusieve speel- en beweegvoorzieningen voor alle leeftijden. De focus ligt hierbij op het versterken en verbeteren van bestaande speelplekken. Speeltuinen zijn niet alleen van waarde voor kinderen om te spelen en bewegen, maar fungeren ook als belangrijke ontmoetingsplekken voor ouders en buurtbewoners. Daarmee vervullen ze een recreatieve, educatieve én sociale functie in de wijk. We beschikken op dit moment over 39 speelplekken, verspreid over verschillende buurten. In 2026 wordt de speelvoorziening bij speeltuin De Molenwiek versterkt met de oplevering van een pumptrack: een sportieve voorziening die jongeren en jongvolwassenen stimuleert om in beweging te komen en inspeelt op de groeiende behoefte aan uitdagende openbare sportplekken. Om de veiligheid van onze speelplekken te waarborgen, worden alle speeltoestellen en ondergronden jaarlijks geïnspecteerd door een externe, gecertificeerde inspecteur. Hiermee voldoen we aan de geldende wettelijke veiligheidsnormen en zorgen we ervoor dat kinderen onbezorgd kunnen spelen in een veilige omgeving.

5. We betrekken inwoners bij de (her)inrichting van de openbare ruimte in hun buurt.

We betrekken onze inwoners bij projecten in de openbare ruimte. Daarbij hebben we oog voor initiatieven van inwoners. De spelregels uit de Beleidsnota Openbaar groen 2021 blijven van toepassing.

Daarnaast volgen uit de participatieverordening en het beleidskader Inwonerbetrokkenheid heldere werkprocessen en kaders waarbinnen we participatie kunnen uitvoeren. Hierdoor gaat de kwaliteit van de projecten omhoog.

6. We zorgen voor een groene leefomgeving met meer biodiversiteit.

We zetten actief in op het vergroenen van straten en wijken, met als doel het versterken van de biodiversiteit en het verder verbeteren van de groene woonkwaliteit in ons dorp. De bestaande groene structuur vormt daarvoor een sterke basis die we graag verder uitbouwen.

Bij herinrichtingen grijpen we de kans aan om verharding te verminderen en ruimte te maken voor groen. Dat doen we door minder stenen toe te passen of door alternatieve, waterdoorlatende materialen te gebruiken.

Op regionaal niveau blijven we ons inzetten voor een betere luchtkwaliteit en minder geluidsbelasting. Beide zijn essentieel voor een gezonde leefomgeving.

In onze aanplant passen we meer variatie toe. Waar vroeger 1 soort de norm was, kiezen we nu bewust voor meerdere soorten. Daarbij geven we de voorkeur aan biologische, inheemse en klimaat adaptieve beplanting – ook bij (her)ontwikkelingsprojecten. Daarnaast stimuleren we, bij projectontwikkeling, het vergroenen van daken en gevels, waarmee we waardevolle extra leefruimte creëren voor planten en dieren. Dit draagt bij aan het vasthouden van regenwater, het verbeteren van isolatie en het verminderen van hitte-eilandeffecten, waardoor onze wijken nog klimaatbestendiger worden.

Ons maai beleid is gebaseerd op ecologische uitgangspunten. We beperken het maaien tot één à twee keer per jaar. Op deze manier versterken we de biodiversiteit en dragen we bij aan een natuurlijker groenbeeld in de openbare ruimte.

7. We realiseren en beheren het Natuurnetwerk en versterken zo de natuurbeleving dichtbij huis.

Verbinding van natuurgebieden

We blijven bouwen aan een robuust NatuurNetwerk Brabant (NNB) dat natuurgebieden verbindt en versterkt. De huidige landbouw, verstedelijking en infrastructuur maken de verbinding tussen natuurgebieden minder vanzelfsprekend. Daardoor is het belangrijk om de samenhang te versterken. Het NNB helpt die te verbeteren.

Natuur dichtbij huis

Groen dichtbij huis is essentieel. In lijn met de visie van Van Gogh Nationaal Park brengen we natuur tot aan de voordeur. Het NNB loopt van het buitengebied tot in het hart van het dorp en biedt kansen voor natuurbeleving, educatie en betrokkenheid. We werken samen met lokale organisaties, waaronder IVN en Scouting Dutmella, om inwoners actief te betrekken. Activiteiten als de Natuurwerkdag en World Cleanup Day dragen hieraan bij.

In 2026 werkt IVN aan een herstart van de landschapswerkgroep. Deze ontwikkeling biedt kansen voor structureel vrijwilligerswerk in het natuurbeheer. We ondersteunen dit initiatief actief en verkennen hoe we de samenwerking kunnen verdiepen.

Dommeldal en Ekkersrijt

De opgave blijft groot. Het realiseren van een samenhangend NatuurNetwerk Brabant vraagt blijvende inzet voor verwerving en voorbereiding. Waar mogelijk verkennen we vervolgstappen richting inrichting, passend bij het karakter van het Dommeldal. Met de uitkomsten van de watersysteemanalyse onderzoeken we hoe we een volgende stap kunnen zetten richting realisatie van de ecologische verbindingszone (EVZ) Ekkersrijt.

8. Met onze inkopen stimuleren we marktpartijen om over te gaan tot duurzame innovaties en maatschappelijk verantwoord ondernemen.

Door de ondertekening van het Maatschappelijk verantwoord inkopen-manifest (MVOI) en het opstellen van het bijbehorende actieplan MVOI houden we bij alle aanbestedingen structureel rekening met duurzaamheid, social return en lokale/regionale werkgelegenheid. Alle inkoopstrategieën worden hierop getoetst. We willen een kwaliteitsverbetering maken in het klimaatneutraal inkopen van de grond-, wegen- en waterbouw en andere onderdelen van de openbare ruimte. De criteria leggen we vast in een Handboek Openbare ruimte en het herijkte duurzaamheidsbeleid.

9. We zetten in op het principe van afval naar grondstof.

In 2026 ronden we de eerste fase van het nieuwe grondstoffenbeleid af. We zetten hiermee stappen richting een circulaire samenleving.

Onze belangrijkste ambities hierbij zijn:

- Het verbeteren van het inzamelsysteem en deze toekomstbestendig inrichten;
- Het verminderen van de hoeveelheid aangeboden afval;
- Afvalscheiding en hergebruik stimuleren en daarmee de kwaliteit van grondstoffen verhogen.

In het najaar van 2025 is gestart met het chippen van de minicontainers voor GFT en restafval. Het chippen geeft inzicht in het aantal en type containers in de gemeente en het gemiddeld aantal ledigingen. Deze informatie kunnen we inzetten voor het verder verduurzamen van het afvalbeleid. Na het op orde brengen van de basis in de eerste fase komen we eind 2026 met voorstellen hoe we komen tot het behalen van de gemeentelijke circulaire ambities. We houden hierbij de aansluiting bij het VANG-programma (van afval naar grondstof).

Wat gaan we ervoor doen?

Mobiliteit

Doelstellingen

10. Weggebruikers kunnen comfortabel en veilig deelnemen aan het verkeer.

De vastgestelde Mobiliteitsvisie van Son en Breugel sluit aan bij de ambities uit de Mobiliteitsvisie van de MRE, en dient als leidraad voor een verkeersveilig en bereikbaar Son en Breugel. Het Mobiliteitsplan is tot stand gekomen na een participatie traject met burgers en raadsleden en vertaald haalbare doelen de ambities uit de Mobiliteitsvisie, gebaseerd op lokale bereikbaarheid en verkeersveiligheid met oog voor de diversiteit van verkeersdeelnemers, de doorstroming in het dorp voor bewoners en forenzen, een goede parkeerbalans en een veilige schoolomgeving.

Specifiek voor onze basisscholen is een Visie Verkeersveilige Schoolomgeving opgesteld om samen met scholen Verkeerseducatie, Verkeersveiligheid te borgen in het onderwijssysteem met als onderdeel daarvan het veilig en herkenbaar inrichten van de schoolomgeving. De implementatie van de Visie is gestart. De gemeente stimuleert de scholen hierin maar blijft afhankelijk van de capaciteit en behoefte vanuit de scholen.

Verkeer houdt niet op bij de gemeentegrens. Als gemeente zoeken wij actief aansluiting en samenwerking in de regio, zowel binnen als buiten de Metropool Regio Eindhoven (MRE).

11. De kernen en centra zijn goed bereikbaar voor alle weggebruikers.

- De Mobiliteitsvisie Son en Breugel geeft, in algemene zin, sturing aan een optimale en verkeersveilige bereikbaarheid voor alle wijken, het centrumgebied en Ekkersrijt. Deze visie is leidend bij de (her)inrichting van onze wegen, wijken en het Centrumplan Son.
- De snelfietsroutes bieden een veilige, snelle en milieuvriendelijke verbinding en dragen bij als oplossing voor de mobiliteitstransitie. Het levert Son en Breugel een goede aansluiting direct met onze buurgemeenten; Meierijstad, Eindhoven, Best en Nuenen, maar ook indirect met de verdere regio. We gaan actief aan de slag om te starten met de uitvoering van de snelfietsroute F58, de oost-west verbinding en de voorbereiding tot uitvoering van de F50, de Noord-Zuid verbinding. Komend jaar zal een realistische financiële en uitvoerbare planning voor alle snelfietsroutes opgesteld worden.
- In het kader van de mobiliteitstransitie werken we samen met partners als Brainport Bereikbaar en werkgevers/ondernemers op Ekkersrijt en stimuleren we alternatieve vormen van vervoer als fiets en openbaar vervoer voor woon- werkverkeer.
- Ook voor onze bewoners starten we, in samenwerking met Brainport Bereikbaar, een campagne om hen te enthousiasmeren en te stimuleren tot het gebruik van openbaar vervoer en fiets.
- Waar mogelijk stimuleren en faciliteren we initiatieven voor deelmobiliteit.
- We zetten actief in op gedragsbeïnvloeding voor diverse doelgroepen in het verkeer. Dit gebeurt op het gebied van communicatie, bewustwording, trainingen en zichtbaarheid. Hiervoor wordt een jaarplanning opgemaakt. Daarnaast sluiten we aan bij uitvoering van de Landelijke Campagnecalender Verkeersveiligheid van Veilig Thuis komen.
- We zijn nauw betrokken bij de openbaar vervoer concessieaanbesteding van de provincie Noord-Brabant waarbij we actief lobbyen voor een optimaal openbaar vervoer aanbod in de gemeente. Niet alleen voor inwoners die hiervan afhankelijk zijn, maar ook voor inwoners en forenzen voor wie het openbaar vervoer een goed alternatief kan zijn ten opzichte van hun eigen auto.
- Mobiliteit als onderdeel van de schaalessprong in de Brainportregio is een gezamenlijke opdracht. Deze opgave brengt uitdagingen met zich mee die we samen met de MRE collega-gemeenten oppakken. Voor onder andere een goed bereikbaar en ontsloten Son en Breugel, het beperken van sluipverkeer en de mobiliteitstransitie blijven we daarom actief betrokken en lobbyen bij de omliggende gemeenten, de MRE en de provincie voor de positie van Son en Breugel en alle kansen die dit met zich meebrengt. Uiteraard in goede samenwerking met alle partijen.

Bijdragen verbonden partijen aan dit programma

Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO)

Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost draagt bij aan dit programma door:

- adequaat te reageren bij spoedeisende hulpvragen van burgers, instellingen en bedrijven;
- professioneel en deskundig te adviseren op vergunningaanvragen;
- inwoners, instellingen en bedrijven te adviseren in het kader van brandveiligheid en communicatie over risico's;
- advisering over natuurbrandbeheersing;
- een multidisciplinaire voorbereiding op de aanpak van incidenten, rampen en crises.

Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB)

De Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant voert namens de gemeente de vergunningverlenings-, toezicht- en handhavingstaken uit op het gebied van milieu. Daarnaast ondersteunt de ODZOB de gemeente op het gebied van allerlei milieu gerelateerde zaken zoals bodem, externe veiligheid, fijn stof, geuremissies etc.

Reiniging Blink

De gemeenschappelijke regeling Reiniging Blink voert vanaf 2022 namens de gemeente de afvaltaken uit, door:

- De inzameling van huis- aan huisafval.
- Exploitatie van de milieustraat.
- (Digitale) dienstverlening naar de inwoners m.b.t. afval.
- Beleidsadvisering.

Wat gaat het kosten?

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten opgenomen die aan het programma zijn verbonden. Zowel de baten als de lasten worden als positieve bedragen weergegeven. Het saldo wordt weergegeven als negatief als er meer lasten zijn dan baten en als positief als er meer baten zijn dan lasten.

Bedragen x €1.000

Omschrijving	Realisatie 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Lasten						
0.10 Mutaties reserves programma 3	77	77	449	449	449	449
1.1 Crisisbeheersing en Brandweer	1.005	1.126	1.164	1.211	1.235	1.235
1.2 Openbare orde en Veiligheid	835	978	1.105	1.084	1.083	1.083
2.1 Verkeer en vervoer	2.430	2.705	3.176	3.352	3.405	3.531
2.2 Parkeren	4	5	30	29	29	29
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.938	1.849	1.965	2.025	2.009	2.022
7.2 Riolering	1.001	1.137	1.244	1.433	1.536	1.656
7.3 Afval	2.328	2.185	2.392	2.491	2.595	2.705
7.4 Milieubeheer	1.020	961	1.106	1.095	1.093	1.092
Totaal Lasten	10.639	11.024	12.630	13.168	13.436	13.802
Baten						
0.10 Mutaties reserves programma 3	776	323	260	275	215	215
1.2 Openbare orde en Veiligheid	21	10	10	10	10	10
2.1 Verkeer en vervoer	75	183	69	69	69	69
2.2 Parkeren	1	0	0	0	0	0
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	100	154	156	156	156	156
7.2 Riolering	1.619	1.800	1.938	2.125	2.262	2.408
7.3 Afval	2.935	2.774	3.097	3.203	3.312	3.425
7.4 Milieubeheer	391	375	385	384	383	381
Totaal Baten	5.918	5.620	5.916	6.221	6.407	6.665
Saldo (baten -/lasten)	-4.721	-5.404	-6.714	-6.947	-7.030	-7.137

Begrotingsaanpassingen

Omschrijving	I/S	2026	2027	2028	2029
1. Opstellen visie Sonse Bergen	I	0	-30.000	0	0
1. Visie Sonse Bergen ten laste van reserve natuur en landschap	I	0	30.000	0	0
2. MJOP Civiel Technische kunstwerken	S	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000
3. Aanschaf rekentool klimaatopgave	I	0	-6.550	-6.475	-6.400
3. Klimaattool	S	0	-10.000	-10.000	-10.000
3. Inkomsten leges rekentool klimaatopgave	S	10.000	10.000	10.000	10.000
4. Inkomsten van Waterschap voor aanschaf rekentool klimaatopgave	I	2.000	0	0	0
5. Onderhoud openbare ruimte schoffelen	S	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000
6. Onderhoud openbare ruimte voorziening wegen	S	0	0	0	-50.000
7. Verbetering bereikbaarheid regio	S	-150.000	-150.000	-150.000	-150.000
8. Verlagen budget communicatie Duurzaamheid	S	5.000	5.000	5.000	5.000
9. Aanleg ecologische verbindingzone	S	3.400	3.400	0	0
Totaal		-229.600	-248.150	-251.475	-301.400

Omschrijving	I/S	2026	2027	2028	2029
+/- is voordeel, -/- is nadeel					

1. Opstellen visie Sonse Bergen

We houden vast aan de toezegging aan de raad van 10 november 2022 om een aparte visie voor de Sonse Bergen op te stellen, maar we schuiven het door naar 2027. Dit dekken we uit de bestemmingsreserve Natuur en Landschap.

2. MJOP Civiel Technische kunstwerken

De gemeente Son en Breugel heeft 33 civiele kunstwerken, voornamelijk bruggen. Op basis van technisch onderzoek hebben we een actieplan opgesteld om het onderhoud in te richten om de kunstwerken veilig en doelmatig te kunnen blijven gebruiken. Om uitvoering te kunnen geven aan het actieplan is de komende jaren extra budget nodig. Circa 10% van het budget is nodig voor dagelijks onderhoud, het resterende deel is nodig voor planbaar onderhoud. Voor alle kunstwerken geldt dat binnen 10 jaar groot (planbaar) onderhoud nodig zal zijn. Op de korte (binnen 1 jaar) en middellange (binnen 3 jaar) termijn gaat het om vijf civiele kunstwerken die groot onderhoud nodig hebben of compleet vervangen moeten worden.

5. Onderhoud openbare ruimte schoffelen

Het areaal in de openbare ruimte is toegenomen. Het budget is niet evenredig meegegroeid. Prioriteit ligt bij veilig en doelmatig onderhoud. Met name het schoffelwerk blijft hierdoor liggen. Op de lange termijn kan dit leiden tot kapitaalvernietiging van het openbaar groen. De afgelopen jaren zijn kleine opdrachten uitgezet om de zichtplantsoenen te onderhouden.

---

6. Onderhoud openbare ruimte voorziening wegen

Voor het onderhoud van de wegen binnen gemeente Son en Breugel is een voorziening ingericht. Uit berekeningen die zijn gemaakt in het kader van het MJOP is naar voren gekomen dat de gemeente jaarlijks ca. € 1,3 miljoen nodig heeft om de wegen binnen de gemeente op kwaliteitsniveau te krijgen en houden. De voorziening moet daartoe, in stappen, opgebouwd worden.

7. Verbetering bereikbaarheid regio

Wij storten jaarlijks geld in de reserve infrastructurele werken. De inzichten van nu tonen aan dat de kosten voor de snelfietspaden hoger uitvallen dan voorzien. Hierdoor is de storting niet toereikend. Daarom hogen we de storting op met € 150.000,- om de toekomstige lasten te dekken die behoren bij investering in de F58 en de F50.

Programma 4. Economische en ruimtelijke ontwikkeling

Inleiding

De fysieke leefomgeving kent diverse abstractieniveaus.

In het programma Fysieke en Veilige leefomgeving komen vooral de tactische en operationele kant van de leefomgeving aan de orde. Het programma Economische en Ruimtelijke ontwikkeling richt zich meer op de visie en de strategische kant van deze leefomgeving.

Er is natuurlijk wel overlap tussen de programma's omdat de scheidslijn tussen het strategische en het tactische abstractieniveau niet zo scherp is. Een voorbeeld daarvan is het onderwerp natuur en landschap: enerzijds hebben we een visie en sluiten we qua strategie aan bij lopende regionale ontwikkelingen ('Dommeldal uit de verf' en Van Gogh Nationaal Park), anderzijds moeten we ook natuur en groen aanleggen en onderhouden.

Door visievorming op het ruimtelijk beleid en de uitvoering daarvan leveren we een bijdrage aan een levendig, groen en vitaal dorp en een gezonde en leefbare leefomgeving. Onze strategische inzet richt zich vooral op onze regionale afstemming en doorvertaling naar het lokale niveau.

Dit programma richt zich ook op de duurzame economische structuur van de gemeente.

Wat willen we bereiken?

Thema	Doelstellingen
Omgevingswet	1. Uitvoering geven aan een adequate uitvoering van de omgevingswet in de vorm van vergunningen en procedures (BOPA's en wijzigen van het omgevingsplan). 2. Doorontwikkeling van de omgevingsvisie. 3. Het opstellen van het omgevingsplan Son en Breugel. 4. Het opstellen van de "beslisboom" in het omgevingsloket. 5. Zorgen voor een tijdige en adequate afhandeling van ruimtelijke initiatieven. 6. Met een vastgesteld woonprogramma voorzien in kwalitatief gewenste woningbouwlocaties ten behoeve van een diversiteit aan doelgroepen.
Duurzaamheid	7. In 2030 wil Son en Breugel een klimaat neutrale gemeente zijn. 8. Son en Breugel moet in 2050 waterrobuust en klimaatbestendig zijn. 9. We verhogen biodiversiteit in ons buitengebied en bebouwd gebied. 10. We koesteren de landschappelijke kwaliteit.
Economie	11. Ekkersrijt blijft een economische toplocatie binnen het Brainport ecosysteem. 12. We scheppen randvoorwaarden waardoor het aantrekkelijk blijft voor ondernemers om zich in onze gemeente te vestigen.
Regio	13. We werken samen met andere overheden en organisaties aan de ontwikkeling van de Brainportregio.

Relevante beleidsnota's

Naam	Periode	Vastgesteld in de raad	Planning vaststelling nieuw beleidsplan
Plan van Aanpak Implementatie Omgevingswet Son en Breugel (Implementatieprogramma Omgevingswet)	2016-2029	December 2016	
Omgevingsvisie Son en Breugel; OOG op een zonnige toekomst!	2022-2026	Mei 2022	2026
Volkshuisvestingsprogramma gemeente Son en Breugel: Bouwen aan gemeenschappen.	Vanaf 2025	April 2025	2029
Uitvoeringsagenda Volkshuisvestingsprogramma	Vanaf 2025		
Centrumvisie Son en Breugel	Vanaf 2025	Juni 2025	
Uitvoeringsagenda Centrum Son en Breugel	Vanaf 2025		
Uitwerkingsprogramma Ekkersrijt			2027
Uitwerkingsprogramma Gebiedsvisie Sonniuswijk		Februari 2025	
Afsprakenkader Wonen 2017 SGE	Vanaf 2017	December 2017	

Naam	Periode	Vastgesteld in de raad	Planning vaststelling nieuw beleidsplan
Visie op Wonen Stedelijk Gebied Eindhoven	Vanaf 2019	Augustus 2019	
Regionale Woondeal Zuidoost Brabant 9 maart 2023	2022-2030		
Huisvestingsverordening gemeente Son en Breugel 2025-2028	2025-2028	April 2025	
Landschapsinvesteringsregeling gemeente Son en Breugel	Vanaf 2013	Augustus 2013	
Nota Grondbeleid	2020-2024	December 2020	2026
Regionale visie Werklocaties	Vanaf 2025	December 2024	
Masterplan Ekkersrijt	Vanaf 2015	November 2015	
Visie Sciencepark	Vanaf 2017	December 2017	
Programmering werklocaties SGE en financieel arrangement 2021 - 2024	2021-2024	September 2021	
Regionale Detailhandelsvisie 2023	Vanaf 2023	November 2023	
Regionale Energie Strategie MRE	2021-2023	November 2021	
Transitievisie Warmte	2021-2026	December 2021	Actualisatie elke 5 jaar
Ontwikkelvisie de Breeakker -noordelijk deel-		December 2024	
Beheerplan gemeentelijke gebouwen & maatschappelijke accommodaties	2025-2033	Maart 2025	

Wat gaan we ervoor doen?

Omgevingswet

Doelstellingen

1. Uitvoering geven aan een adequate uitvoering van de omgevingswet in de vorm van vergunningen en procedures (BOPA's en wijzigen van het omgevingsplan).

In 2026 geven we verder invulling aan onze wettelijke verplichtingen binnen de Omgevingswet. Ervaringen en het groeiend inzicht in de betekenis en de (juridische) uitwerking van de Omgevingswet kunnen leiden tot het oppakken en uitwerken van nieuwe activiteiten.

2. Doorontwikkeling van de omgevingsvisie.

Op 19 mei 2022 heeft de raad de "Omgevingsvisie Son en Breugel; OOG op een zonnige toekomst!" (versie 1.0) vastgesteld. Ons doel is deze omgevingsvisie actueel te houden met een vierjaarlijkse beleidscyclus. Nieuwe inzichten, uitwerkingsprogramma's en ontwikkelingen op de diverse beleidsterreinen, voor zover het het fysiek domein betreft, verwerken we in de volgende versies van de omgevingsvisie zodat er altijd een up-to-date versie is. Ter afronding van de werkzaamheden om te komen tot de volgende versie van onze omgevingsvisie volgt de vaststelling van de "Omgevingsvisie Son en Breugel; OOG op een zonnige toekomst!" (versie 2.0) in 2026.

3. Het opstellen van het omgevingsplan Son en Breugel.

Op 1 januari 2024 hebben we als overgangmaatregel een 'Omgevingsplan van rechtswege'. Tot 2032 hebben we wettelijk de ruimte om dit 'Omgevingsplan van rechtswege' om te zetten naar een "Omgevingsplan Son en Breugel". Medio 2026 verwachten we de vaststelling van ons "Omgevingsplan Son en Breugel".

Dit "Omgevingsplan Son en Breugel" moeten we periodiek blijven wijzigen. We houden altijd 1 omgevingsplan. Het is een dynamisch product.

Om welke wijzigingen gaat het:

- Wijzigingen als gevolg van het honoreren van initiatiefvoorstellen.
- Wijzigingen naar aanleidingen van nieuw beleid dat is opgenomen in de "Omgevingsvisie Son en Breugel; OOg op een zonnige toekomst!".
- Ook is het wettelijk verplicht om vergunningen die in afwijking van het omgevingsplan (BOPA's) zijn verleend binnen vijf jaar als wijziging op te nemen in ons "Omgevingsplan Son en Breugel".

4. Het opstellen van de "beslisboom" in het omgevingsloket.

Onder de Omgevingswet wordt van gemeenten verwacht om de regels toegankelijker te maken voor inwoners en bedrijven. Dit gebeurt met zogenaamde Toepasbare Regels in de vorm van beslisbomen en indieningsvereisten in het Omgevingsloket. Deze gaan we in 2026 concreet opstellen op basis van de regels uit het "Omgevingsplan Son en Breugel".

5. Zorgen voor een tijdige en adequate afhandeling van ruimtelijke initiatieven.

De Omgevingswet, die alle verzoeken voor vergunningen en gebiedsontwikkelingen bundelt, vraagt om een tijdige afhandeling van verzoeken en initiatieven.

In 2026 geven we verder invulling aan onze werkprocessen binnen de Omgevingswet. De opgedane ervaringen blijven we tussentijds monitoren en evalueren ter verbetering van de dienstverlening naar onze inwoners. Dit kan leiden tot bijstellingen van deze producten.

6. Met een vastgesteld woonprogramma voorzien in kwalitatief gewenste woningbouwlocaties ten behoeve van een diversiteit aan doelgroepen.

De ambitie die de raad heeft vastgelegd in de "Omgevingsvisie Son en Breugel; OOg op een zonnige toekomst!" vraagt op het gebied van wonen om een minimale toename van 700 woningen tot 2040. Het collegeprogramma vraagt om de realisatie van 250 wooneenheden in de periode 2022-2026. Daarnaast hebben we ons gecommiteerd aan de Regionale Woondeal, versnellingsopgave (incl. Beethovendeal) en andere regionale afspraken. In het 'Volkshuisvestingsprogramma gemeente Son en Breugel: Bouwen aan gemeenschappen' is onze ambitie op basis van wat nodig is om de woningvoorraad in balans te krijgen tot 2040 bijgesteld naar 1.000-1.350 woningen. Daarmee is qua programmering - o.a. vanwege planuitval - rekening gehouden met 130% plancapaciteit. In 2026 e.v. krijgt de uitvoeringsagenda van dit Volkshuisvestingsprogramma vorm. Daarbij ligt de prioriteit bij:

- Meer sociale huur opnemen in het woningbouwprogramma op passende locaties.
- Ontwikkelen van sociale koop en huur voor jongeren via kleiner en flexibel bouwen.
- De werkzaamheden voor de lopende woningbouwprojecten zetten we voort.
- Naar aanleiding van het Volkshuisvestingsprogramma blijven we locaties monitoren die in aanmerking (kunnen) komen voor woningbouw.
- Het ontwikkelen van nieuwe woonvormen binnen verzorgcirkels.
- Het ondersteunen van passende woningbouwinitiatieven (bijvoorbeeld Collectief Particulier Opdrachtgeverschap).
- Om meer grip te krijgen op de woningmarkt en grondposities, werken we een kader uit voor strategische aankopen.
- Invulling geven aan monitoring en bijsturing.

Overig:

- Een ander middel om grip te houden op de woningmarkt is de toepassing van het voorkeursrecht. Op 20 april 2023 heeft de gemeenteraad o.a. het besluit genomen om dit voorkeursrecht te vestigen op een deel van de wijk Breeakker. Het ontwikkelplan voor dit deel van de wijk wordt in 2025 vertaald naar een wijziging van het Omgevingsplan. Verlenging van dit voorkeursrecht is voorzien in 2026.
- Andere doelgroepen (asielzoekers, Oekraïners, statushouders, arbeidsmigranten, flexwerkers e.d.) vragen om de inzet van (flexibele) woonlocaties. Operationalisering hiervan is noodzakelijk om ook tegemoet te komen aan wettelijke verplichtingen en regionale afspraken. Daarvoor ontwikkelen we locaties en overleggen we met initiatiefnemers en betrokken partijen.
- We hebben meerjarige Prestatieafspraken gemaakt met Woonstichting 'thuis en Woonbedrijf. Deze worden waar nodig jaarlijks geactualiseerd. Vanaf 2026 zijn er weer nieuwe meerjarige Prestatieafspraken met Woonstichting 'thuis.

Wat gaan we ervoor doen?

Duurzaamheid

Doelstellingen

7. In 2030 wil Son en Breugel een klimaat neutrale gemeente zijn.

Wij willen de transitie naar een fossielvrije samenleving versnellen. Bij het opstellen van plannen en ideeën geven we veel vrijheid aan inwoners, organisaties en bedrijven in de gemeente, zodat de verschillende stakeholders aan de voorkant kunnen meedenken met uitvoerbare plannen als gevolg.

- De aanpak voor het aardgasvrij maken van Son en Breugel in 2050 zetten we in 2026 in ons warmteprogramma, gebaseerd op de Transitievisie Warmte 2021. Dit programma richt zich op energiebesparing en individuele oplossingen, met als basisprincipe: 'eerst isoleren'. Omdat we het beste leren in de praktijk, blijven we in 2026 samenwerken met inwoners in 't Zand en De Gentiaan aan de wijkgerichte aanpak voor een haalbare, betaalbare en eerlijke warmtevoorziening voor iedereen.
- Energiebesparing is een voorwaarde voor een realiseerbare energietransitie en heeft daarom prioriteit. We continueren daaraan bijdragende projecten, zoals het uitvoeren van inkoopacties en een Energieloket, waarmee we onze inwoners helpen met het nemen van duurzaamheidsmaatregelen. Voor de lokale isolatieopgave ontwikkelen we een plan om specifiek hiervoor bedoelde middelen vanuit het Rijk zo doelmatig mogelijk in te zetten. We hebben daarbij extra aandacht voor inwoners met een kleine portemonnee, evenals het natuurvriendelijk uitvoeren van isolatiemaatregelen.
- We moedigen inwoners aan hun huis te isoleren, maar moeten daarbij wettelijk verplichte dieren zoals vleermuizen en vogels beschermen. Om dit proces te versnellen en de regels te vereenvoudigen, starten we in 2026 met het opstellen van een Soorten Management Plan (SMP). Met dit plan vragen we één omgevingsvergunning aan die tien jaar geldig is voor de hele gemeente. Dit zorgt ervoor dat inwoners en bedrijven sneller en makkelijker aan de slag kunnen met het verduurzamen van woningen, zonder onnodige vertraging.
- Voldoende energieopwekking is een regionale uitdaging. We werken aan de mogelijkheden voor (grootschalige) opwek van energie, onder andere in het Energielandschap in Sonniuswijk en op no-regret gebieden langs bijvoorbeeld rijkswegen.
- Het elektriciteitsnetwerk zit op slot. Netschaarste vraagt om een sterke impuls in het provinciale en regionale energienetwerk. Om toekomstige problemen te voorkomen vraagt het een andere manier van werken van overheden, netbeheerders en bedrijven. Samen met de netbeheerder blijven we werken aan een proactieve uitrol van het midden- en laagspanningsnetwerk in Son en Breugel met als uitgangspunt het vergroten van de netcapaciteit in Son en Breugel.
- In navolging op het Duurzaamheidsbeleid wordt een uitvoeringsagenda opgesteld.
- Met de inzet van verschillende communicatiemiddelen trekken we de aandacht van de verschillende stakeholders. Met deze middelen laten we zien wat inwoners, verenigingen en bedrijven van Son en Breugel al doen en kunnen bijdragen aan het reduceren van CO₂-uitstoot. We stimuleren goede initiatieven en promoten ambassadeurschap. Samen met de ondernemers, Provincie Noord-Brabant en Waterschap De Dommel blijven we stappen zetten in de verduurzaming op bedrijventerrein Ekkersrijt met de aanpak Grote Oogst. Hiermee organiseren we de komende jaren pilots, waaronder de inzet van een energiehub regisseur, om bedrijven toch te laten groeien binnen de huidige knelpunten.

8. Son en Breugel moet in 2050 waterrobuust en klimaatbestendig zijn.

De gevolgen van de klimaatverandering worden steeds meer merkbaar. We krijgen te maken met langere periodes van hitte, droogte en met stevige hoosbuien. Dit leidt niet alleen tot overlast, maar kan ook tot economische schade en gezondheidsrisico's leiden.

We werken daarom aan een klimaatbestendig en waterrobuust Son en Breugel. Bijvoorbeeld meer ruimte creëren voor water, groen, zodat we verdroging en hittestress tegengaan. Samen met gemeenten, waterschappen, provincies en het Rijk hebben we afspraken gemaakt om in 2050 klimaatveerkrachtig en waterrobuust ingericht te zijn (Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie 2018).

We zijn gestart met een pilot op Ekkersrijt voor de aanpak voor klimaatadaptatie voor Son en Breugel. In de aanpak kijken we naar de openbare en particuliere ruimte in de gemeente. Zo geven we ook aan wat bedrijven hier zelf aan kunnen doen.

9. We verhogen biodiversiteit in ons buitengebied en bebouwd gebied.

Herstel van biodiversiteit

De kwaliteit van de leefomgeving neemt af. Door versnippering, verdroging en vermessing verdwijnen steeds meer algemene planten- en diersoorten. Dit ondermijnt natuurlijke processen zoals waterzuivering, bestuiving en plaagbestrijding.

Niet alleen binnen, maar juist buiten natuurgebieden staat de biodiversiteit onder druk. Voor een veerkrachtige natuur moeten we de ecologische basiscondities herstellen, zowel in het landelijk gebied als in de bebouwde omgeving. Alleen dan behouden we algemene soorten en ontstaat ruimte voor terugkeer van verdwenen soorten.

Samenwerken aan biodiversiteitsbeleid

In 2026 werken we in de Dommelvallei samen met partners aan beleid dat biodiversiteit versterkt in gebieden waar natuur geen hoofdfunctie heeft. Want als de leefomgeving daar op orde is, profiteert de natuur als geheel mee.

10. We koesteren de landschappelijke kwaliteit.

Landschap met toekomst

Van het Dommeldal en de uitgestrekte bossen tot het boerenland: Son en Breugel kent een afwisselend landschap dat rust biedt aan de rand van de metropoolregio Eindhoven. We koesteren deze landschappelijke kwaliteit en investeren in de ontwikkeling van een vitaal en toekomstbestendig landschap.

Met de Stimuleringsregeling Landschap (Stila) ondersteunen we particuliere grondeigenaren en agrariërs bij het aanleggen of herstellen van karakteristieke landschapselementen, zoals houtwallen, poelen, struwelen of heggen. Deze elementen versterken zowel de biodiversiteit als de landschapsstructuur.

Partnerschap Van Gogh Nationaal Park

Als partner van het Van Gogh Nationaal Park sluiten we aan bij de gezamenlijke ambitie om te werken aan een aantrekkelijk en gezond landschap. Daarbij is ruimte voor natuur, duurzaam toerisme, een vitaal platteland en een leefomgeving waarin landschap, cultuur en economie samenkomen.

Wat gaan we ervoor doen?

Economie

Doelstellingen

11. Ekkersrijt blijft een economische toplocatie binnen het Brainport ecosysteem.

Ekkersrijt is al jarenlang een economische toplocatie; niet alleen binnen de Brainportregio, maar ook op nationaal niveau. Het gebied biedt ruimte voor typische hightech bedrijven passend bij het Brainportprofiel, en ook aan een breed scala van bedrijven die bijdragen aan de versterking van het gehele Brainport ecosysteem. Daarbij hoort ook de Meubelboulevard Ekkersrijt met een (boven)regionale verzorgingsfunctie. Om deze status te kunnen handhaven investeren we samen met ondernemers actief in een duurzame ontwikkeling van het gebied, zodat het aantrekkelijk blijft voor nieuwe investeringen, ondernemers én consumenten/bezoekers.

In de vastgestelde Omgevingsvisie hebben we het beleid op Ekkersrijt op hoofdlijnen vastgelegd. Dit werken we verder uit in een gebiedsprogramma voor geheel Ekkersrijt. Dit programma is de actualisatie van het huidige Masterplan Ekkersrijt. Daarnaast werken we samen met ondernemers en eigenaren het beleid voor 2 deelgebieden uit in concrete acties, namelijk voor het Science Park en de Meubelboulevard. In alle gevallen spelen de verduurzamingsthema's energie en klimaat en de inrichting van de openbare ruimte een belangrijke rol. Een andere belangrijke randvoorwaarde om de economische positie te kunnen handhaven is de realisatie van de 2e aansluiting van Ekkersrijt. In overleg met de gemeente Eindhoven en als onderdeel van het Bereikbaarheidsakkoord werken we aan de realisering van deze aansluiting.

Bij het opstellen van het gebiedsprogramma en de uitwerking van de deelgebied-visies betrekken we nadrukkelijk de ondernemers. De Ondernemersvereniging Ekkersrijt (OVE) speelt hierin een belangrijke rol. Met hen hebben we hierover een samenwerkingsconvenant gesloten. We hebben een open houding en denken in mogelijkheden ten aanzien van initiatieven en ontwikkelingsmogelijkheden. Om die reden voeren we met OVE een structureel overleg. Hierbij bespreken we strategische en uitvoeringsvraagstukken, zoals het gebiedsprogramma, duurzaamheid, belangrijke zaken op het gebied van ruimtelijke ordening, veiligheid, parkeren en bereikbaarheid. Daarnaast blijven we investeren in het onderhouden van een goed netwerk met de individuele ondernemers en vastgoedeigenaren op Ekkersrijt.

12. We scheppen randvoorwaarden waardoor het aantrekkelijk blijft voor ondernemers om zich in onze gemeente te vestigen.

Het centrum van Son en Breugel is een dynamisch en aantrekkelijk gebied om te wonen, te ondernemen en te verblijven. Doel is om het gezonde en florierende centrum voor inwoners, bezoekers en ondernemers blijvend te versterken. Een goede kwaliteit en aantrekkelijkheid van de openbare ruimte is belangrijk voor het verblijfs- en ondernemersklimaat in het centrum. Een aantrekkelijke openbare ruimte voorziet ook in een goede en veilige bereikbaarheid voor alle modaliteiten volgens onze mobiliteitsvisie en in alle voorzieningen die daarvoor nodig zijn. Tevens is er voldoende ruimte om evenementen te kunnen faciliteren.

In samenspraak met de Ondernemersvereniging Son en Breugel en haar centrumteam werken we intensief samen om het centrumgebied toekomstbestendig en aantrekkelijk te houden voor ondernemers, consumenten, bezoekers en andere gebruikers. Met hen gaan we ook verdere uitwerking geven aan de vastgestelde Centrumvisie "Dorpshart aan de Dommel".

We hebben een open houding en denken in mogelijkheden ten aanzien van initiatieven en ontwikkelingsmogelijkheden. Hiervoor is communicatie én het onderhouden van contacten met het lokale bedrijfsleven en nieuwe initiatiefnemers erg belangrijk. Daarom vindt structureel overleg plaats met de Ondernemersvereniging Son en Breugel, nemen we actief deel aan het Centrumteam en zetten we stevig in op een sterk netwerk en actief relatiebeheer met het bedrijfsleven in het dorp.

Wat gaan we ervoor doen?

Regio

Doelstellingen

13. We werken samen met andere overheden en organisaties aan de ontwikkeling van de Brainportregio.

Samenwerking binnen MRE en SGE

Op het terrein van economische en ruimtelijke ontwikkeling wordt de regionale samenwerking in de Metropoolregio Eindhoven (MRE / de 21 gemeenten in Zuidoost-Brabant) en in het Stedelijk Gebied Eindhoven (SGE / Eindhoven, de randgemeenten daarvan en Helmond) steeds belangrijker als gevolg van de schaa sprong in de regio.

In de MRE werken we samen op de thema's Ruimte, Wonen, Economie, Mobiliteit, Energietransitie en Transitie Landelijk Gebied. In het SGE werken we samen op de thema's Economie, Wonen, Voorzieningen & Evenementen en Ruimte. Voor alle thema's participeren we zowel in een ambtelijk als een bestuurlijk overleg. Daarnaast nemen we deel aan de verschillende overkoepelende bestuurlijke en ambtelijke overleggen, te weten het Algemeen Bestuur van het MRE, het Bestuurlijk en Ambtelijk Platform van het SGE en de ambtelijke coördinatie overleggen. Vanuit deze regionale samenwerking volgen voor de bovengenoemde beleidsthema's beleidskaders en regionale (financiële) afspraken:

- beleidskaders op gebied van ruimte voor zowel stedelijk als landelijk gebied, zoals Ontwikkelstrategie Zuidoost Brabant, NOVEX stedelijk Brabant en Brabants Programma Landelijk Gebied.

- thematische beleidskaders en (financiële) afspraken, zoals de Woondeal Zuidoost Brabant (incl. herijking), de doorvertaling van de regionale urgentieregeling in de lokale Huisvestingsverordening, de huisvesting van EU-arbeidsmigranten, de Regionale Visie Werklocaties Zuidoost Brabant, de Regionale Mobiliteitsvisie, de regionale bekostigingssystematiek infrastructuur en het Regionale detailhandelsbeleid. In dit kader is het zeker ook relevant om de afspraken tussen Rijk en regio die zijn vastgelegd in het Beethoven-convenant te noemen. Hierdoor kunnen ontwikkelingen in de regio versneld plaatsvinden. De MRE maakt namens de regiogemeenten afspraken met het Rijk over de verdere uitwerking van het Beethovenconvenant.

Deze afspraken hebben ook lokale gevolgen, zoals het doorvertalen ervan naar de gemeentelijke Omgevingsvisie. Ook bij gebiedsontwikkelingen, woningbouwopgaven en andere beleidskaders moeten we altijd kijken naar de regionaal gemaakte afspraken.

Van Gogh Nationaal Park en Dommeldal uit de verf

Son en Breugel is actief in regionale samenwerkingen die bijdragen aan landschap, natuur en recreatie. We zijn partner van het Van Gogh Nationaal Park en van het project Dommeldal uit de Verf. Binnen het Van Gogh Nationaal Park werken we aan een sterk landschap met ruimte voor natuur, cultuurhistorie, toerisme en een toekomstbestendig platteland. Dit doen we door kansen te benutten om het landschap te versterken en recreatieve voorzieningen aan te leggen of te verbeteren, in aansluiting op het regionale routenetwerk.

In het samenwerkingsverband Dommeldal uit de Verf, trekken we op met gemeenten Nuenen, Eindhoven en Geldrop-Mierlo, Waterschap De Dommel, Staatsbosbeheer en Brabants Landschap. Samen realiseren we ontbrekende schakels in het NatuurNetwerk Brabant in het Dommeldal. De visie van Dommeldal uit de Verf is opgenomen in onze omgevingsvisie en vormt een leidraad bij gebiedsontwikkeling.

Rekentool klimaatopgave

In SGE verband is afgesproken dat alle gemeenten de innovatieve online Rekentool Klimaatopgave naar Eindhovenens model aanschaffen en implementeren. Deze tool helpt initiatiefnemers en projectontwikkelaars om hun bouw- en renovatieprojecten klimaatbestendig te maken. Op basis van het verstedelijkingsakkoord stelt de gemeente eisen voor vergroening (8 m² per woning) en regenwaterberging (0-75 mm) bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen. Met de tool is eenvoudig te controleren of de plannen aan deze voorwaarden voldoen en nieuwe plangebieden toekomstbestendig ingericht worden.

Woningbouwmonitor

In SGE verband is vanaf 2024 gewerkt aan een woningbouwmonitor (JUN O), waaraan alle gemeenten deelnemen. De overige MRE-gemeenten zijn hier inmiddels ook op aangehaakt. Deze regionale woningbouwmonitor is het instrument geworden in het kader van monitoring van de gemaakte regionale woningbouwafspraken. In 2025 is dit doorontwikkeld naar een publieksversie, die door alle betrokken gemeenten is aangeschaft en geïmplementeerd. In 2026 e.v. wordt deze woningbouwmonitor verder vormgegeven.

Bijdragen verbonden partijen aan dit programma

Beveiliging Bedrijven Ekkersrijt (SBBE)

De Stichting Beveiliging Bedrijven Ekkersrijt (SBBE) is een verbonden partij waarmee we samenwerken op het bedrijventerrein. De Stichting verzorgt de beveiliging van het terrein met camera's die in het openbaar gebied hangen en met een beveiligingsteam. De samenwerking draagt bij aan de waarde van Ekkersrijt als economische toplocatie.

Metropoolregio Eindhoven (MRE)

De MRE is een regionale samenwerking tussen 21 gemeenten in Zuidoost Brabant op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen. Voor meer informatie hierover verwijzen wij u naar zowel doelstelling 13 binnen programma 4 als naar de specifieke paragraaf "Verbonden partijen".

Stedelijk Gebied Eindhoven (SGE)

Het SGE is een vrijwillige samenwerking van negen gemeenten: Eindhoven, Helmond, Best, Geldrop-Mierlo, Nuenen, Oirschot, Son en Breugel, Veldhoven en Waalre. Deze samenwerking vindt plaats op basis van een samenwerkingsconvenant. Binnen het SGE wordt door de negen gemeenten samengewerkt binnen de thema's Wonen, Economie, Ruimte en Voorzieningen & Evenementen. Voor meer informatie hierover verwijzen wij u naar doelstelling 13 binnen programma 4.

Wat gaat het kosten?

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten opgenomen die aan het programma zijn verbonden. Zowel de baten als de lasten worden als positieve bedragen weergegeven. Het saldo wordt weergegeven als negatief als er meer lasten zijn dan baten en als positief als er meer baten zijn dan lasten.

Bedragen x €1.000

Omschrijving	Realisatie 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Lasten						
0.10 Mutaties reserves programma 4	370	250	0	0	0	0
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	432	404	1.100	1.097	1.090	1.082
3.1 Economische ontwikkeling	227	176	0	0	0	0
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	36	43	38	88	48	48
3.3 Bedrijfsloket en -regelingen	46	46	45	45	45	45
3.4 Economische promotie	108	115	113	113	113	113
7.5 Begraafplaatsen	0	0	0	0	0	0
8.1 Ruimte en leefomgeving	1.067	1.344	888	768	668	788
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	524	1.324	1.331	925	211	219
8.3 Wonen en bouwen	1.376	1.081	1.222	1.222	1.222	1.222
Totaal Lasten	4.187	4.783	4.737	4.259	3.398	3.518
Baten						
0.10 Mutaties reserves programma 4	113	372	15	15	15	15
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	347	311	665	660	660	660
3.1 Economische ontwikkeling	43	47	97	97	97	97
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	11	0	0	0	0	0
3.3 Bedrijfsloket en -regelingen	11	10	11	11	11	11
3.4 Economische promotie	14	18	20	20	20	20
7.5 Begraafplaatsen	0	28	28	28	28	28
8.1 Ruimte en leefomgeving	517	153	154	154	154	154
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	272	1.324	1.331	925	211	219
8.3 Wonen en bouwen	630	705	762	762	762	762
Totaal Baten	1.957	2.969	3.082	2.671	1.957	1.965
Saldo (baten +/- lasten)	-2.230	-1.814	-1.655	-1.588	-1.441	-1.553

Begrotingsaanpassingen

Omschrijving	I/S	2026	2027	2028	2029
1. Deelname Van Gogh Nationaal Park	S	-8.572	-8.572	-8.572	-8.572
2. Uitwerking uitvoeringsprogramma volkshuisvestingsprogramma	I	-20.000	0	0	0
3. Update volkshuisvestingsprogramma	I	0	0	0	-50.000

Omschrijving	I/S	2026	2027	2028	2029
4. Uitwerking uitvoeringsprogramma Sonniuswijk/ Sandwyck	I	-50.000	-50.000	0	0
5. Uitwerking uitvoeringsprogramma Centrumvisie	I	-25.000	-25.000	0	0
6. Deelname NLBW	S	-25.000	-25.000	0	0
7. Masterplan Ekkersrijt	S	-20.000	-30.000	-30.000	-30.000
8. Opstellen Omgevingsvisie; gebiedsprogramma Ekkersrijt	I	0	-40.000	0	0
9. Omgevingsvisie	I	0	0	70.000	-70.000
10. Uitwerking ontwikkelvisie Breekker -noordelijk deel-	I	-100.000	0	0	0
Totaal		-248.572	-178.572	31.428	-158.572

+/+ is voordeel, -/- is nadeel

3. Update Volkshuisvestingsprogramma

In het volkshuisvestingsprogramma (vastgesteld d.d. 3 april 2025) is opgenomen dat, conform de Wet Regie Versterking Volkshuisvesting, een volkshuisvestingsprogramma voor 5 jaar wordt vastgesteld. Gezien het feit dat hierbij aansluiting gezocht wordt met de cyclus van de update van de Omgevingsvisie ligt het voor de hand om in 2028 te starten met het maken van een nieuw/te actualiseren volkshuisvestingsprogramma en dit in 2029 vast te stellen.

4. Uitwerking uitvoeringsprogramma Sonniuswijk/ Sandwyck

Om te komen tot uitvoering van het gebiedsprogramma Sonniuswijk is een bedrag opgenomen voor 2026 en 2027. Dit is een eerste aanzet om te komen tot een uitvoeringsagenda met bijbehorende financiering en een eerste opstart van een aantal projecten.

5. Uitwerking uitvoeringsprogramma Centrumvisie

Om te komen tot uitvoering van het gebiedsprogramma Centrum is een bedrag opgenomen voor 2026 en 2027. Dit is een eerste aanzet om te komen tot een uitvoeringsagenda met bijbehorende financiering.

6. Deelname NederlandLandBovenWater (NLBW)

We stellen een uitvoeringsagenda voor Sonniuswijk/Sandwyck op. NLBW helpt ons bij het wegnemen van obstakels in regelgeving en beleid op provinciaal en landelijk niveau. Met oog op nationale voorbeeldwerking, kan NLBW een functie vervullen naar Rijk en Provincie. De bijdrage geldt voor 2 jaar.

7. Masterplan Ekkersrijt

In oktober 2015 heeft de gemeenteraad het Masterplan Ekkersrijt vastgesteld. Het masterplan vormde het kader voor de gewenste toekomstige ontwikkelingen voor bedrijvenpark Ekkersrijt.

In 2019 is het Masterplan Ekkersrijt geëvalueerd. De gemeenteraad heeft op 19 december 2019 met deze evaluatie ingestemd en aangegeven dat het nog steeds de beleidskaders voor Ekkersrijt bevat. Om diverse redenen is het Masterplan niet geactualiseerd. De beleidskaders worden opgenomen in het nog op te stellen gebiedsprogramma Ekkersrijt (2027). Hiervoor momenteel voorbereidingen getroffen.

8. Opstellen Omgevingsvisie: gebiedsprogramma Ekkersrijt

Het gebiedsprogramma Ekkersrijt staat gepland voor 2027. Dit programma wordt op een later moment opgenomen in de Omgevingsvisie 3.0. Het gebiedsprogramma Ekkersrijt zal naast de beleidskaders van het Masterplan (2019) een herijkte visie Science Park ook een visie op de Meubelboulevard bevatten.

9. Omgevingsvisie

De Omgevingsvisie wordt in 2025 geactualiseerd tot een 2.0 versie. Deze zal begin 2026 worden vastgesteld. Uitgaande van een cyclus van 4 jaar wordt de actualisatie van een Omgevingsvisie 3.0 opgesteld vanaf 2029.

10. Uitwerking ontwikkelvisie Breekker -noordelijk deel-

De ontwikkelvisie wordt nader uitgewerkt. Hierbij wordt onder andere een wijziging omgevingsplan opgesteld om regie te houden op de ontwikkeling in het voorkeursrechtgebied.

Paragrafen

Overeenkomstig het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten zijn hieronder de volgende paragrafen opgenomen:

1. Lokale heffingen
2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing
3. Onderhoud kapitaalgoederen
4. Financiering
5. Bedrijfsvoering
6. Verbonden partijen
7. Grondbeleid
8. Wet open overheid
9. Beleidsindicatoren

Lokale heffingen

Inleiding

Deze paragraaf geeft op hoofdlijnen een overzicht van de lokale heffingen en belastingen.

Beleid

Bij het heffen en invorderen van belastingen zijn we onder meer gebonden aan:

- de Algemene Wet inzake Rijksbelastingen (AWR);
- de Algemene wet bestuursrecht (Awb), (inclusief de algemene beginselen van behoorlijk bestuur);
- de Invorderingswet 1990;
- de Gemeentewet;
- diverse Uitvoeringsbesluiten.

De wet geeft duidelijke kaders aan voor de heffing, invordering en kwijtschelding van gemeentelijke belastingen. Het maken van uitzonderingen op de regels uit de wetgeving is niet toegestaan, dit om rechtsongelijkheid voor de burger te voorkomen.

Het tarievenbeleid is gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

- Geen algemene lastenstijging. De gemiddelde lasten voor de inwoners mogen niet meer toenemen dan de inflatiecorrectie. Lastenverzwaring voor inwoners blijft achterwege en indien enigszins mogelijk zullen we gemeentelijke belastingen, tarieven, heffingen en/of leges verlagen.
- Streven naar kostendekkendheid in de tariefstelling voor leges en retributies.
- Het profijtbeginsel bij de overige heffingen hanteren.

In overeenstemming met de beleidsuitgangspunten, bepaald in de Kadernota, worden de tarieven voor 2026 als volgt aangepast:

- Voor de OZB zijn de tarieven verlaagd om de waardeontwikkeling te compenseren. Daarna wordt voorgesteld om een inflatiecorrectie van 3,7% toe te passen.
- Leges en tarieven worden in z'n algemeenheid verhoogd met de inflatiecorrectie (3,7%).
- De tarieven voor de rioolheffing zijn gebaseerd op 100% kostendekkendheid waarbij rekening is gehouden met een zo reëel mogelijke inschatting van zowel de baten- als de lastenontwikkeling binnen het meerjarenperspectief 2026-2029. Het tarief voor de rioolheffing is gebaseerd op het Programma Water en Riolerings 2023-2027 (PWR).

Onroerendezaakbelastingen (OZB)

We heffen op grond van artikel 220 van de Gemeentewet twee directe belastingen op de onroerende zaken die binnen de gemeente liggen, de zogenaamde onroerendezaakbelastingen:

- Een gebruikersbelasting van degene die bij het begin van het kalenderjaar een onroerende zaak (die niet in hoofdzaak tot woning dient, al dan niet krachtens eigendom) bezit, beperkt recht of persoonlijk recht gebruikt;
- Een eigenarenbelasting van degene die bij het begin van het kalenderjaar van een onroerende zaak het genot heeft krachtens eigendom, bezit of beperkt recht.

De hoogte van de OZB is afgeleid van de WOZ-waarde (een percentage). Jaarlijks worden nieuwe WOZ-waarden vastgesteld. De aanslagen zijn gebaseerd op de WOZ-waarden met een waardepeildatum die 1 jaar voorafgaand aan het belastingjaar ligt.

De maximaal verwachte opbrengst OZB wordt als percentage van de totale WOZ-waarden (rekening houdend met areaaluitbreiding en waardestijging) van alle onroerende zaken in Son en Breugel uitgedrukt. Dit percentage is bepalend voor de hoogte van elke individuele aanslag OZB.

De tarieven voor 2026 zijn bijgesteld aan de hand van de ontwikkeling van de nieuwe WOZ-waarden zodat er sprake is van een gelijkblijvend niveau van de opbrengst onroerendezaakbelastingen, exclusief de areaaluitbreiding en de tariefaanpassing. Het voorstel voor vaststelling van de tarieven wordt in november 2025, gelijktijdig met de begroting 2026, aangeboden aan de raad.

Omschrijving	2025	2026
Totale waarde woningen	4.022.894.402	4.430.352.575
Totale waarde niet-woningen	848.937.683	930.539.365

De belastingcapaciteit heeft een relatie met de inkomsten die een gemeente ontvangt via het gemeentefonds. Hoeveel geld een individuele gemeente uit het gemeentefonds krijgt, hangt namelijk af van de kenmerken en de belastingcapaciteit van de gemeente. De belastingcapaciteit geeft aan hoeveel belasting een gemeente jaarlijks kan innen. Het aandeel van een gemeente in het gemeentefonds is kleiner naarmate het vermogen om belastingen te heffen groter is. Het gaat hier om de WOZ-waarde van onroerende zaken in de gemeente, berekend tegen een voor alle gemeenten gelijk tarief.

In onderstaande tabel geven we de korting op het gemeentefonds weer ten opzichte van werkelijke opbrengst. We doen dit op basis van de waarde 1-1-2025 omdat dit de laatst vastgestelde waarde is.

Belastingsoort	WOZ-Waarde	Ons tarief	Opbrengst	Norm tarief	Ink. Correctie	Saldo
OZB eigenaren woningen	4.022.894.402	0,0786%	3.161.995	0,07312%	2.941.540	220.455
OZB eigenaren niet-woningen	848.937.683	0,2054%	1.743.718	0,21553%	1.829.715	-85.997
OZB gebruikers niet-woningen	785.576.625	0,1677%	1.317.412	0,16394%	1.287.874	29.538
			6.223.125		6.059.130	163.995

De ramingen voor de baten OZB 2026 zijn als volgt:

Omschrijving	2026
Eigenaren woning	3.311.778
Eigenaren niet-woning	1.817.277
Gebruikers niet-woning	1.372.987

Afvalstoffenheffing

De gemeente is verplicht om huishoudelijke afvalstoffen in te zamelen. Op grond van artikel 15.33 van de Wet milieubeheer wordt afvalstoffenheffing geheven van degene die in de gemeente feitelijk gebruik maakt van een perceel waarvoor de gemeente verplicht is huishoudelijke afvalstoffen in te zamelen.

Om de afvalkosten enigszins kostendekkend te houden, stijgt in 2026 het tarief van eenpersoonshuishoudens van € 272,88 naar € 294,72 en het tarief van meerpersoonshuishoudens van € 342,12 naar € 369,48. Het begrote tekort wordt onttrokken uit de voorziening. Per 1 januari 2026 worden de tarieven voor extra containers gewijzigd. De kosten voor een extra restafvalcontainer van 240 liter bedragen dan € 160,- en voor een extra GFT-container van 240 liter € 80,-.

Reinigingsrechten

Het tarief 2026 van de reinigingsrechten stemmen we af op het tarief voor de afvalstoffenheffing van 2026.

Rioolheffing

Op grond van artikel 229 van de Gemeentewet wordt een rioolheffing geheven. In de raadsvergadering van 7 februari 2019 heeft de gemeenteraad besloten om vanaf 1 januari 2020 de rioolheffing te differentiëren. De differentiatie bestaat uit een afvalwater- en hemelwatercomponent. De afvalwaterheffing is een gebruikersheffing. De hemelwaterheffing is een eigenarenheffing. De hemelwaterheffing is een heffing met een vast bedrag van € 50 tot en met 2034. Doel van de differentiatie van de rioolheffing en het invoeren van de hemelwaterheffing is om bewoners en bedrijven mee te laten werken aan het klimaatbestendig maken van hun omgeving en goed gedrag te belonen in de vorm van een financieel voordeel.

De rioolheffing bestaat vanaf 2020 uit een eigenarenheffing en een gebruikersheffing:

1. Een vast bedrag voor afvalwater voor de gebruikers van percelen (woningen).
2. Een gestaffeld bedrag voor afvalwater voor de gebruikers van percelen (niet-woningen).
3. Een vast bedrag voor hemelwater voor de eigenaar van een perceel waarvan hemelwater in het gemengde riool wordt geloosd.

De tarieven van de rioolheffing worden zodanig vastgesteld dat de geraamde kosten niet boven de geraamde baten uitkomen. In Son en Breugel is 100% kostendekkendheid uitgangspunt voor de berekening van de tarieven. De noodzakelijke verbeteringen en vervangingen van het rioolstelsel zijn systematisch in beeld gebracht. De hieruit voortvloeiende lasten zijn opgenomen binnen de tariefberekeningen. Voornoemde verbeteringen en investeringen zijn opgenomen in het Programma Water en Riolerings 2023-2027.

De rioolheffing stijgt met 4,9%. De stijging is groter dan het inflatiecijfer omdat we meer aandacht willen schenken aan maatregelen in het kader van klimaatverandering. We staan voor grote opgaves op het gebied van droogte en wateroverlast. Zij vormen belangrijke aandachtspunten waar we extra op willen inzetten door het treffen van fysieke maatregelen. De financiële gevolgen vormen de basis voor het vaststellen van een kostendekkende rioolheffing.

Kostendekkendheid afvalstoffenheffing en rioolheffing

Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten zijn gemeenten verplicht inzichtelijk te maken hoe bij de berekening van tarieven van heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de ter zake geraamde lasten niet overschrijden, wat de beleidsuitgangspunten zijn die ten grondslag liggen aan deze berekeningen en hoe deze uitgangspunten bij de tariefstellingen worden gehanteerd.

Onderstaande overzichten geven per heffing de totale lasten, de totale baten en het dekkendheidspercentage weer.

Dekkendheid afvalstoffenheffing	2026
Afval taakveld 7.3	
Lasten milieustraat	485.995
Lasten overige afvalstromen	1.881.907
Kapitaallasten	100.538
Mutatie voorziening	-64.315
Totaal kosten afval taakveld 7.3	2.404.125
Toerekenbare kosten vanuit andere taakvelden	
Overhead taakveld 0.4	155.520
Kwijtschelding taakveld 6.3	88.208
BTW taakveld 0.11*	461.600
Totaal toerekenbaar	705.328
Totaal lasten	3.109.454
Baten afvalstoffenheffing taakveld 7.3	2.669.632
Baten milieustraat	119.000
Baten overige afvalstromen	320.821
Baten totaal	3.109.454
Dekkendheidspercentage afval	100%

* De omzetbelasting rekenen we conform artikel 229B van de gemeentewet toe. Deze toerekening is het gevolg van de invoering van het BTW compensatiefonds in 2003. Vanaf dat moment werd de BTW compensabel en werd tegelijkertijd een uitname uit het gemeentefonds gedaan.

Dekkendheid rioolheffing	2026
Riolering taakveld 7.2	
Beheer en onderhoud riolering	917.621
Kapitaallasten	384.164
Mutatie voorziening	-56.013
Totaal kosten riolering taakveld 7.2	1.245.772
Toerekenbare kosten vanuit andere taakvelden	
Overhead taakveld 0.4	197.421
Kwijtschelding taakveld 6.3	28.000
Straatreiniging taakveld 2.1	164.807
Watertaken taakveld 5.7	63.278
BTW taakveld 0.11	239.143
Totaal toerekenbaar	692.649
Totaal lasten	1.938.421
Opbrengst rioolheffing taakveld 7.2	1.938.421
Baten totaal	1.938.421
Dekkendheidspercentage riool	100%

* De omzetbelasting rekenen we conform artikel 229B van de gemeentewet toe. Deze toerekening is het gevolg van de invoering van het BTW compensatiefonds in 2003. Vanaf dat moment werd de BTW compensabel en werd tegelijkertijd een uitname uit het gemeentefonds gedaan.

Leges

Wanneer de gemeente een bepaalde dienst levert, kunnen daarvoor leges worden geheven. De tarieven worden jaarlijks vastgesteld in de Tarieventabel behorende bij de Legesverordening. Net als riool- en afvalstoffenheffing moeten de tarieven dusdanig worden vastgesteld dat de geraamde baten niet boven de geraamde lasten uitkomen. De verschillende leges die we heffen, verhogen we in principe jaarlijks met de daarvoor geldende inflatiecorrectie. Bij de vaststelling van een aantal tarieven, zoals voor reisdocumenten, moeten we rekening houden met van rijkswege gestelde maximumtarieven.

Er mag geen winst gemaakt worden. Voor deze heffingen streven we naar een 100% kostendekkend tarief.

Kostendekkendheid leges

Op grond van het besluit van 5 maart 2016 in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) moeten gemeenten verplicht inzichtelijk maken dat de tarieven en heffingen hoogstens kostendekkend zijn. De geraamde baten mogen de geraamde lasten niet overschrijden.

Per hoofdstuk in de legesverordening wordt gestreefd naar maximale kostendekkendheid, ondanks dat jurisprudentie de legesverordening als één geheel ziet en dus de legesverordening als geheel maximaal kostendekkend moet zijn. Tussen afzonderlijke paragrafen binnen een hoofdstuk mag kruissubsidiëring worden toegepast. Opbrengsten uit leges van een bepaalde paragraaf, mogen kosten binnen een andere paragraaf compenseren.

In onderstaande overzichten zijn per hoofdstuk de totale baten, de totale lasten en het kostendekkendheidspercentage weergegeven. De lasten zijn uitgesplitst in salaris, overhead en directe lasten. Hierbij hebben we rekening gehouden met jurisprudentie over hetgeen wel en niet aan de leges mag worden toegerekend.

		Baten	Salaris	Overhead	Lasten	Percentage
Hoofdstuk 1	Algemene Dienstverlening	-402.057	368.050	333.380	152.751	47%

		Baten	Salaris	Overhead	Lasten	Percentage
Hoofdstuk 2	Dienstverlening en besluiten in het kader van de omgevingswet	-861.391	435.563	394.533	277.083	78%
Hoofdstuk 3	Dienstverlening vallend onder de dienstenrichtlijn en niet vallend onder hoofdstuk 2	-2.367	27.703	25.092	-	4%
	Totaal	-1.265.815	831.316	753.005	429.834	63%

Overige belastingen

Marktgeden

Marktgeden heffen we van degene die een standplaats inneemt (of van degene aan wie een standplaats is toegewezen) op de wekelijkse warenmarkt. Marktgeden zijn afhankelijk van het aantal strekkende meters frontlengte van de standplaats. We hebben het tarief verhoogd met de inflatiecorrectie (3,7%).

Precario rechten

In 2006 is de notitie "Terrassenbeleid Son en Breugel" vastgesteld. Conform deze notitie hebben we dit tarief verhoogd met de inflatiecorrectie (3,7%).

Kwijtscheldingsbeleid

De gemeente is op grond van de Gemeentewet en Invorderingswet bevoegd kwijtschelding van gemeentelijke heffingen te verlenen. Met het oog op de administratieve lastenverlichting voor de inwoners toetsen wij bij het inlichtingenbureau als er eerder kwijtschelding is verleend of er geen belemmeringen zijn. Bij geen belemmering verlenen wij automatische kwijtschelding. De kwijtscheldingsregels zijn vastgelegd in de Invorderingswet 1990 en de Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990. De gemeente heeft, als gevolg van artikel 255 van de Gemeentewet, slechts op 2 onderdelen beleidsvrijheid:

- De raad kan bepalen dat er helemaal geen dan wel gedeeltelijke kwijtschelding wordt verleend.
- De raad kan regels stellen met betrekking tot de wijze waarop de kosten van bestaan in aanmerking worden genomen die er toe leiden dat in ruimere mate kwijtschelding wordt verleend.

Op grond van het laatste onderdeel heeft de gemeente gekozen voor het voor 100% meenemen van de kosten van bestaan. Het bestaande beleid wordt hiermee voortgezet.

Inwoners kunnen kwijtschelding aanvragen voor de volgende heffingen:

- onroerendezaakbelastingen;
- afvalstoffenheffing;
- rioolheffing.

Overzicht tarieven

	2024	2025	2026
OZB Eigenaar Woning	0,0770%	0,0786%	0,0735
OZB Eigenaar Niet-woning	0,1996%	0,2054%	0,2068
OZB Gebruiker Niet-woning	0,1644%	0,1677%	0,1688
Afvalstoffenheffing 1-persoons hh	267,00	272,88	294,72
Afvalstoffenheffing meer-pers. hh	334,68	342,12	369,48
Reinigingsrechten	363,00	387,36	401,64
Rioolheffing woningen (afgekoppeld)	159,84	180,00	191,28
Rioolheffing woningen (niet-afgekoppeld)	209,84	230,00	241,28

Vergelijking buurgemeenten

In onderstaande tabel worden de eenheden gebruikt die het COELO toepast voor het bepalen van de woonlasten. Onderstaande tabel geeft inzicht in de gegevens over 2025 (afgerond op hele euro's).

	Son en Breugel	Nuene	Eindhoven	Best	Geldrop-Mierlo
OZB Eig. woning	0,0786%	0,1039%	0,0905%	0,0803%	0,0648%
OZB Eig. niet-woning	0,2054%	0,2377%	0,2942%	0,2612%	0,1876%
OZB Gebr. niet-won.	0,1677%	0,1907%	0,2069%	0,2038%	0,1524%
OZB woning	454	609	447	418	321
Afvalstoffenheffing (*) (meerpers.huishouden)	342	305	332	389	407
Rioolheffing	230	214	197	198	202
Woonlasten (OZB woning + Afval + Riool)	1.026	1.128	976	1.005	930

(*): Diftar gemeenten worden door het COELO berekend op basis van vastrecht plus een gemiddeld aantal ledigingen (18 maal een grijze container van 140 liter en 7 maal een groene container van 140 liter). De aantallen van het COELO zijn gebaseerd op een landelijk gemiddelde. In de meeste diftar gemeenten is het gemiddelde aantal ledigingen vaak lager (zie hieronder bij Ontwikkeling lokale lastendruk).

Ontwikkeling lokale lastendruk

Jaar	2024	2025	2026
WOZ-waarde	455.000	487.500	541.000
Wijziging WOZ-waarde	3,00%	7,10%	11%
OZB	350	383	397
Afvalstoffenheffing (meerpersoons)	335	342	369
Rioolheffing (afvalwater)	160	180	191
Rioolheffing (hemelwater) (#)	50	50	50
Totaal (##)	895	955	1.007
% wijziging lasten t.o.v. t-1	4,19%	6,70%	5,40%

#): Vanaf 2020 is de rioolheffing gedifferentieerd. Het hemelwater tarief wordt opgelegd aan eigenaren van objecten die niet zijn afgekoppeld. Wanneer er vanaf een perceel geen hemelwater wordt geloosd op het gemengde rioolstelsel wordt deze belasting niet geheven. Op deze manier hebben eigenaren zelf invloed op de totale lastendruk.

##) De totale lastendruk 2025 is niet gelijk aan de totale lastendruk 2025 in het rapport van COELO hierboven. Dit komt omdat COELO om een landelijke vergelijking te kunnen maken van andere gemiddelde WOZ-waarden bij OZB en andere gemiddelde aantal ledigingen bij afvalstoffenheffing uitgaat.

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

Deze paragraaf geeft inzicht in de financiële positie van de gemeente Son en Breugel. Hiervoor beschrijven en waarden we de risico's. Vervolgens zetten we het totaal aan risico's af tegen de aanwezige weerstandscapaciteit.

Voor wat betreft het beleid over weerstandsvermogen en risicobeheersing hanteren we de uitgangspunten van de 'Nota Risicomanagement en Weerstandsvermogen'. Als laatste worden de financiële kengetallen gepresenteerd.

Beleid betreffende de weerstandscapaciteit en de risico's

In de raadsvergadering van 21 maart 2013 heeft de raad de 'Nota risicomanagement en weerstandsvermogen' vastgesteld. In de nota wordt het beleidskader voor het weerstandsvermogen beschreven. Dit kader luidt als volgt:

- De gemeenteraad wordt via de planning- en controledocumenten geïnformeerd over de 15 belangrijkste risico's, de beschikbare weerstandscapaciteit en de ratio van het weerstandsvermogen;
- De 'Nota risicomanagement en weerstandsvermogen' hanteren we als basis voor de opstelling van de verplicht voorgeschreven paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing in de meerjarenprogrammabegroting en de jaarrekening;

- Voor de berekening van de beschikbare weerstandscapaciteit laten we de onbenutte belastingcapaciteit en de stille reserves buiten beschouwing;
- We gaan uit van een gewenste minimale score voor de ratio weerstandsvermogen van 'voldoende' (ratio > 1);
- Als de ratio weerstandsvermogen door de toename van risico's onder de 1 uitkomt, vullen we ofwel de beschikbare weerstandscapaciteit aan, ofwel doen we extra inspanningen om de benodigde weerstandscapaciteit terug te brengen. In deze situatie doet het college voorstellen aan de gemeenteraad die ervoor moet zorgen dat het weerstandsvermogen weer op het gewenste niveau komt.

In de 'Nota risicomangement en weerstandsvermogen' is uitvoerig ingegaan op het wettelijk kader, de inventarisatie van de risico's en de weerstandscapaciteit. De beleidsconclusies geven we hierboven weer.

Top 10

We hebben een selectie gemaakt van 10 in plaats van 15 risico's die extra aandacht verdienen. De impact van de risico's buiten de top 10 op de benodigde weerstandscapaciteit is beperkt. De risico's buiten de top 10 nemen we via de verzameling "Overige risico's" wel mee in de berekening van de weerstandsratio.

Top 10 inventarisatie van de risico's

In veel gevallen kunnen we de exacte waarde van een risico niet bepalen. Om de risico's toch te kwantificeren werken we met klassengemiddelden. Deze klassengemiddelden leiden tot de financiële gevolgen in onderstaande tabel. De risicowaarde bepalen we vervolgens aan de hand van de volgende berekening:

$$\text{Risicowaarde in €} = \text{'Kans (als percentage)} \times \text{'Gevolg in €}$$

Het totaal aan risicowaarden vormt de benodigde weerstandscapaciteit. Omdat niet alle risico's zich tegelijk manifesteren rekenen we hierbij met een zekerheidspercentage van 90%.

Hoewel zorgvuldig is geprobeerd om alle risico's in beeld te brengen, kan het voorkomen dat een risico niet is opgenomen. Zoals eerder genoemd is risicomangement een dynamisch proces en voortschrijdend inzicht zorgt voor een steeds vollediger beeld.

Het is onmogelijk en onwenselijk om te sturen op alle geïdentificeerde risico's. Door de risico's te kwantificeren wordt de lijst geordend. Op deze manier ligt de focus op de risico's die de grootste impact op de organisatie hebben. Zowel de kans dat een risico zich manifesteert als de impact die het risico met zich meebrengt moet worden bepaald.

Er wordt een inschatting gemaakt van de waarschijnlijkheid dat het risico daadwerkelijk optreedt. Vervolgens wordt een inschatting gemaakt van het bedrag dat de gemeente kwijt is als het risico optreedt. Het kwantificeren van risico's is een proces van taxeren en inschatten en heeft daarmee altijd in bepaalde mate een subjectief karakter.

Risico (bepaling risicowaarde)	Begroting 2026	Jaarrekening 2024	Begroting 2025
1. Sociaal domein (90% x € 600.000)	540.000	450.000	337.500
2. Inkoop (70% x € 375.000)	262.500	187.500	122.500
3. Cyberrisico's (70% x € 375.000)	262.500	187.500	187.500
4. Crisisbeheersing (30% x € 500.000)	150.000	50.000	50.000
5. Algemene uitkering gemeentefonds (70% x € 175.000)	122.500	122.500	122.500
6. Continuïteit bedrijfsvoering (70% x € 175.000)	122.500	122.500	122.500
7. Exploitatie archiefruimte gemeentehuis (20% x € 500.000)	100.000	100.000	150.000
8. Verbonden partij - Dienst Dommelvallei (exact bedrag)	93.060	93.060	67.815
9. Belastingaangifte (30% x € 175.000)	52.500	52.500	52.500
10. Exploitatie sporthallen (30% x € 175.000)	52.500	52.500	52.500
Subtotaal top 10	1.758.060		
<i>Overige risico's + risico's onvoorzien</i>	440.858		
Totaal	2.198.918		
Risico's t.b.v. zekerheidspercentage 90%	1.979.026		

Risico (bepaling risicowaarde)	Begroting 2026	Jaarrekening 2024	Begroting 2025

Twee keer per jaar worden de risico's opnieuw geïventariseerd en berekend. Ten opzichte van de jaarrekening 2024 is de totale risicowaarde licht gestegen. Dit komt door de toename van de risicowaarde van de risico's 2, 3 en 4.

Top 10 risico's

1] Sociaal domein

Door incidenten (crisis, gesloten jeugdzorg, jeugdbescherming) of door instroom van cliënten met hoogcomplexiteit bestaat het risico dat er een beroep wordt gedaan op de zwaardere, duurdere en langdurige jeugdzorg. Ook kunnen we achteraf geconfronteerd worden met kosten voor zorg als gevolg van directe verwijzingen door medische verwijzers (waaronder huisartsen en jeugdartsen). Deze medische verwijzroute is wettelijk ingeregeld.

Beheersmaatregel

Het CMD zet samen met partners als huisartsen, jeugdarts en voorliggend veld in op vroegtijdige signalering van problemen. Ondersteuning wordt altijd zo licht als mogelijk en zo zwaar als nodig ingezet. Per 2022 geldt voor lichte, kortdurende en voor hoogcomplexiteit, langdurige hulpverleningstrajecten een verschillende financiering aan zorgaanbieders. Bij de jeugdzorg gaat het veelal om incidenten, waar slechts ten dele op gestuurd kan worden. CMD en partners proberen de vroegsignalering van casussen waar jeugdzorg nodig is te intensiveren.

2] Inkoop

1. Als gevolg van het niet juist hanteren van de aanbestedingsplicht kan een marktpartij rechtsmiddelen aanwenden tegen een gunningsbesluit. Dit leidt tot een vertraging met financiële en juridische gevolgen;
2. Niet rechtmatige inkoop kunnen bovendien leiden tot een afkeurende verklaring (rechtmatigheid) bij de jaarrekening. Hierdoor bestaat de kans op negatieve publiciteit;
3. Contracten kunnen stilzwijgend verlengd worden tegen ongunstige voorwaarden. Of door het niet bundelen van opdrachten worden besparingsmogelijkheden niet benut.

Beheersmaatregel

Na de inwerkingtreding van de Aanbestedingswet 2012 is bij de implementatie daarvan veel voorlichting gegeven, de procedure uitvoerig beschreven en checklists opgesteld. Elke inkoop gebeurt in beginsel vanuit het principe materiedeskundige (beleidsambtenaar), inkoper (Bizob). Dit is afhankelijk van de inkoopwaarde en/of potentiële risico's die met de inkoop gepaard gaan. Vragen kunnen aan Bizob en eventueel aan de juridische adviseur gesteld worden. Inkoop en Aanbesteding is onderdeel van de verbijzonderde interne controle. Hierbij worden zowel procesgerichte (deelwaarneming) als gegevensgerichte (inkoopanalyse) controles uitgevoerd. Fouten en/of verbetervoorstellen worden teruggekoppeld. Als gevolg van de gewijzigde EU-richtlijnen is de Aanbestedingswet 2012 gewijzigd. Op 18 juli 2017 is het inkoopbeleid, met inbegrip van het inkoophandboek en –procedures, vastgesteld. Daarbij zijn – overeenkomstig de landelijke en regionale lijn - de drempels voor de interne procedures vereenvoudigd waardoor het risico op het niet goed volgen van intern beleid verder is verkleind.

3] Cyberrisico's

De informatiebeveiligingsdienst van de VNG waarschuwt dat overheden risico lopen op schade door mogelijke cyberaanvallen. Landelijk zien we een toename van meldingen van ransomware met verwoestende gevolgen en een groeiend aantal geregistreerde kwetsbaarheden in software. Dit kan leiden tot verstoring van essentiële diensten, identiteitsdiefstal, financiële fraude en verlies van vertrouwen bij inwoners. Gemeenten hebben de afgelopen jaren regelmatig te maken gehad met incidenten bij derden, waarvan de gevolgen merkbaar waren binnen hun eigen gemeente. Voor veel kritische processen levert Dienst Dommelvallei diensten via de gemeenschappelijke regeling. Binnen deze processen loopt de gemeente het risico waardevolle informatie te verliezen of schade te lijden als informatie niet meer beschikbaar is. Cybercriminaliteit is een risico, met aanzienlijke gevolgen voor de bedrijfsvoering en inwoners. De snelle ontwikkelingen op het gebied van digitalisering en de achterblijvende implementatie van informatiebeveiligings- en privacywetgeving maken dit tot een risico.

Beheersmaatregel

Om een toekomstbestendige borging van informatiebeveiliging en privacy in processen te bereiken is scherpere rollen, verantwoordelijkheden en bevoegdheden nodig. In 2025 wordt gestart met de uitvoering van het projectplan voor procesmatig werken. Dit wordt projectmatig aangepakt. Dienst Dommelvallei draagt bij aan de realisatie van de in het projectplan opgenomen acties.

4] Crisisbeheersing

Iedere gemeente kan te maken krijgen met incidenten die de status van een crisis krijgen. Deze kunnen plaatsvinden zowel in het fysieke als het sociale domein. Ook kunnen crises lokaal, regionaal of bovenregionaal van karakter zijn.

Beheersmaatregel

Door adequate maatregelen kunnen de effecten van een crisis zo veel mogelijk beperkt worden. Lokale, regionale en landelijke crisisorganisaties voorzien daarin, met name door crisiscoördinatie en -organisatie. Goede eenduidige informatievoorziening, opleidingen en oefenen zijn daarbij randvoorwaarden voor succes.

De inrichting van de crisisorganisatie is in de afgelopen jaren geactualiseerd. Diverse leerpunten uit crises en de aanbevelingen van de evaluatie Wet veiligheidsregio's zijn hierin meegenomen. Met een nieuw crisisplan is vormgegeven aan een nog professionelere multidisciplinaire organisatie.

Veiligheidsregio's Brabant-Zuidoost en Brabant-Noord, de Politie Oost-Brabant en de gemeenten werken hierin nauw samen. Een goed getrainde organisatie die expertise betreft waar nodig, beperkt door adequaat ingrijpen, de effecten van incidenten zo veel mogelijk.

Met de transities is de gemeente verantwoordelijk geworden voor veel zorgtaken. Hierdoor is de gemeente vaker partij wanneer een crisis in het sociale domein zich voordoet.

In de afgelopen jaren is gebleken dat langdurige en ongekende crises realiteit kunnen worden. Denk hierbij aan de pandemie en vluchtelingenopvang. Vanuit het Ministerie van Justitie en Veiligheid wordt daarnaast aandacht gevraagd voor de militaire- en hybride dreiging vanwege de geo-politieke spanningen in de wereld. Deze dreigingen vergroten het risico op ontwrichtende verstoringen van de openbare orde en openbare veiligheid van de maatschappij. Samen met onze partners zetten we daarom in op versterking van de maatschappelijke weerbaarheid.

5] Algemene uitkering gemeentefonds

Via circulaire wordt de gemeente in ieder geval 2 maal per jaar (mei en september) geconfronteerd met aanpassingen vanuit het gemeentefonds. In 2024 is een nieuwe financieringssysteem ingevoerd. De nieuw gekozen vorm van indexatie levert meer stabiliteit op. De indexatie is gesplitst in een volumedeel en een prijsdeel. De volumeontwikkeling wordt gebaseerd op een 8-jaars (t-9 t/m t-2) historisch gemiddelde van de ontwikkeling van het bbp, waardoor het gemeentefonds minder schommelt (volumedeel). De indexatie voor inflatie volgt de prijs bbp van het lopende jaar, waardoor het gemeentefonds reëel "op niveau" blijft (prijsdeel).

Hoewel de doorgevoerde wijzigingen er dus op gericht zijn om meer stabiliteit te krijgen in de grootste inkomstenbron van de gemeenten, passen we de risicowaarde op dit onderdeel vooralsnog niet aan. De schommelingen in de algemene uitkering kunnen nog steeds problemen veroorzaken voor het sluitend krijgen van de begroting. Er bestaat ook geen directe rechtstreekse relatie tussen gemeentelijke uitgaven enerzijds en de compensatie daarvoor via het Gemeentefonds anderzijds. In die zin kent het Gemeentefonds met generieke compensaties ook de nodige globaliteit.

Beheersmaatregel

De algemene uitkering maakt integraal onderdeel uit van de begroting. De schommelingen worden op het eerstvolgende moment binnen de exploitatie verwerkt om deze sluitend te houden.

6] Continuïteit bedrijfsvoering

Verschillende factoren vormen een risico voor de continuïteit van de bedrijfsvoering zoals het moeilijk kunnen invullen van vacatures door de krapte op de arbeidsmarkt, de werkdruk, personele wisselingen en ziekteverzuim. Deze factoren kunnen leiden tot vertraging in de bedrijfsvoering. Daarnaast kan dit leiden tot hogere kosten door inhuur van externen.

Beheersmaatregel

Ziekteverzuim is opgenomen in het percentage productieve uren per medewerker. Externe inhuur gaat ten laste van de vacatureruimte of de knelpuntenpot personeelskosten. Ziekteverzuim en inhuur derden worden maandelijks in kaart gebracht. De nieuwe recruitment-strategie moet bijdragen aan het sneller invullen van openstaande vacatures

7] Exploitatie archiefruimte gemeentehuis

Er spelen risico's voor de exploitatie van onze archiefruimte, welke geheel ondergrond is aangelegd in de kelder van ons gemeentehuis, door klimaatveranderingen. Deze risico's spitsen zich toe op de waterdichtheid van het bordes en de kelderwanden & -vloeren. Eind 2023 werden we geconfronteerd met wateroverlast door een stijging van en aanhoudende hoge grondwaterstanden, in combinatie met extreme neerslag, waardoor grondwater en regenwater, tot de keldervloer door wist te dringen. Hierdoor ontstaan er risico's van aantasting van archiefstukken, mede door een te hoge luchtvochtigheid en plassen die ontstaan op de keldervloer in het archief en ruimtes waar waardevolle kunstwerken worden opgeslagen. Indien de exploitaties van onze kelder en het archief niet naar verwachting verloopt, kan de gemeente verantwoordelijk worden gesteld om verloren en of aangetaste archiefstukken e/o kunstwerken te gaan vergoeden. Met daarnaast het risico om vanuit archiefbeheer (Dienst Dommelvallei) per ommegaand gesommeerd te worden om kosten te gaan maken om het archiefbeheer op het minimaal "wettelijke niveau" te krijgen.

Beheersmaatregel

Er zijn korte lijnen met archiefbeheer (Dienst Dommelvallei) en er vindt periodiek overleg plaats m.b.t. de exploitatie van de archiefruimte. Er zijn in 2024 maatregelen genomen en in 2025 wordt er nog een maatregel genomen.

8] Verbonden partij - Dienst Dommelvallei

De samenwerking op het gebied van bedrijfsvoering en dienstverlening verloopt via de Gemeenschappelijke Regeling Dienst Dommelvallei. Omdat Dienst Dommelvallei geen eigen algemene (risico) reserve heeft, wordt het totaal van de risico's van de dienst via de verdeelsleutel belegd bij de drie deelnemende gemeenten.

Beheersmaatregel

Via een begroting, jaarrekening en rapportages (Dommelvallei) volgen we de ontwikkelingen periodiek en intensief. Eventuele effecten kunnen rechtstreeks verwerkt worden in de eigen begroting. Daarnaast is sprake van deelname in het bestuur van Dienst Dommelvallei. De risico's van Dienst Dommelvallei zijn, voor zover mogelijk, inzichtelijk gemaakt en beheersmaatregelen zijn geformuleerd.

9] Belastingaangifte

De gemeente is aansprakelijk voor fouten in loonbelastingopgaves, Btw-aangiften, opgave Btw compensatiefonds en de WKR. Bovendien kan de gemeente aansprakelijk worden gesteld voor belastingenschulden van andere bedrijven op basis van inleners of ketenaansprakelijkheid.

Beheersmaatregel

Om de fiscale zaken te borgen is een Tax Control Framework noodzakelijk. Dit proces is nu onderhanden. Voor de toekomst is dit een ingang om tot "Horizontaal Toezicht" te komen met de Belastingdienst. Dit betekent niet dat het risico komt te vervallen.

10] Exploitatie sporthallen

Als de onderneming wegvalt, loopt de gemeente een risico. Wanneer de exploitaties niet naar verwachting verlopen, dan kan de gemeente voor De Landing en De Bongerd verantwoordelijk worden gesteld om meerkosten (zoals energie) mee te financieren.

Beheersmaatregel

Er zijn korte lijnen met de exploitant en er vindt periodiek overleg plaats over de exploitatie. Daarnaast wordt, met het oog op de exploitatie van de nieuwe Bongerd, een adequaat beheermodel opgesteld waarbij we ernaar streven om met de beheerder nieuwe exploitatie- en beheerafspraken te maken.

Weerstandscapaciteit in cijfers

De beschikbare weerstandscapaciteit is de verzamelterm van al die bronnen waaruit niet voorziene financiële tegenvallers bekostigd kunnen worden.

Beschikbare weerstandscapaciteit

Incidentele weerstandscapaciteit	Peildatum 1-1-2026
Algemene reserve	3.000.000
Reserve vrije bestedingsruimte	5.014.318
Totaal incidentele weerstandscapaciteit	8.014.318

Incidentele weerstandscapaciteit	Peildatum 1-1-2026
Structurele weerstandscapaciteit	
Post onvoorzien	80.000
Totaal structurele weerstandscapaciteit	80.000
Totaal beschikbare weerstandscapaciteit	8.094.318

Er is veel meer incidentele capaciteit beschikbaar dan structurele capaciteit. De structurele capaciteit kunnen we in principe jaarlijks vrijmaken voor financiële tegenvallers. De incidentele capaciteit kunnen we slechts eenmaal aanspreken en kunnen we pas na aanvulling weer gebruiken om volgende tegenvallers op te vangen.

Weerstandsvermogen

We gaan uit van een gewenste minimale score voor de ratio weerstandsvermogen van 'voldoende' (ratio ≥ 1). Deze verhouding wordt bepaald door de volgende ratio:

Ratio weerstandsvermogen = Beschikbare weerstandscapaciteit / Benodigde weerstandscapaciteit
 $\text{€ } 8.094.318 / \text{€ } 1.979.026 = 4,09$

We concluderen dat het weerstandsvermogen van de gemeente met een weerstandsratio van 4,09 goed is.

Ontwikkeling weerstandsvermogen

De onderstaande grafiek laat de ontwikkeling van de weerstandsratio zien, inclusief de prognose voor de komende jaren. Voor de prognose gaan we uit van gelijk blijvende benodigde weerstandscapaciteit. Voor de beschikbare weerstandscapaciteit gaan we uit van de meerjarenramingen.

Met een weerstandsratio van 4,09 is het weerstandsvermogen van Son en Breugel goed. Ook voor de komende jaren blijft de ratio op een goed niveau gehandhaafd.

Financiële kengetallen

Kengetallen geven inzicht in bepaalde onderdelen van de begroting of de balans en kunnen bijdragen aan het beoordelen van de financiële positie van de gemeente. De combinatie van de kengetallen geven een indicatie over de financiële positie van de gemeente. Daarnaast bieden kengetallen de mogelijkheid om gemeenten onderling te vergelijken.

Een individueel kengetal zegt weinig over hoe de financiële positie van de gemeente moet worden beoordeeld. De kengetallen moeten in samenhang bekeken worden, omdat ze alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een beeld geven van de financiële positie van de gemeente.

Een kengetal, of de ontwikkeling van een kengetal, is een weerspiegeling van het gevoerde beleid.

Voor de provincie als toezichthouder hebben de kengetallen een signaleringswaarde. Ze kunnen worden betrokken bij het krijgen van een completer inzicht in de financiële situatie en risicopositie van een gemeente.

De volgende financiële kengetallen moeten in de paragraaf weerstandsvermogen opgenomen worden:

- netto schuldquote;
- netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen;
- solvabiliteitsratio;
- grondexploitatie;
- structurele exploitatieruimte;
- belastingcapaciteit.

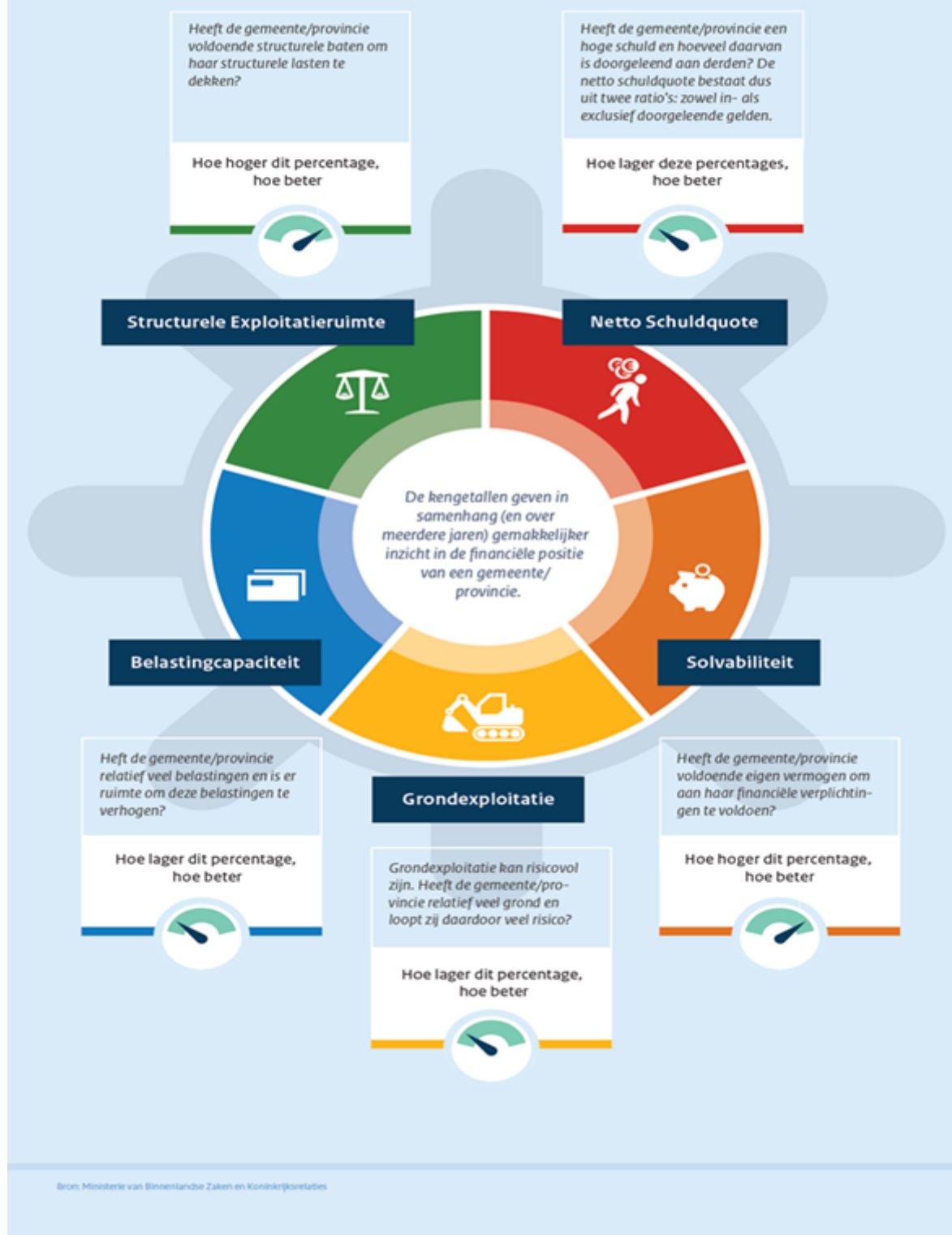
De toezichthouder hanteert geen normering, maar maakt gebruik van onderstaande signaleringswaarden.

Waarderingscijfer	Minst risicovol	Neutraal	Meest risicovol
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	<90	90-130	>130
Solvabiliteitsratio	>50	20-50	<20
Grondexploitatie	<20	20-35	>35
Structurele exploitatieruimte	>0	0	<0
Belastingcapaciteit	<95	95-105	>105

Sturen met financiële kengetallen

Financiële situatie gemeente / provincie

Uitgangspunten

Voor de kolommen realisatie is uitgegaan van de balans zoals opgenomen in de betreffende jaarrekening. De kengetallen voor de begroting 2025 zijn afkomstig uit de meerjarenbegroting 2025-2028. De kengetallen voor de begroting 2026-2029 zijn afkomstig uit deze meerjarenbegroting.

Omschrijving	Realisatie			Begroting				
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Netto schuldquote	11%	28%	49%	110%	115%	132%	140%	136%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	8%	24%	46%	106%	112%	130%	138%	134%
Solvabiliteitsratio	72%	57%	49%	32%	28%	26%	25%	24%
Grondexploitatie	-19%	-18%	-13%	0%	-4%	-2%	-3%	-2%
Structurele exploitatieruimte	3%	1%	-5%	1%	2%	1%	2%	2%
Belastingcapaciteit	101%	105%	95%	93%	91%	91%	91%	91%

Conclusie

Netto schuldquote (zowel gecorrigeerd als niet gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen).

De hoogte van dit kengetal wordt voor de gemeente Son en Breugel beïnvloed door 2 oorzaken:

- De boekwaarde van de bouwgronden in exploitatie zijn de afgelopen jaren gedaald, waardoor de financieringsbehoefte ook gedaald is.
- Het oplopen van dit kengetal in de begrotingsjaren wordt veroorzaakt door de gedane en geraamde investeringen voor:
  - Gemeentehuis
  - Gezamenlijke uitbreiding voor de Bloktempel en de Ruimte
  - Braecklant
  - Dommelhuis
  - Sporthal de Bongerd
  - Nieuwbouw Buitenste Binnen
  - Grondaankopen en aankoop panden
  - Diverse investeringen in rioolvervangingen en wegen

Solvabiliteitsratio

De daling van het kengetal in de meerjarenbegroting wordt veroorzaakt door de geraamde onttrekkingen aan reserves voor een deel van de hierboven genoemde investeringen. Daarnaast stijgt de totale boekwaarde van de activa als gevolg van de hierboven genoemde investeringen.

Grondexploitatie

In de afgelopen jaren is het kengetal gedaald door de afname van de boekwaarde van de bouwgronden in exploitatie.

Structurele exploitatieruimte

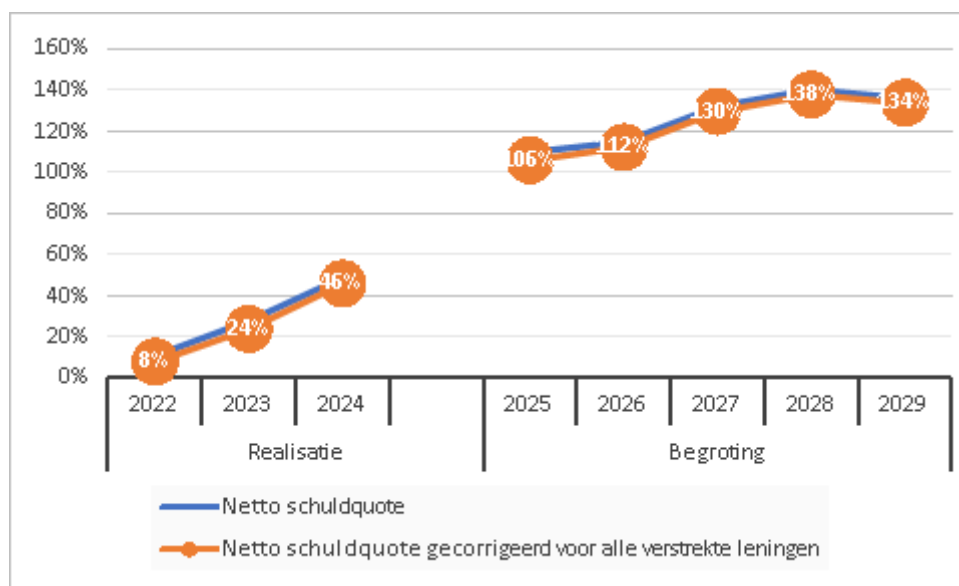
De kengetallen van de begrotingsjaren zijn positief. Dit betekent dat alle structurele lasten, inclusief de kapitaallasten van de geraamde investeringen, opgevangen worden binnen een structureel sluitende begroting. Bij de berekening van dit kengetal moeten de stortingen en onttrekkingen aan de reserves gecorrigeerd worden.

Belastingcapaciteit

Het landelijk gemiddelde van het kengetal voor de belastingcapaciteit wordt jaarlijks op 100% gesteld. Het kengetal belastingcapaciteit daalt voor 2026 naar 91% in vergelijking met de jaarrekening 2024.

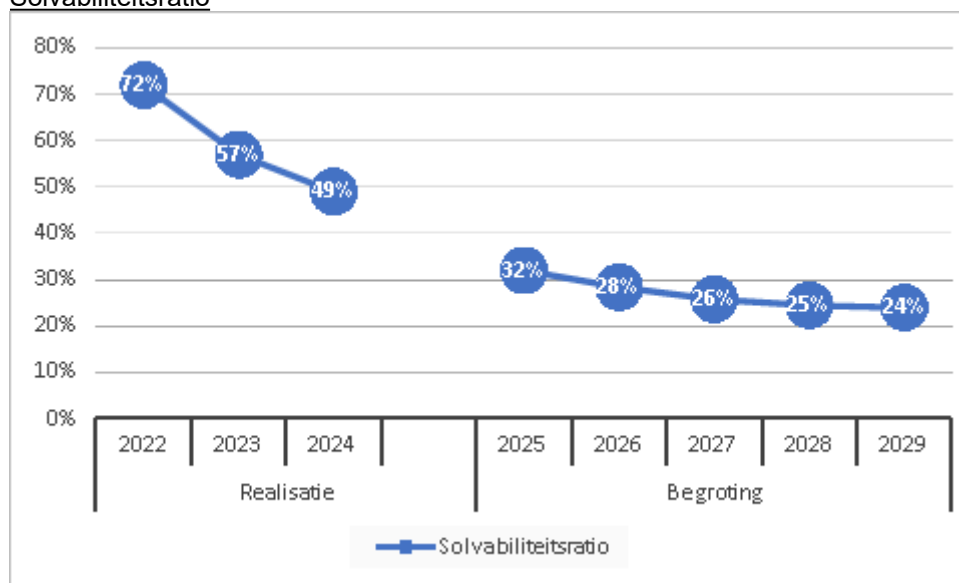
Hieronder volgt per kengetal een korte toelichting.

Netto schuldquote

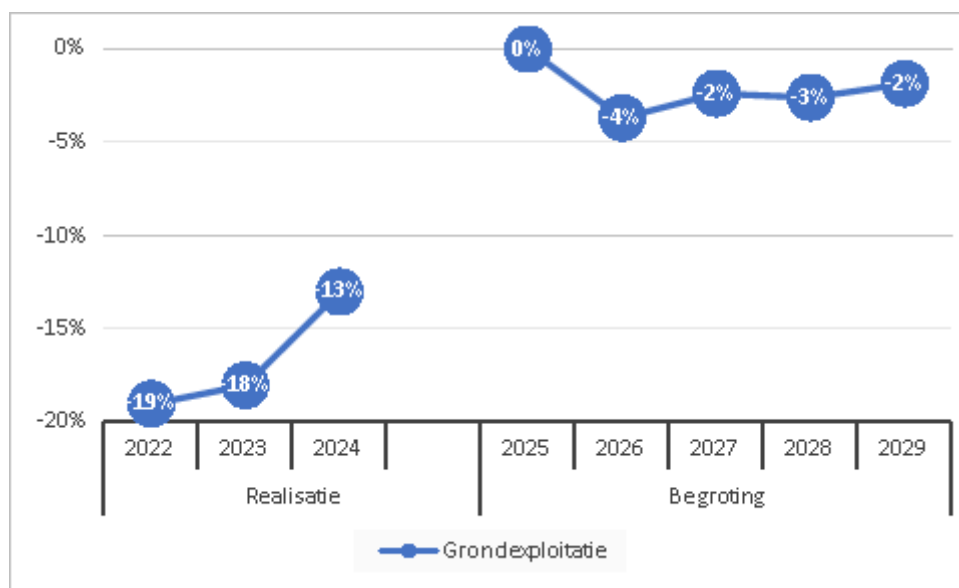
De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Om inzicht te verkrijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen).

Solvabiliteitsratio

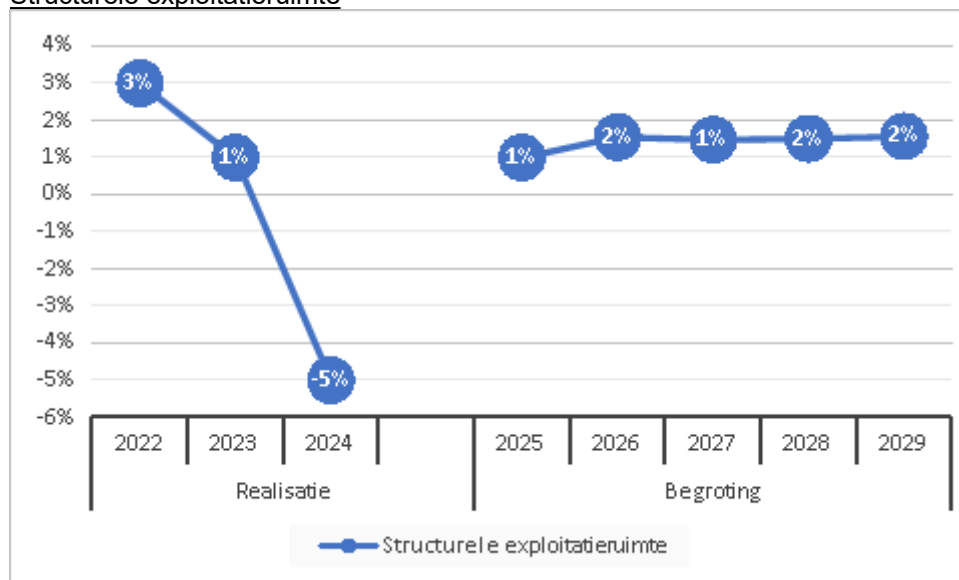
Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente. De mate van weerbaarheid geeft in combinatie met de andere kengetallen een indicatie over de financiële positie van een gemeente.

Grondexploitatie

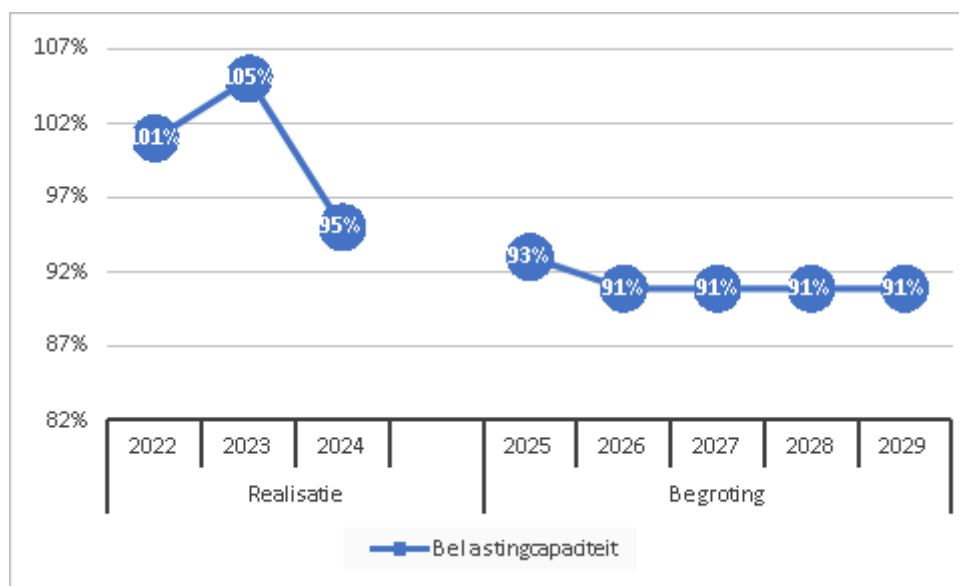
De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. Indien gemeenten leningen hebben afgesloten om grond te kopen voor een (toekomstige) woningbouwproject hebben zij een schuld. Bij de beoordeling van een dergelijke schuld is het van belang om te weten of deze schuld kan worden afgelost wanneer het project wordt uitgevoerd. Van de opbrengst van de verkochte gronden kan immers de schuld worden afgelost. Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten.

Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van de financiële positie is het ook van belang te kijken naar de structurele baten en structurele lasten. Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat wordt gekeken naar de structurele baten en structurele lasten en deze worden vergeleken met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht in hoe de woonlasten voor een gezin bij een gemiddelde WOZ-waarde in de gemeente zich verhouden tot de landelijk gemiddelde woonlasten van een gezin. De woonlasten bestaan uit de OZB en de riool- en afvalstoffenheffing. In onze gemeente zijn de riool- en afvalstoffenheffing 100% kostendekkend. Een verhoging van die tarieven is niet mogelijk. Een verhoging van het OZB-tarief is mogelijk, maar is een politieke keuze.

Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

In deze paragraaf gaan we in op het beheer en onderhoud van het groen (openbaar groen), grijs (wegen en openbare verlichting) en blauw (riolering; gemalen en grondwater). Een rationeel beheer en onderhoud van dergelijke kapitaalgoederen is gebaat bij beheersystemen die tijdig de gewenste informatie verschaffen in het noodzakelijke onderhoud en de daarmee samenhangende kosten. Vandaar dat we in deze paragraaf ingaan op de huidige stand van zaken van deze systemen.

Wegen en weginspectie

Beleid

Son en Breugel werkt met een wegenbeheersysteem. Op basis van tweejaarlijkse inspecties actualiseren we de basisgegevens van dit systeem. Het huidig areaal aan verhardingen is te verdelen in:

- Elementenverhardingen: ca. 670.000 m²
- Asphaltverhardingen: ca. 470.000 m²

Uitgangspunt van het onderhoud aan de gemeentewegen is dat deze voldoet aan de kwaliteitsnormen van het CROW (Centrum voor onderzoek en regelgeving in de grond-, weg- en waterbouw en verkeerstechniek).

Het onderhoudsniveau van wegen is minimaal kwaliteitsniveau C. In de CROW-kwaliteitscatalogus wordt dit omschreven als matig. Het onderhoudsniveau van trottoirs is B (kwaliteit: voldoende).

Naam	Periode	Vastgesteld in de raad	Planning vaststelling nieuw beleidsplan
Onderhoudsplan wegen	2016-2020	Commissie GZ: 6 januari 2016	2026

Uitgangspunten

De kosten voor noodzakelijke reconstructies c.q. vervangingen van wegverhardingen hebben we langjarig inzichtelijk gemaakt en daarop hebben we de begroting aangepast.

Jaarlijks onderhoudsbudget

In onderstaande tabel staan de beschikbare budgetten voor het groot en klein onderhoud.

Financieel	2026	2027	2028	2029
Groot onderhoud wegen	1.050.000	1.050.000	1.237.293	1.237.293
Klein onderhoud wegen	190.759	190.759	190.759	190.759
Totaal	1.240.759	1.240.759	1.428.052	1.428.052

Onderhoudsbehoefte

Op basis van de globale visuele inspectie en een maatregelen toets bepalen we jaarlijks de onderhoudsbehoefte. De inspectieresultaten geven aan waar onderhoud noodzakelijk is en met een maatregelentoets bepalen we wat er exact moet gebeuren om het areaal op niveau te houden.

Achterstallig onderhoud

Er is op dit moment sprake van 12% achterstallig onderhoud van alle wegen, paden en verhardingen. Om dit onderhoud in te lopen, zijn de stortingen in de voorziening daarop aangepast.

Openbare verlichting

Beleid

Aan de hand van het beheersysteem worden jaarlijks de onderhoud- en vervangingsinvesteringen inzichtelijk gemaakt en opgenomen in de begroting. Uitgangspunt is dat de installatie voldoet aan de landelijke richtlijnen (NPR 13201-1).

Duurzame openbare verlichtingsinstallatie

De openbare verlichting in Son en Breugel is geheel voorzien van energiezuinige led-armaturen.

Duurzame sportveldverlichtingsinstallatie

De sportveldverlichting van voetbalcomplex Gentiaan noord (Schuttersheide, SBC voetbal) en sportaccommodatie van Gentiaan 2a Breugel (Corridor korfbal), zijn geheel voorzien van energiezuinige led-armaturen.

Naam	Periode	Vastgesteld in de raad	Planning vaststelling nieuw beleidsplan
Beleidsnota openbare verlichting	N.v.t.	6 oktober 2016	N.v.t.

Uitgangspunten

Kwalitatief goede openbare verlichting waarbij de verkeersveiligheid, sociale veiligheid, leefbaarheid en duurzaamheid als speerpunten gelden. Voldoen aan de landelijke richtlijnen

Jaarlijks groot onderhoudsbudget

In onderstaande tabel zijn de bedragen voor het onderhoud van de verlichting, exclusief eigen uren weergegeven.

Financieel	2026	2027	2028	2029
Onderhoud verlichting	76.212	76.212	76.212	76.212
Totaal	76.212	76.212	76.212	76.212

Achterstallig onderhoud

Er is geen achterstallig onderhoud. Alle verlichting is LED-verlichting.

Civieltechnische kunstwerken

Beleid

Aan de hand van de in 2024 opgestelde MJOP maken we de onderhoud- en vervangingsinvesteringen jaarlijks inzichtelijk gemaakt en nemen we deze op in de begroting. Het MJOP wordt jaarlijks geüpdatet.

In 2026 wordt de nieuwe brug Dommelpas opgenomen in het MJOP.

Naam	Periode	Vastgesteld in de raad	Planning vaststelling nieuw beleidsplan
MJOP civieltechnische kunstwerken	2025-2035	n.v.t.	

Uitgangspunten

We hebben de MJOP aangepast om de civiele kunstwerken op een efficiënte en effectieve wijze in stand en veilig te houden.

Jaarlijks onderhoudsbudget c.q. investeringsmiddelen

In onderstaande tabel hebben we de bedragen voor het onderhoud van de civiele kunstwerken excl. kleine reparaties weergegeven.

Na de vervanging van de brug wordt bepaald hoe groot het budget moet zijn om jaarlijks het benodigde onderhoud uit te voeren. Met deze gegevens wordt het MeerJarenOnderhoudsPlan (MJOP) voor civieltechnische kunstwerken aangepast.

Financieel	2026	2027	2028	2029
Onderhoud civiele kunstwerken	3.892	3.892	3.892	3.892
Totaal	3.892	3.892	3.892	3.892

Naast bovenstaande bedragen voor het reguliere onderhoud is er ook een investeringskrediet beschikbaar gesteld voor de vervanging van de brug Dommelpas en bijbehorend fiets- en voetpad.

Achterstallig onderhoud

In 2025-2026 wordt de brug/duiker Broekstraat vervangen.

Groenvoorzieningen

Beleid

In 2021 is het nieuwe groenbeleidsplan vastgesteld. Dit plan hebben we vertaald naar een groengrijs beheerplan. Dit nieuwe beheerplan is een integraal plan voor het onderhoud van de openbare ruimte, waarin het beheer van groene en grijze elementen op elkaar wordt afgestemd. Hiermee realiseren we efficiëntie, kostenbesparing en kwaliteitswinst, en zorgen we voor een toekomstbestendige en samenhangende inrichting van de leefomgeving.

Beleidsplan

Het vigerende groenbeleidsplan is in 2021 vastgesteld en heeft geen specifieke einddatum.

Naam	Periode	Vastgesteld in de raad	Planning vaststelling nieuw beleidsplan
Groenbeleidsplan 2021	2022-	25 november 2021	

Uitgangspunten

Het hoofddoel van het groenbeleidsplan is om een samenhangend beleid en beheer van het openbaar groen voor de gemeente te realiseren, dit naar tevredenheid van bewoners en bedrijven maar met een verschuiving van cultureel groen naar natuurlijk groen. In het groengrijs beheerplan is deze verschuiving concreet gemaakt.

Het openbaar groen in onze gemeente is op veel plekken weinig gevarieerd ingericht en toe aan vervanging. Deze vervangingsopgave biedt een kans om over te stappen naar een meer divers en natuurlijk groenbeeld. Zo worden gazons en hagen vervangen door onder andere bloemenweides en vogelbosjes. Met deze aanpak vergroten we de biodiversiteit en versterken we de leefbaarheid. Ons streven is om binnen gelijkblijvende kosten de natuurkwaliteit in de toekomst aanzienlijk te verbeteren.

Jaarlijks onderhoudsbudget

In onderstaande tabel wordt het meerjarenbudget voor het groot onderhoud aan het openbaar groen weergegeven. Het betreft hier de bestekken voor de verschillende arealen.

Financieel	2026	2027	2028	2029
Exploitatiebudget	707.031	707.031	707.031	707.031
Totaal	707.031	707.031	707.031	707.031

Achterstallig onderhoud

Door de gestegen kosten en beperkt budget zijn we genoodzaakt om scherpe keuzes te maken. Hierdoor kunnen we niet overal voldoen aan de eerder afgesproken beeldkwaliteit. Dit heeft onder andere tot gevolg dat in plantvakken regelmatig ongewenste kruiden (onkruid) voorkomen, wat ten koste gaat van de uitstraling en beleving van het groen.

Riolering

Beleid

Het gemeentelijk beleid is vastgelegd in het Programma Water en Riolering 2023-2027 (PWR). Er zijn vier gemeentelijke zorgplichten: zorgplicht voor stedelijk afvalwater; zorgplicht voor hemelwater; zorgplicht voor grondwater en de zorgplicht voor beheer en onderhoud van de riolering. Daarnaast hebben we in het PWR maatregelen opgenomen die voortvloeien uit de Kader Richtlijn Water (KRW). Het 'rioleringsplan' geeft inzicht in de bestaande infrastructuur en benodigde reconstructies en vervangingen binnen het stelsel.

Programma Water en riolering 2023-2027

Op 22 juni 2023 is het PWR 2023-2027 vastgesteld door uw gemeenteraad. In het PWR 2023-2027 is een overzicht opgenomen van de te nemen verbetering- en vervangingsmaatregelen. Hieraan zijn tevens de financiële consequenties gekoppeld.

Er is aandacht geschonken aan acties die ondernomen moeten worden in het kader van klimaatverandering waarbij langdurig droge periodes worden afgewisseld met forse natte periodes. Droogte en wateroverlast zijn dan ook belangrijke aandachtspunten. De financiële gevolgen vormen de basis voor het vaststellen van een kostendekkende rioolheffing.

Samenwerking binnen de afvalwaterketensystemen (OAS) cluster Eindhoven

Binnen het samenwerkingsverband worden maatregelen genomen om de waterkwaliteit van de Dommel en de zij-beken te laten voldoen aan de Europese Kader Richtlijn Water (KRW). De KRW is bedoeld om te zorgen dat de kwaliteit van grond- en oppervlaktewater in Europa uiterlijk 2027 op een goed niveau is en blijft. Voor het stroomgebied van de Boven-Dommel en de zij-beken werken de betrokken partijen (gemeenten en waterschap De Dommel) samen in het Klimaatportaal Zuidoost Brabant. Vanuit de provincie Noord-Brabant wordt meer aandacht gevraagd voor de KRW-doelen. Gemeenten worden gevraagd individuele maatregelen te treffen om de waterkwaliteit een impuls te geven. Of er maatregelen nodig en doelmatig zijn in Son en Breugel, wordt de tweede helft van 2025 duidelijk.

Naam	Periode	Vastgesteld in de raad	Planning vaststelling nieuw beleidsplan
Programma Water en Riolering 2023-2027	2023-2027	22 juni 2023	2027

Jaarlijks groot onderhoudsbudget c.q. investeringsmiddelen

In onderstaande tabel staan de kosten voor het onderhoud aan het rioolstelsel. Daarnaast zijn er ook kosten voor o.a. planvorming, kapitaallasten en interne uren.

De vervangingsinvesteringen hebben we gebaseerd op het Programma Water en Riolering 2023-2027. Andere beleidsstukken zoals 'Klimaatbestendig Son en Breugel 2030', de mobiliteitsvisie en de centrumvisie nemen we mee als koppelkans.

Sinds de extreem natte winter (2023-2024) en de extreme neerslag in mei 2024 hebben we extra budget in de begroting opgenomen. Het aanvullend budget is bestemd om additionele kosten voor maatregelen te dekken. In 2026 gaan we hiermee verder en verder willen we aanvullende maatregelen treffen om wateroverlast in de toekomst zo veel mogelijk te voorkomen.

Financieel	2026	2027	2028	2029
Onderhoudskosten riolering	518.700	486.490	489.078	502.283
Totaal	518.700	486.490	489.078	502.283

Achterstallig onderhoud

Er is geen sprake van achterstallig onderhoud.

Gebouwen

Beleid

Beheerplan:

In het Beheerplan gemeentelijke gebouwen & maatschappelijke accommodaties 2025-2033 zijn de normen voor het beheer vastgesteld. Hierin staat beschreven dat de vastgoedportefeuille gedifferentieerd in stand wordt gehouden, met als basis conditiescore 3, wat staat voor een "sobere maar doelmatige" onderhoud strategie, of wat wettelijk (minimaal) van ons wordt verlangd. Strategisch vastgoed, vastgoed dat op korte termijn wordt afgestoten of wordt gesloopt, wordt versoberd in standgehouden op conditiescore 4 of 5.

Verduurzaming gemeentelijke vastgoed:

De gemeenteraad heeft op 11 juni 2020 ingestemd met de strategie tot het verduurzamen van het gemeentelijk vastgoed, de strategie is geschreven met aandacht voor:

- Welke gebouwen en maatregelen worden meegenomen vanuit het MJOB
- Welke projecten zelfstandig worden uitgevoerd voor verduurzaming
- Welke gebouwen niet mee worden genomen voor verduurzaming.
- Dat voor sporthal de Landing wordt gekeken naar een totaaloplossing.

In 2025 is een start gemaakt met uitvoering van de renovatie en verduurzaming van sporthal De Landing, wat vervolg gaat krijgen in 2026.

In 2026 worden energieprestatie maatwerkadviezen opgesteld voor het:

- Combigebouw
- Raadhuisje

Vanuit deze adviezen volgen maatregelen welke na vaststelling uitgevoerd gaan worden voor verduurzaming (gasloos maken) van deze 2 gemeentelijke gebouwen.

Naam	Periode	Vastgesteld in de raad	Planning vaststelling nieuw beleidsplan
Beheerplan gemeentelijke gebouwen & maatschappelijke accommodaties 2025-2033	2025-2033	11 maart 2025	

Uitgangspunten

Op basis van uitgevoerde conditiemetingen en maatregelen toetsen, wordt periodiek (2x per jaar) de MJOB geactualiseerd, zodat de planning en uitvoering in lijn blijven met de daarvoor benodigde budgetten.

Naast budget voor instandhouding (en exploitatie) en uitvoering van het reguliere onderhoud, is in 2025 is een investeringskrediet beschikbaar gesteld voor optimalisatie, verduurzaming en renovatie van sporthal De Landing, Met de uitvoering van deze maatregelen is in 2025 een start gemaakt. In 2026 volgen er losse investeringskredietaanvragen voor verduurzaming en/of klimaatadaptief maken van de gemeentelijke vastgoedportefeuille, waaronder voor het Combigebouw en het Raadhuisje. De uit te voeren maatregelen maken we inzichtelijk in nog op te stellen maatwerkadviezen en koppelen we waar mogelijk aan maatregelen die zijn opgenomen in het MJOB. Jaarlijks onderhoudsbudget c.q. investeringsmiddelen

Financieel	2026	2027	2028	2029
Dotatie voorziening	276.000	276.000	276.000	276.000
Besteding uit voorziening	368.034	197.032	248.747	57.642
Saldo voorziening per 31-12	-92.035	78.967	27.252	218.357

Dotatie voorziening:

In de begroting 2026 is de dotatie aan de voorziening bijgesteld en geactualiseerd. De stand van de voorziening is op 01-01-2026 € 465.697.

Deze bijgestelde dotatie is bepaald op basis van de geactualiseerde MeerJaren Onderhoudsbegroting (MJOB).

De dotatie is geactualiseerd en aangepast naar de huidige samenstelling en omvang van de gemeentelijke vastgoedportefeuille, die vanaf 2015 tot nu substantieel is gegroeid en gewijzigd, onder andere door uitvoering van diverse sloop-/ (ver)nieuwbouw-, renovatie-, transformatie- en verduurzamingsprojecten, waardoor de onderhoudskosten zijn toegenomen. Hiervoor is ophoging van de dotatie noodzakelijk om de actuele gemeentelijk vastgoedportefeuille in stand te houden.

Achterstallig onderhoud

Momenteel is er sprake van "verantwoord" uitgesteld onderhoud, onder andere doordat geplande renovaties uitgesteld zijn vanwege herontwikkelingen en/of nieuwbouw.

Het benodigde budget voor instandhouding van objecten die vallen binnen deze categorie, is al verwerkt en bijgesteld in de dotatie voor 2026.

Speeltoestellen

Uitgangspunten

Uitgangspunt is dat de speeltuinen voldoen aan de veiligheidseisen van het attractie- en speeltuinenbesluit. Elk jaar worden de speeltoestellen gecontroleerd door een externe partij en eventuele tekortkomingen worden hersteld.

Jaarlijks onderhoudsbudget c.q. investeringsmiddelen

In onderstaande tabel staat het meerjarenbudget voor het onderhoud aan de speelvoorzieningen. Dit budget omvat onder andere onderhoud, inspectie, kleine vervangingen en schoonmaak van de speelvoorzieningen.

Financieel	2026	2027	2028	2029
Exploitatiebudget	63.409	63.409	63.409	63.409
Totaal	63.409	63.409	63.409	63.409

Achterstallig onderhoud

Er zijn geen reserveringen gedaan om speeltoestellen na afschrijving te vervangen. Dit kan leiden tot grote investeringen ineens of hogere onderhoudskosten. In het huidige areaal heeft 30% van de speeltoestellen hun theoretische levensduur overschreden. Deze zijn de grens van 15 jaar gepasseerd. Doorgaans worden speeltoestellen na 15 jaar, einde theoretische levensduur, vervangen. Jaarlijkse inspecties tonen aan dat de veiligheid nog niet in het geding is en vervanging nog niet noodzakelijk is, maar wel gepland moet worden.

Financiering

Inleiding

Het opstellen van de paragraaf financiering in de begroting en de jaarstukken is in zowel het BBV als in de wet Fido verplicht gesteld. Financiering betreft de wijze waarop de gemeente Son en Breugel de benodigde geldmiddelen aantrekt en (tijdelijke) overtollige geldmiddelen belegt. De uitvoering van deze paragraaf vindt plaats binnen de wettelijke kaders van het BBV en de wet Fido. Naast deze wetgeving is een treasury statuut vastgesteld. In dit statuut zijn nadere regels opgenomen om daarmee de financieringsfunctie te sturen, te beheersen en te controleren.

De paragraaf geeft inzicht in de rentelasten en -baten, het renteresultaat, de financieringsbehoefte en de wijze waarop rente wordt toegerekend aan investeringen, grondexploitaties en projecten. De bedragen in onderstaande tabellen moeten vermenigvuldigd worden met € 1.000,-.

Interne- en externe ontwikkelingen

Extern

Sinds juni 2024 verlaagde de ECB de beleidsrente stapsgewijs van 4% naar 2%. Een rente van 4% was nodig om de zeer hoge inflatie in de periode 2021-2024 in het eurogebied onder controle te krijgen. In de loop van 2024 daalde de inflatie, mede door het beleid van de ECB, weer richting gewenst niveau en kon de rente worden verlaagd. De inflatie in het eurogebied kwam in juni 2025 uit op 2%, het inflatiedoel van de ECB. Toch blijft het inflatiebeeld omgeven door risico's en is het de vraag of de inflatie ook op de wat langere termijn op 2% zal blijven. De grote mate van onzekerheid maakt het lastig om vooruit te kijken.

Intern

Voor de begroting zijn de volgende interne rentepercentages gebruikt, de berekening volgens BBV:

Renteschema	%
Rente over voorziening verliesgevende complexen bouwgrond	2,00%
Rente activa en Grex afgerond (omslagrente)	1,20%

* Vanaf 2025 zijn de rentes van activa en grex gelijk aan elkaar, als gevolg van nieuwe BBV-regels (notitie rente).

In onderstaand schema is het renteresultaat berekend volgens BBV:

Stap	Renteschema	2026	2027	2028	2029	2030
	De externe rentelasten over de korte en lange financiering	1.232	1.406	1.523	1.559	1.574
	De externe rentebaten	-23	-22	-20	-19	-18
1	Saldo rentelasten en rentebaten	1.209	1.384	1.503	1.540	1.556
	De rentebaten van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-9	-8	-7	-6	-4

Stap	Renteschema	2026	2027	2028	2029	2030
	De rentelasten van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	9	8	7	6	4
2	Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	0	0	0	0	0
3	Rente over eigen vermogen	0	0	0	0	0
3	Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)	165	168	171	175	178
4	Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente 1+2+3)	1.374	1.552	1.674	1.715	1.735
5	De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag) actieve gronden	73	81	40	44	49
5	De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag) activa	1.295	1.378	1.393	1.390	1.343
	Renteresultaat op het taakveld treasury (4+5)	5	92	241	281	343

Het genoemde renteresultaat komt terug op het taakveld treasury. Ook bijvoorbeeld ontvangen dividend wordt geraamd op het taakveld, maar maakt geen onderdeel uit van het renteschema.

Financieringsbehoefte

Op basis van de begroting 2026 wordt een meerjarige financieringsbehoefte opgesteld.

Boekwaarde 1-1	2026	2027	2028	2029
Activa	110.502	115.377	115.221	113.589
Grondexploitatie	-1.293	-1.418	-1.050	-671
Geldleningen OG*	-35.449	-31.646	-27.841	-24.035
Reserves en voorzieningen	-36.965	-36.895	-36.447	-34.454
Financieringsbehoefte	36.795	45.418	49.883	54.430

* Dit is de huidige leningenportefeuille.

Uit bovenstaand schema blijkt dat de komende jaren een financieringsbehoefte is tot een maximum van ruim € 54 miljoen. Deze wordt gefinancierd met kasgeld- en langlopende geldleningen.

Beleidsvoornemen financiering.

Financiële instellingen blijven terughoudend met het geven van een rentevisie. Ook BNG publiceert deze sinds enige tijd niet meer. Wij hanteren daarom meer een rentestrategie dan een rentevisie. Onze strategie is om het renterisico te minimaliseren. Dat doen we door op verschillende momenten (zo nodig) langlopende leningen af te sluiten in de toekomst en door gebruik te maken van een mix van kortlopende en langlopende leningen. Daarmee creëren we ook flexibiliteit in de leningenportefeuille om in te spelen op interne en externe ontwikkelingen, zoals planning van investeringen en grex-projecten.

Ook moeten we rekening houden met de kasgeldlimiet. Deze bepaalt dat de gemiddelde vlottende schuld, over 3 achtereenvolgende kwartalen bezien, niet boven de 8,5% van het begrotingstotaal mag uitkomen. Ons uitgangspunt is dat we de overschrijding beperken tot maximaal 2 achtereenvolgende kalenderkwartalen.

Renterisicobeheer

De overheid heeft twee instrumenten bepaald voor het toetsen van het renterisico, namelijk: de kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet vormt de bovengrens waarmee een tijdelijk liquiditeitstekort gefinancierd kan en mag worden met een kortlopende geldlening (korter dan 1 jaar). Als het liquiditeitstekort een structureel karakter draagt moet een langlopende geldlening worden aangetrokken. Als voor het derde achtereenvolgende kwartaal de kasgeldlimiet wordt overschreden moet de toezichthouder hiervan op de hoogte worden gesteld. Ook moeten de kwartaalrapportage en een plan om binnen de kasgeldlimiet te blijven ter goedkeuring worden voorgelegd aan de toezichthouder. De kasgeldlimiet is vastgesteld op 8,5% van het begrotingstotaal.

Stap	Omschrijving	2026
	Bepalen toegestane kasgeldlimiet	
	Omvang begrotingstotaal	54.045

Stap	Omschrijving	2026
	Percentage regeling	8,50%
1	Toegestane kasgeldlimiet	4.594
	Vlottende korte schuld	
	opgenomen gelden < 1 jaar	4.000
	Schuld in rekening courant	0
	Gestorte gelden door derden < 1 jaar	12
	Overige geldleningen niet zijnde vaste schuld	0
2	Totaal vlottende korte schuld	4.012
	Vlottende middelen	
	Contante gelden in kas	9
	Tegoeden in rekening courant	2.851
	Overige uitstaande gelden < 1 jaar	0
3	Totaal vlottende middelen	2.859
4	Totaal netto vlottende schuld (2-3)	1.153
	Ruimte(+)/Overschrijdingen(-) (1-4)	3.441

Voor 2026 wordt met kasgeldleningen gewerkt tot de bovengrens van de kasgeldlimiet om te voorzien in de financieringsbehoefte. De overige financieringsbehoefte wordt gefinancierd door middel van het opnemen van langlopende geldleningen.

Renterisiconorm

De renterisiconorm stelt een grens aan het te lopen renterisico op de vaste schuld. De risiconorm houdt in dat de jaarlijkse verplichte aflossingen en renteherzieningen niet hoger mogen zijn dan 20% van het begrotingstotaal (zie tabel hieronder).

Stap	Omschrijving	2026	2027	2028	2029
1	Renteherzieningen	0	0	0	0
2	Aflossingen	3.802	3.803	3.805	3.806
3 (1+2)	Renterisico	3.802	3.803	3.805	3.806
4	Begrotingstotaal	54.045	54.909	55.080	57.310
5	Percentage regeling	20%	20%	20%	20%
6 (4 x 5)	Renterisiconorm	10.809	10.982	11.016	11.462
7	Ruimte(+)/Overschrijdingen(-)	7.007	7.178	7.211	7.656

Voor de komende jaren is er ruimte om lang geld aan te trekken volgens de renterisiconorm.

Leningenportefeuille

Een belangrijk onderdeel van het financieringsbeleid vormt de omvang, flexibiliteit, gemiddelde looptijd en rentegevoeligheid van de leningenportefeuille. De leningenportefeuille van de gemeente ziet er als volgt uit:

Opgenomen langlopende leningen							
Leningverstrekker	Looptijd		Rente	Oorspronkelijk	1-1-2026	31-12-2026	
	Van	t/m					
Provincie Noord-Brabant	2018	2033	1,13%	1.014	562	495	
Provincie Noord-Brabant	2018	2033	1,18%	357	289	255	
BNG	2025	2035	2,77%	10.000	9.500	8.500	
BNG	2024	2034	3,08%	20.000	17.000	15.000	
BNG	2022	2042	1,72%	14.000	11.900	11.200	
Totaal				45.372	39.251	35.449	

Bedrijfsvoering

Inleiding

De bedrijfsvoering heeft als doel het zo optimaal mogelijk ondersteunen en uitvoeren van de programma's. In de praktijk moet dit tot uiting komen in het goed bedienen van de klanten van onze gemeente, interne en externe processen efficiënt te laten verlopen en zorgvuldige besluitvorming te garanderen. Concreet gaat het om een goede dienstverlening aan de burger, namelijk door:

- een efficiënt werkende organisatie;
- een zorgvuldig besluitvormingsproces;
- een gestructureerde planning en beheersing van de beleidsuitvoering;
- waar mogelijk op een verantwoorde manier benutten van ICT-mogelijkheden;
- de beschikbaarheid van gemotiveerd en gekwalificeerd personeel.

Organisatie die we willen zijn

Doorontwikkeling organisatie

Het organisatie-ontwikkeltraject met als titel 'Samenwerkt' is een continu proces. De daaruit voortvloeiende acties vertalen we in een jaarprogramma.

Dit programma is gericht op de verdere implementatie en borging van de ingezette ontwikkeling. Het bevorderen van de integrale samenwerking, het verbeteren van de dienstverlening, projectmatig werken en procesoptimalisatie zijn daar onderdeel van. Werkgeluk bij medewerkers is daar een belangrijke voorwaarde voor en ook daaraan wordt nadrukkelijk aandacht besteed.

Strategisch HRM – beleid

Het strategisch HRM plan zetten we in om (middel) lange termijn ontwikkelingen die van invloed zijn op de ontwikkeling van de organisaties te vertalen naar een HRM – instrumentarium. De doorontwikkeling van de organisatie bepaalt onder andere welke onderwerpen we specifiek gaan oppakken. Strategische personeelsplanning is daar een belangrijk onderdeel van.

Arbeidsmarktcommunicatie

In 2026 wordt ingezet op de verdere doorontwikkeling van de arbeidsmarktstrategie. Daarnaast nemen we deel aan regionale initiatieven zoals het project "Ruimte voor Groei". Dit is een leerwerktraject voor professionals op hbo- en academisch niveau die worden omgeschoold ("zij-instromers") voor functies in het ruimtelijk domein.

Informatievoorziening

Informatiebeleidsplan 2026-2029

Eind 2025 is het geactualiseerde Informatiebeleidsplan 2025-2028 voor de 4 Dommelvallei-organisaties opgesteld. Het gezamenlijk opgesteld informatiebeleidsplan haakt aan/maakt deel uit van te realiseren organisatiedoelen van de Dommelvallei organisaties. Uitvoeren van het plan is een gezamenlijke verantwoordelijkheid.

De IV-board heeft als taak om in gezamenlijkheid met onze Dommelvallei partners sturing te geven aan de uitvoering van het projectportfolio behorende bij het informatieplan. Gefaciliteerd door de portfoliomanager/businesspartner van Dienst Dommelvallei maakt de board afwegingen over de te starten projecten en bewaakt de voortgang van het hele portfolio.

De IV-board bepaalt het portfolio voor 2026. Op basis daarvan wordt bepaald hoeveel middelen er eventueel nodig zijn voor uitvoering van de geprioriteerde projecten voor zover die niet gedekt kunnen worden binnen de reguliere I&A budgetten van Dienst Dommelvallei.

Na prioritering van de projecten op basis van een afwegings- en prioriteringskader en het uitvoeren van een haalbaarheids- en impactanalyse en het invullen van essentiële randvoorwaarden wordt gestart met de projecten.

We borgen de continuïteit van de informatievoorziening en verbeteren de kwaliteit. Belangrijke thema's zijn 'digitaal samenwerken', 'meer doen met data', 'efficiëntere processen en meer gebruiksgemak' en 'een moderne en veilige werkplek'. De implementatie van Microsoft 365 vervult een belangrijke rol in deze verbetering.

Informatiebeveiliging en privacy

De gemeente wisselt op alle beleidsterreinen informatie uit. We willen hierbij een betrouwbare partner zijn voor onze inwoners, medewerkers en zakelijke partners en we hebben hierbij een maatschappelijke en wettelijke verantwoordelijkheid. Hierbij is het essentieel dat de basis op orde is: informatieveiligheid en privacy moeten verankerd zijn in processen en voldoen aan wet- en regelgeving. Om aan de veranderende wet- en regelgeving te voldoen is het noodzakelijk dat in de vier Dommelvallei-organisaties procesmatig werken worden versterkt.

Voldoen aan wet- en regelgeving

Procesmatig werken, risicomanagement, duidelijke verantwoordelijkheden en continue verbetering zijn noodzakelijk om gegevensbescherming te kunnen borgen. De invoering van de Cyberbeveiligingswet (CBW), als Nederlandse vertaling van de NIS2-richtlijn, is uitgesteld tot het tweede kwartaal van 2026. Dit geeft ons meer tijd om ons voor te bereiden op de nieuwe regels, maar de cyberdreigingen blijven onverminderd aanwezig. De CBW breidt het toezicht uit van kantoorautomatisering naar operationele technologie, zoals verkeersregelinstanties.

Nieuwe wetgeving rondom Artificial Intelligence (AI) biedt kansen om efficiënter te kunnen werken maar brengt ook uitdagingen met zich mee. De borging van informatiebeveiliging en privacy in processen wordt hiermee nog belangrijker. Aangescherpte wet- en regelgeving en het verhoogde landelijke cyberdreigingen, maakt dat de gemeente meer taken krijgt op het gebied van informatiebeveiliging en privacy. Om de kans op digitale inbreuken te verkleinen of snel te kunnen ondervangen is een snellere groei noodzakelijk.

Vervolgstappen

Hoewel er stappen zijn gezet, kunnen we nog niet in alle gevallen aantonen dat we voldoen aan de informatiebeveiliging- en privacywetgeving. In samenwerking met de Dommelvallei-organisaties en bij voldoende middelen, werken we gestructureerd toe naar volwassenheidsniveau 3 van 5. Zo borgen we beschikbaarheid, betrouwbaarheid, integriteit en privacy van informatie en blijven we een betrouwbare partner die voldoet aan de geldende wet- en regelgeving.

Kengetallen

Formatie

(excl. Griffie en College B&W)

	Factor	Begroting 2026
Managementteam	fte	4,00
Afdeling Ruimte	fte	41,31
Afdeling Samenleving	fte	38,14
Afdeling Bedrijfsvoering en Dienstverlening	fte	16,44
Totale formatie teams	fte	99,89

Ziekteverzuim (excl. zwangerschapsverlof)

1 januari tot 1 juli	2025	2024
Verzuimpercentage	5,67%	7,13%
Verzuimfrequentie	0,61	0,69
Ziekteverzuimpercentage in vergelijkbare gemeenteklasse voor 2024: 6,3%		

Verbonden partijen

Inleiding

De paragraaf verbonden partijen geeft inzicht in de relaties van de gemeente in rechtspersonen waarin bestuurlijke invloed wordt uitgeoefend én financiële belangen gemoeid zijn. Verbonden partijen zijn een manier om een bepaald beleidsvoornemen uit te voeren; het aangaan van verbonden partijen komt altijd voort uit het publiek belang.

Onder bestuurlijk belang wordt verstaan: zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht.

Onder financieel belang wordt verstaan: een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is indien de verbonden partij failliet gaat onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichting niet nakomt.

Ter voldoening aan het bepaalde in de artikelen 1, 5, 8, 9, 15, 26 en 36 van het BBV komen hierna de volgende verbonden partijen aan de orde:

Gemeenschappelijke regelingen:

- Gemeenschappelijke Regeling Metropoolregio Eindhoven (MRE) te Eindhoven;
- Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Zuidoost Brabant (ODZOB) te Eindhoven;
- Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO) te Eindhoven;

- Gemeenschappelijke Regeling Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst (GGD) Brabant Zuidoost te Eindhoven;
- Gemeenschappelijke Regeling Dienst Dommelvallei te Mierlo;
- Gemeenschappelijke Regeling Werkvoorziening de Dommel (WSD) te Boxtel;
- Gemeenschappelijke Regeling Reiniging Blink te Helmond;

Vennootschappen en coöperaties:

- Naamloze Vennootschap Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) te Den Haag;
- Naamloze Vennootschap Brabant Water te Den Bosch;

Stichtingen en verenigingen:

- Stichting Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Zuidoost te Helmond;
- Stichting Bureau Inkoop en aanbestedingen Zuidoost Brabant (BIZOB) te Oirschot;
- Stichting Beveiliging Bedrijven Ekkersrijt (SBBE) te Son en Breugel;
- Stichting Begraafplaats en Uitvaartcentrum Wolfswinkel te Son en Breugel;

In deze paragraaf is in tabelvorm elke verbonden partij uitgewerkt aan de hand van de volgende indelingen:

- Doel en openbaar belang van de verbonden partij;
- Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen van de verbonden partij: uitgangspunten waarom en wanneer er gebruik wordt gemaakt van de verbonden partij;
- Veranderingen en ontwikkelingen van de verbonden partij;
- Risico's: welke risico's zijn er bij deelname;
- Afbreukrisico van geen deelname: wat zijn de risico's bij geen deelname;
- Alternatieven voor geen deelname: welke alternatieven zijn er;
- Bestuurlijke betrokkenheid en vertegenwoordiging: wie zijn er betrokken bij de samenwerking;
- Frequentie van terugkoppeling naar de raad: frequentie van informatie terugkoppeling;
- Financieel belang: welke kosten horen bij de samenwerking;
- Vermogenspositie en resultaat boekjaar van de verbonden partij.

De volgende afkortingen zijn gebruikt in de uitwerking van de verbonden partijen:

DB: Dagelijks bestuur;

GR: Gemeenschappelijke regeling;

NV: Naamloze Vennootschap.

Gemeenschappelijke regelingen

GR Metropoolregio Eindhoven (MRE) te Eindhoven

Doel en openbaar belang

Per 1 januari 2015 is de GR Metropoolregio Eindhoven (MRE) ontstaan als samenwerkingsverband van de 21 gemeenten in Zuidoost Brabant. In MRE-verband werken de gemeenten samen aan een gezonde (fysieke) leefomgeving voor inwoners, ondernemers en bezoekers van de mooiste en meest inclusieve regio van Nederland. Door samen te werken op de grote maatschappelijke opgaven rondom de kwaliteit van de leefomgeving dragen we bij aan het welzijn en de brede welvaart van onze inwoners.

Per 1 januari 2015 maakt het Regionaal Historisch Centrum Eindhoven (RHCE) ook onderdeel uit van de gemeenschappelijke regeling Metropoolregio Eindhoven. RHCE heeft taken op het gebied van toezicht, behoud en het openbaar maken van de cultuurhistorische informatie.

Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen van de verbonden partij

De regio wordt bestuurd op verschillende overheidsniveaus (lokaal, subregionaal en regionaal) en er wordt steeds geschakeld tussen die verschillende niveaus. Dit komt enerzijds doordat de leefwereld van onze inwoners (zoals werken, recreatie, winkelen, mobiliteit, etc.) de zich niet beperkt tot onze eigen gemeente, maar vindt plaats in de geheel regio. Dit geldt ook voor de bedrijven in onze gemeente, die onderdeel uitmaken van een regionaal economisch netwerk (Brainport). Anderzijds zijn de maatschappelijke opgaven waar we voor staan steeds vaker gemeentegrens overstijgend. Zowel vanuit onze belangen als vanuit de noodzaak om samen vraagstukken op te pakken is regionale samenwerking belangrijk voor ons. Door MRE wordt de samenwerking op strategisch niveau ingevuld voor de beleidsthema's economie, mobiliteit, energietransitie en transitie landelijk gebied. Samen met andere overheden (Rijk, provincie), bedrijfsleven, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties worden de thema's economie, ruimte en mobiliteit verkend en wordt de regionale strategie bepaald. Daarnaast kan de Metropoolregio op tijdelijke thema's de gezamenlijke belangen zowel van alle gemeenten als van enkele gemeenten behartigen. Door deze samenwerking wordt niet alleen een kostenbesparing gerealiseerd (efficiëntie), maar worden de (ontwikkelings)mogelijkheden van de (sub)regio('s) beter benut (effectiviteit).

De gemeente brengt haar archief na verloop van tijd onder bij het RHCE, voor zover deze documenten niet vernietigd (moeten) worden.

Veranderingen en ontwikkelingen

De inhoud van de samenwerking is vastgelegd in het Samenwerkingsakkoord 2023-2026. In dit document zijn de inhoudelijke en procesmatige strategie en de te bereiken doelen van de samenwerking in het MRE-gebied vastgelegd. Op basis hiervan wordt tweejaarlijks een werkprogramma opgesteld, dat elke keer voor een reactie wordt voorgelegd aan de gemeenteraden. Het werkprogramma voor de periode 2025-2026 is begin 2025 vastgesteld door het Dagelijks Bestuur van MRE; deze is leidend voor de activiteiten van MRE komende 2 jaar.

In 2025 starten de voorbereidingen om te komen tot een nieuw Samenwerkingsakkoord vanaf 2027. Deze zal eind 2026 worden vastgesteld.

De samenwerking tussen MRE en omliggende gemeenten (zoals Weert en Meierijstad) wordt steeds concreter. Afspraken hierover worden eind 2025 gemaakt, zodat de uitvoering hiervan vanaf 2026 zal plaatsvinden.

Risico's

In het samenwerkingsakkoord hebben we afgesproken dat de Metropoolregio zich op strategisch niveau richt op de thema's Ruimte, Wonen, Economie, Mobiliteit, Energietransitie en Transitie Landelijk Gebied. Ook in het (vrijwillige) samenwerkingsverband Stedelijk Gebied Eindhoven (SGE) werken we met andere gemeenten samen op deels dezelfde thema's. Binnen SGE werken we echter op tactisch en operationeel niveau, zodat de samenwerkingen elkaar aanvullen. Risico is, dat taken en werkzaamheden en dubbel wordt uitgevoerd of onvoldoende worden afgestemd. Dit vraagt continu onze aandacht.

Afbreukrisico van geen deelname

Het risico is dat de gemeente Son en Breugel zich buitensluit als zij niet deelneemt aan de Metropoolregio. De Metropoolregio is een belangenbehartiger van de regio en weet ook middelen bij anderen (veelal via cofinanciering) los te krijgen.

Alternatieven voor geen deelname

Naast de Metropoolregio zijn er allerlei andere vormen van (gemeentelijke) samenwerking mogelijk. Zo is op subregionaal vlak een bestuursovereenkomst gesloten met de gemeenten in het Stedelijk Gebied Eindhoven en wordt er ook in Dommelvalleiverband samengewerkt. Op het niveau van Zuidoost-Brabant is, inhoudelijk gezien, geen vergelijkbare samenwerking.

Bestuurlijke betrokkenheid en vertegenwoordiging

Deelname door de 21 gemeenten in Zuidoost-Brabant.

Algemeen bestuur: lid: Suzanne Otters-Bruijnen, plv. lid: Jan Boersma.

Raadstafel21: twee leden vanuit de raad: Martien Merks en Flip Verhagen

Frequentie van terugkoppeling naar de raad

Jaarlijks zijn er vaste momenten dat zaken vanuit MRE worden voorgelegd: jaarprogramma, kadernota, begroting en jaarrekening. Daarnaast incidenteel, afhankelijk van ontwikkelingen.

GR Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB) te Eindhoven

Doel en openbaar belang

De ODZOB is een bij wet opgerichte rechtspersoon. De omgevingsdienst is opgericht om een verdere verbetering tot stand te brengen in:

- de dienstverlening bij de uitvoering van de vergunningverlening, toezicht- en handhavingstaken op het gebied van milieu en het behoud en verbetering van de bodem-, water- en luchtkwaliteit;
- de kwaliteit en veiligheid van de werk- en leefomgeving, zodat het aantal calamiteiten en milieudelicten afneemt.

Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen van de verbonden partij

De ODZOB heeft een relatie met de partners in de GR en andere opdrachtgevers die wordt gekenmerkt door bereikbaarheid, beschikbaarheid, snelheid en betrouwbaarheid waar het gaat om de levering van diensten en producten, de beantwoording van vragen en het voldoen aan verzoeken betreffende de fysieke leefomgeving.

Veranderingen en ontwikkelingen

ODZOB streeft er naar om in de toekomst voor alle deelnemers de brede taken in het kader van de Omgevingswet te gaan uitvoeren. De vereiste kwaliteitseisen zijn daartoe noodzakelijk.

Risico's

Als de omzet van de ODZOB achterblijft bij de verwachtingen zijn alle deelnemers aan de GR daarvoor (financieel) verantwoordelijk. Omdat het gemeentelijk werkprogramma slechts een klein onderdeel vormt van het totale uitvoeringsprogramma en -budget van de ODZOB is de individuele invloed van de gemeente(n) daardoor beperkt.

Afbreukrisico van geen deelname

Deelname voor wat betreft het basistakenpakket (vergunningverlening, toezicht, handhaving (VTH-taken), asbesttoezicht etc.) is wettelijk verplicht. Dit geldt niet voor de (incidentele) verzoektaken. Voor een groot deel van de verzoektaken is er geen gemeentelijke capaciteit en kennis meer aanwezig. Daarom zijn ook nagenoeg alle verzoektaken uitbesteed aan de ODZOB.

Alternatieven voor geen deelname

De deelname voor wat betreft het basistakenpakket is wettelijk verplicht. Voor de uitvoering van een deel van de individuele verzoektaken zou het mogelijk om een alternatief te organiseren, maar dit is niet realistisch.

Bestuurlijke betrokkenheid en vertegenwoordiging

Deelname door de 21 gemeenten in Zuidoost-Brabant en de provincie Noord-Brabant.
Algemeen bestuur: lid: Jelle de Jong (wethouder), plaatsvervanger Steven Grevink (wethouder).

Frequentie van terugkoppeling naar de raad

Structureel driejaarlijks (kadernota, begroting, jaarrekening); daarnaast incidenteel afhankelijk van ontwikkelingen, zoals het rekenkameronderzoek naar het functioneren van de ODZOB.

GR Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO) te Eindhoven

Doel en openbaar belang

Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO) behartigt de belangen van de gemeenten in het samenwerkingsgebied op de terreinen van: brandweerzorg, geneeskundige hulpverleningsorganisatie in de regio, rampenbestrijding en crisisbeheersing en de gemeenschappelijke meldkamer, door:

- Adequaats te reageren op spoedeisende hulpvragen van burgers, instellingen en bedrijven;
- Het organiseren en coördineren van geneeskundige hulpverlening in de regio;
- Het voorkomen en bestrijden van brand, het beperken van brandgevaar en/of ongevallen bij brand en alles wat hiermee verband houdt. Ook het aanschaffen en onderhouden van gemeenschappelijk materieel en de coördinatie van de werkzaamheden op dit gebied behoren tot de taak van VRBZO;
- Het in beeld brengen van risico's;
- Het organiseren van de rampenbestrijding en crisisbeheersing.

Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen van de verbonden partij

Omdat veiligheidsrisico's zich niet houden aan gemeentegrenzen én omdat veiligheid een complexe zaak is, is in de Wet veiligheidsregio's (Wvr) bepaald dat de 21 gemeenten in Zuidoost-Brabant de verantwoordelijkheid voor veiligheid onderbrengen bij VRBZO. Hierdoor werken de gemeenten op regionale schaal aan een veilige leefomgeving voor mensen die er wonen en verblijven, professionele hulp verlenen als het nodig is, waarborgen creëren voor fysieke veiligheid en voorbereidingen treffen voor rampenbestrijding en crisisbeheersing.

Veranderingen en ontwikkelingen

VRBZO werkt in 2026 verder aan de uitwerking van de bestuurlijke opdracht deel 1. De belangrijkste thema's hierin zijn:

- taakuitvoering primair proces (een verhoging van de formatie van vrijwilligers en beroepsbrandweer is daarvoor noodzakelijk en ook aanpassingen in opleiding en bijscholing);
- personele zorg (veilige en gezonde werkomgeving, goede implementatie van arbeidsvoorwaarden en voldoende begeleiding bij rechtspositionele vraagstukken);
- huisvesting en materieel (een goede beheersorganisatie om toekomstbestendige huisvesting te kunnen blijven garanderen, verduurzaming);
- ondersteuning organisatie (betrouwbare hard- en software, netwerken en informatiebronnen; bedrijfscontinuïteit).

Daarnaast committeert VRBZO zich aan de Landelijke strategische agenda met de volgende grote opgaven:

- versterken (boven)regionale crisisbeheersing en daaraan gerelateerde informatievoorziening;
- organiseren van toekomst vaste brandweezorg (met o.a. landelijke strategie natuurbrandbestrijding, landelijke visie op hulpverlening en de landelijke systematiek van het gebied gebonden dekkingsplan);
- verbeteren en vereenvoudigen van het brandweeronderwijsstelsel en inrichting van een daarop geïnspireerd stelsel van crisisonderwijs;
- aandacht voor goed werkgeverschap, boeien en binden van personeel en inspelen op de medewerker van de toekomst.

Risico's

Het continuïteitsplan van VRBZO bevat de risico's inclusief de factoren kans en impact. Het overzicht wordt gebruikt om het weerstandsvermogen te berekenen. De risico's en eventueel genomen beheersmaatregelen om de impact te dempen, worden gemonitord en periodiek gewogen.

Op basis van de gekwantificeerde actuele risico's is de benodigde weerstandcapaciteit bepaald op € 4,7 miljoen. Het is niet reëel dat de risico's zich gelijktijdig voordoen.

De algemene reserve dient als primair weerstandsvermogen. Op grond van de beleidsnotitie kaders P&C 4-GR, is een bandbreedte voor de omvang van de algemene reserve bepaald op basis van de omvang van de begroting. Voor VRBZO is deze gewenste brandbreedte € 2,4 - € 3,2 miljoen voor de begroting van 2026. In 2026 doet VRBZO een geplande onttrekking uit de algemene reserve van € 1,8 miljoen als demping voor de impact van de bestuurlijke opdracht deel 1. Met deze onttrekking wijkt het bestuur bewust af van de nota reserves en voorzieningen. De algemene reserve valt hiermee niet meer binnen de afgesproken bandbreedte. Bij een positief jaarresultaat wordt dit primair gebruikt om de algemene reserve weer aan te vullen.

De deelnemers aan de gemeenschappelijke regeling waarborgen de betaling van rente en aflossing van de door de Veiligheidsregio onder goedkeuring van gedeputeerde staten gesloten geldleningen volgens door het algemeen bestuur vast te stellen regels en naar evenredigheid van het aantal inwoners van iedere gemeente van het desbetreffende kalenderjaar en indien de geldschieters dit wensen onder het doen van afstand van de voorrechten, welke de wet aan borgen toelaat.

Afbreukrisico van geen deelname

Deelname is een wettelijke plicht (Wet gemeenschappelijke regelingen, Wet veiligheidsregio's).

Alternatieven voor geen deelname

Geen alternatieven.

Bestuurlijke betrokkenheid en vertegenwoordiging

Deelname door 21 gemeenten uit de regio Zuidoost Brabant.

Algemeen bestuur: lid: Suzanne Otters-Bruijnen (burgemeester).

Frequentie van terugkoppeling naar de raad

Structureel tweejaarlijks (begroting, jaarrekening); daarnaast incidenteel, afhankelijk van ontwikkelingen over beleid en strategische keuzes binnen de Veiligheidsregio.

GR Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst (GGD) Brabant Zuidoost te Eindhoven

Doel en openbaar belang

Het belang van de GGD is sinds 2020 duidelijker geworden dan ooit tevoren. De GGD speelt een cruciale rol in de infectieziektebestrijding als onderdeel van de Wet publieke gezondheid. De GGD draagt dus bij aan de gezondheid van onze inwoners en ter preventie van ziekten. De GGD zet snelle interventies in op het gebied van gezondheid en behartigt de belangen van de 21 gemeenten op dit vlak. Financiering van de GGD is op basis van een inwonerbijdrage van de deelnemende gemeenten, financiering van contracttaken, zorgverzekeraars en particulieren.

Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen van de verbonden partij

De gemeente maakt gebruik van de professionele kennis en voorzieningen welke de GGD bezit en door de gemeente niet zelfstandig in stand gehouden kunnen worden. Tevens wordt door de samenwerking met de regiogemeenten een schaalgrootte bereikt die een efficiënte en effectieve aanpak mogelijk maakt tegen zo laag mogelijke kosten. Dit draagt op een positieve wijze bij aan de gezondheid van de inwoners van onze gemeente en uitvoering van tal van wettelijke taken.

Veranderingen en ontwikkelingen

Met ingang van 2021 is de jeugdgezondheidszorg 0-4 binnen de GGD geïntegreerd waardoor er een doorlopende lijn in de JGZ is. Dit heeft een positief effect op de zorgverlening aan onze jeugd, maar zorgt ook voor een sterkere GGD organisatie. De aankomende jaren wordt gewerkt aan optimalisatie van de doorlopende lijn 0-4 jaar binnen de JGZ en de integrale financiering van de totale JGZ 0-18. Daarnaast zoekt de GGD steeds meer de samenwerking met de andere GGD-en in Noord-Brabant op onder meer het Wmo toezicht en medische milieukunde.

Risico's

De GGD is in 2020 aan de slag gegaan met de bestuursopdracht om de financiële risico's voor gemeenten in de toekomst te beperken. Ondanks de coronacrisis is de GGD erin geslaagd deze opdracht uit te voeren. Echter is het voor de GGD noodzakelijk om een 'normaal' jaar te draaien om hier de volledige effecten van te zien. Trajecten die in gang zijn gezet zijn o.a. het principe van zelforganiserend werken, het Lean principe van het continu verbeteren van de processen, verbetering van de informatieveiligheid en de professionalisering van het risicomanagement. Daarnaast wordt de financiële basis versterkt door uitbreiding van de contracttaken. Overigens is dit laatste tevens een financieel risico bij het wegvallen van contracttaken. De effecten van de bestuursopdracht zijn steeds beter merkbaar waardoor de risico's voor de 21 gemeenten afnemen.

Afbreukrisico van geen deelname

Het afbreukrisico van de GGD is dat wanneer de GGD niet zou bestaan er:

- Geen behartiging van onze belangen bestaat op dit gebied en niet kunnen voldoen aan wettelijke verplichtingen waaronder het in stand houden van een GGD.
- Geen uitvoering wordt gegeven aan een wettelijke taak; de Wet Publieke Gezondheid. Als individuele gemeente in de omvang van Son en Breugel kan deze taak onmogelijk tegen dezelfde kosten uitgevoerd worden.

Alternatieven voor geen deelname

Het zoeken naar andere instanties (andere GGD) die uitvoering kunnen geven aan onze wettelijke taken op het gebied van openbare gezondheidszorg is geen reële optie gezien de verwevenheid met de Veiligheidsregio.

Bestuurlijke betrokkenheid

Deelname door de 21 gemeenten in Zuidoost-Brabant.

Bestuurlijke vertegenwoordiging

Algemeen bestuur: lid: Steven Grevink.

Frequentie van terugkoppeling naar de raad

Structureel tweejaarlijks (begroting, jaarrekening); daarnaast incidenteel, afhankelijk van ontwikkelingen.

GR Dienst Dommelvallei te Mierlo**Doel en openbaar belang**

Belang van de regeling is het bewerkstelligen van een kwalitatief hoogwaardige en een doelmatige en doeltreffende uitvoering door Dienst Dommelvallei van de door de deelnemers opgedragen taakvelden. De bedrijfsvoering en dienstverlening draagt bij aan de weerbaarheid en wendbaarheid en op onderdelen zelfs de toekomstbestendigheid van de deelnemers. Ook wordt er een optimale bijdrage geleverd aan de ontwikkeling en uitvoering van het (bedrijfsvoerings)beleid van de deelnemers.

Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen van de verbonden partij

Bij de vorming van Dienst Dommelvallei is aangegeven dat de dienst moet leiden tot: meer kwaliteit, minder kwetsbaarheid, minder kosten en goed werkgeverschap.

Veranderingen en ontwikkelingen

Dienst Dommelvallei ontwikkelt zich verder. Het nieuwe bedrijfsplan voor de dienst dat samen met de gemeenten in 2024 is opgesteld, heeft een goede basis gelegd voor de toekomstige dienstverlening door de dienst en de samenwerking met de gemeenten. Om de dienstverlening verder te optimaliseren wordt de nadruk gelegd op het versterken van elkaar. Het accounthouderschap is op alle taakvelden geïntensiveerd en daarmee is de adviespositie versterkt. Om te kunnen sturen op data en resultaten dient de onderliggende (stuur)informatie betrouwbaar, kwalitatief goed en direct toegankelijk te zijn. Bij nieuwe ontwikkelingen wordt in een zo vroeg mogelijk stadium gezamenlijk afgestemd binnen de structurele overlegvormen tussen portefeuillehouders, gemeentesecretarissen, contactpersonen en managementteams. De komende periode zetten we gezamenlijk in op duidelijke sturingslijnen.

Risico's

Financieel risico: Eventuele overschotten/tekorten worden teruggestort naar of bijbetaald door de deelnemende gemeenten.

Er bestaat een risico van uittreding van een van de drie deelnemers, indien twee van de drie overblijven wordt de organisatie kwetsbaarder.

Een ander risico betreft het verlies aan binding met de gemeente. Dit kan zich voordoen als niet continue wordt geïnvesteerd in verbinding en samenwerking.

Afbreukrisico van geen deelname

Indien de gemeente de uitvoering van bepaalde taken niet langer meer neerlegt bij de dienst, dient de gemeente deze taken zelf uit te voeren dan wel onder te brengen in een ander samenwerkingsverband.

Bestuurlijke betrokkenheid en vertegenwoordiging

Deelname door de gemeenten Geldrop-Mierlo, Nuenen en Son en Breugel.

De colleges wijzen elk uit hun midden de burgemeester en een wethouder als lid van het bestuur aan. Suzanne Otters-Bruijnen (burgemeester) en Jan Boersma (wethouder) zitten namens Son en Breugel in het bestuur. Suzanne Otters-Bruijnen is voorzitter van het bestuur.

Frequentie van terugkoppeling naar de raad

Structureel jaarlijks door middel van de begroting, jaarrekening en tussentijdse rapportages. Daarnaast wordt uw raad over voor u relevante zaken tussentijds geïnformeerd.

GR WSD te Boxtel

Doel en openbaar belang

WSD is ons sociaal ontwikkelbedrijf en voert de werkgeversverplichtingen van de voormalige Wet sociale werkvoorziening (Wsw) uit voor de gemeente Son en Breugel. Daarnaast begeleidt WSD inwoners die in het kader van de Participatiewet ondersteuning nodig hebben bij het vinden van werk.

Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen van de verbonden partij

In 2020 zijn alle gemeenteraden akkoord gegaan met de geformuleerde ambitie voor de doelgroep: iedereen doet naar vermogen mee, waarbij meedoen belangrijker is dan alleen het hebben van betaalde arbeid.

De koers van de WSD richt zich op het doorontwikkelen van de lokale infrastructuur van elke gemeente. De structuur richt zich op de begeleiding van inwoners in de gemeente zelf, de ondersteuning voor inwoners met de lokale partners en het organiseren van werkgelegenheid in de gemeente. Deze lokale infrastructuur wordt ondersteund met plusdiensten en een bundeling van expertise via WSD. Met de groei van de doelgroep langdurig bijstandsgerechtigden en de toename van complexiteit van de bijstandspopulatie, blijft WSD als verbonden partij een waardevolle samenwerkingspartner in het realiseren van een hoge participatiegraad van inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Veranderingen en ontwikkelingen

De Wsw is per 1-1-2015 opgehouden te bestaan (er vindt geen nieuwe instroom plaats). De zittende doelgroep blijft gebruik maken van de Wsw. Er vindt gemiddeld jaarlijks 5% uitstroom plaats van de doelgroep. Door middel van de instroom vanuit de Participatiewet wordt de omvang van het bedrijf en werknemersbestand in stand gehouden. Het Koersdocument vormt ook voor 2025 nog de basis. Alle deelnemende gemeenten van de Gemeenschappelijk regeling (regio Boxtel, inclusief Nuenen en Son en Breugel) hebben de wijze van samenwerken en met WSD vastgelegd in lokale plannen.

Risico's

WSD heeft een sluitende meerjarenbegroting opgesteld waarin rekening wordt gehouden met het behoud van het volume van 2100 medewerkers/inwoners vanuit de deelnemende gemeenten. Hiermee streven we naar een toekomstbestendige organisatie. De kans is aanwezig dat WSD aan de deelnemende gemeenten een aanvullende bijdrage vraagt wanneer in 2025 het break-even scenario niet gerealiseerd is. Volgens besluit van DB WSD van maart 2023 wordt een mogelijk negatief subsidieresultaat aangevuld vanuit de WSD Stimulusregeling.

Afbreukrisico van geen deelname

Hoog (bestuurlijk maar ook financieel als je zou besluiten om niet meer te deel te nemen aan de gemeenschappelijke regeling).

Alternatieven voor geen deelname

Aansluiten bij andere gemeenschappelijke regeling of inkoop van diensten.

Bestuurlijke betrokkenheid en vertegenwoordiging

Deelname door de gemeenten Best, Boxtel, Nuenen, Oirschot, Oisterwijk, Meierijstad (alleen het verzorgingsgebied van de voormalige gemeenten Schijndel en Sint-Oedenrode), Son en Breugel, Sint Michielsgestel en Vught.

Algemeen bestuur: Steven Grevink en José Goossens-Junier

Frequentie van terugkoppeling naar de raad

Structureel jaarlijks (begroting, rekening); daarnaast incidenteel, afhankelijk van ontwikkelingen.

GR Blink

Doel en openbaar belang

Het doelmatig uitvoeren van de afvalinzameling en de reinigingstaken die bij wet, in het bijzonder de artikelen 10.21 en 10.22 van de Wet milieubeheer, aan de gemeente zijn opgedragen en/of voortvloeien uit de aan de gemeente op grond van de Gemeentewet toevertrouwde zorg voor de eigen huishouding. Binnen de kaders van het publiekrecht en in samenwerking met een privaatrechtelijke rechtspersoon.

Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen van de verbonden partij

Actieve bijdrage aan de lokale vertolking van het landelijk beleid inzake preventie van huishoudelijk afval conform het vigerende Landelijk Afvalbeheerplan (LAP), met in acht neming van lokale accenten. Verzekeren van de openbare dienstverlening wat betreft hoogwaardige inzameling en verwijdering van huishoudelijke afvalstoffen, dit alles binnen de grenzen van haar werkgebied.

Zorgdragen voor alle aanverwante activiteiten, zoals sortering, hergebruik en/of nuttige toepassing dan wel recycling van de huishoudelijke afval-/reststromen.

Belangrijk is dat binnen de samenwerking zonder winstoogmerk de kernactiviteiten met betrekking tot huishoudelijke afvalstoffen efficiënt en effectief worden uitgevoerd, zoals eerder omschreven, t.w. preventie en projectbeheer, inzameling, sortering en overslag, afzet en commercialisatie alsmede implementatie beheers- en controlesystemen in naam en voor rekening van de bij Blink aangesloten gemeenten en eventueel later aangesloten publieke partijen.

Veranderingen en ontwikkelingen

Sinds 1 januari 2025 is de gemeenschappelijke regeling zonder PreZero Nederland B.V. voortgezet. Blink is hiermee een gemeenschappelijke regeling uitsluitend gevormd door de deelnemende gemeenten. De [9] deelnemende gemeenten zijn; Asten, Deurne, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Laarbeek, Nuenen, Someren en Son en Breugel. Dat heeft steeds geleid tot gedeeltelijke herzieningen van de Daarmee is Blink weer een publiek/publieke samenwerking. Uiterlijk begin 2026 wordt voor de verdere professionalisering de GR regeling aangepast.

Risico's

Risico van beëindiging van deelname in Blink door een of meerdere deelnemers.

Financieel risico voor deelnemers vanwege het ontbreken van eigen vermogen.

Aanbestedingsrisico's door het direct gunnen van diensten aan PreZero en/of andere partijen.

Afbreukrisico van geen deelname

Zelfstandige uittreding betekent schadeloos stellen van andere deelnemers. Aanbesteding en samenwerking met een andere afvalinzamelaar leidt tot veel minder flexibiliteit en minder invloed op de dagelijkse bedrijfsvoering.

Alternatieven voor geen deelname

Aanbesteding van de taken die betrekking hebben op huishoudelijke afvalstoffen en reiniging van verhardingen. Deelname in een andere GR constructie zoals Cure (de gemeenschappelijke regeling van gemeente Eindhoven, Valkenswaard en Geldrop-Mierlo).

Bestuurlijke betrokkenheid en vertegenwoordiging

Naast onze gemeente nemen nog acht andere gemeenten in de regio deel in de gemeenschappelijke regeling.

Algemeen bestuur: J. Boersma (wethouder)

Frequentie van terugkoppeling naar de raad

Bij het vaststellen van de Begroting Blink;

Bij wijzigingen van de gemeenschappelijke regeling;

Bij toetreding van nieuwe gemeenten.

Driejaarlijkse evaluatie van Blink.

Vennootschappen en coöperaties

NV Bank Nederlandse Gemeenten te Den Haag

Doel en openbaar belang

De BNG Bank is de bank van en voor (decentrale) overheden en instellingen op het gebied van wonen, zorg, onderwijs, energie en infrastructuur. De BNG Bank is betrokken partner voor een duurzamer Nederland. De BNG Bank stelt de publieke sector in staat maatschappelijke doelstellingen te realiseren.

Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen van de verbonden partij

Het betalingsverkeer van de BNG Bank richt zich specifiek op zakelijke klanten in de publieke sector. De BNG Bank biedt een volledig pallet aan zakelijke producten. Digitaal, efficiënt en veiligheid staan hierbij centraal.

Veranderingen en ontwikkelingen

Bij het herijken van de strategie is het doel van de BNG gelijk gebleven. In Kompas Naar Impact 2024-2026 wordt beschreven hoe de BNG maatschappelijk impact wil maken. De BNG wil concreet invloed hebben op de kwaliteit van leven in Nederland. De BNG wil de belangrijkste financier zijn van de publieke sector om Nederland socialer en duurzamer te maken.

Risico's

De BNG Bank is na de Staat een van de grootste emittenten van Nederland. Het door de bank uitgegeven schuld papier heeft een credit rating AAA van Moody's, en AA+ van Standard & Poor's en AA+ van Fitch. Door deze top ratings kan de BNG Bank tegen lage prijzen geld aantrekken op de geld- en kapitaalmarkt. Hierdoor kan de bank hun klanten lage tarieven bieden.

De dividenduitkering is afhankelijk van de resultaten. De BNG streeft niet naar een maximaal, maar naar een redelijk rendement op het eigen vermogen. De Staat is houder van de helft van de aandelen. De andere helft is in handen van gemeenten, provincies en een hoogheemraadschap.

De afgelopen jaren heeft de BNG steeds een nettowinst bij hun jaarrekening gepresenteerd, maar omdat de hoogte van de nettowinst met onzekerheden is omgeven doet de BNG geen schatting van de nettowinst voor 2025 en verdere jaren.

De gemeente Son en Breugel bezit 29.991 aandelen à € 2,50 zijnde in totaal € 74.978.

Afbreukrisico van geen deelname

n.v.t.

Alternatieven voor geen deelname

n.v.t.

Bestuurlijke betrokkenheid en vertegenwoordiging

De aandeelhouders hebben zeggenschap in BNG Bank via het stemrecht op de aandelen, die zij bezitten (een stem per aandeel)

Als aandeelhouder: Suzanne Otters-Bruijnen (burgemeester).

Frequentie van terugkoppeling naar de raad

Incidenteel, afhankelijk van ontwikkelingen.

NV Brabant Water te Den Bosch

Doel en openbaar belang

Brabant Water is het drinkwaterbedrijf dat aan 2,5 miljoen inwoners en bedrijven in Noord Brabant drinkwater levert en ervoor zorgt dat de klanten altijd en overal in Brabant kunnen rekenen op zuiver en veilig drinkwater. Een verantwoordelijke taak, waarnaar gehandeld wordt. Brabant Water streeft niet naar winst, maar wel naar de beste kwaliteit en dienstverlening.

Brabant Water biedt naast drinkwater ook water op maat en gespecialiseerde diensten en advies aan. De gemeente heeft een belang in Brabant Water N.V. van 14.982 aandelen à € 0,10 (totaal € 1.498).

Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen van de verbonden partij

Brabant Water is als drinkwaterbedrijf primair verantwoordelijk voor het waarborgen van de continuïteit van de waterlevering in haar voorzieningsgebied en de kwaliteit en druk van het geleverde drinkwater.

Veranderingen en ontwikkelingen

De vraag naar drinkwater blijft de komende jaren toenemen. Er komen steeds meer mensen bij en die willen allemaal graag een wateraansluiting en voldoende drinkwater. Met campagnes wil Brabant Water mensen bewust maken van hun drinkwatergebruik en hen aansporen om er bewuster mee om te gaan. Op die manier kan de groeiende vraag naar drinkwater worden afgevlakt. En dat is belangrijk in een tijd waarin het niet meer vanzelfsprekend is dat er in de toekomst overal voldoende drinkwater is. Minder drinkwater gebruiken is dus altijd beter. Er is een landelijk streven naar een gemiddeld drinkwatergebruik van 100 liter per persoon per dag in het jaar 2035. Terwijl het gebruik nu nog ligt op zo'n 124 liter.

Eén van die campagnes van Brabant Water heeft als doel om Brabanders aan te sporen zuiniger om te gaan met drinkwater in de tuin. Gemiddeld gebruiken Brabanders in droge periodes 1.000 liter drinkwater om hun tuin groen te houden. Onder het motto "Jij kunt niet zonder drinkwater, maar je tuin wel" wil Brabant Water dat verminderen.

Risico's

n.v.t.

Afbreukrisico van geen deelnam

n.v.t.

Alternatieven voor geen deelname

n.v.t.

Bestuurlijke betrokkenheid en vertegenwoordiging

Deelname door de aandeelhouders. Dat zijn de provincie Noord-Brabant en 60 gemeenten.

Als aandeelhouder: Suzanne Otters-Bruijnen (burgemeester).

Frequentie van terugkoppeling naar de raad

Incidenteel, afhankelijk van ontwikkelingen.

BV Respectrum Son en Breugel

Doel en openbaar belang

Het exploiteren en beheren van de begraafplaats en uitvaartcentrum Wolfswinkel te Son en Breugel. De activiteiten worden sinds 2025 beheerd door Respectrum Son en Breugel B.V.. Daarvoor werd de begraafplaats via een stichting beheerd. Het nieuwe crematorium wordt in het derde kwartaal van 2025 opgeleverd.

Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen van de verbonden partij

Uitgangspunt van Respectrum Son en Breugel B.V. en de gemeente is een rendabele exploitatie van de begraafplaats en het nieuwe crematorium samen. Tot begin 2025 was de verantwoordelijke entiteit een stichting en was het exploiteren van een begraafplaats niet rendabel. Dit zal naar verwachting verbeteren onder het nieuwe management dat succesvol meerdere uitvaartlocaties in Nederland exploiteert. Samen met het nieuwe crematorium zal dit naar verwachting leiden tot een rendabele exploitatie. De gemeente heeft via de notaris een nieuw erfpacht- en opstalrecht en exploitatieovereenkomst gesloten. De gemeente heeft 15% aandelen in de BV en daarvoor een lening verstrekt van 233.056 Euro. Deze lening wordt uiterlijk in 2044 afgelost. Er wordt elk kwartaal rente betaald over de lening, het driemaands Euribor tarief met een opslag van 1 procent (met een minimum van 2,5- en een maximum van 5% per jaar. Daarnaast ontvangt de gemeente een jaarlijkse fee van € 28.000,- als vergoeding voor de pacht van de grond van zowel het crematorium als de begraafplaats. Het aandeelhouderschap geeft de gemeente een formele binding met de BV en een beperkte mate van zeggenschap via de aandeelhoudersvergadering.

Veranderingen en ontwikkelingen

Het aantal begrafenissen neemt af. In de uitvaartzorg is er steeds meer vraag naar crematies. De stijging van het aantal crematies is gebaseerd op demografische ontwikkelingen en marktanalyses binnen de uitvaartsector. Door de realisatie van het nieuwe crematorium is er een goede toekomstbestendige faciliteit ingericht.

Risico's

Er bestaat een bestuurlijk risico dat de exploitatie van de begraafplaats onder druk komt te staan wanneer de BV onvoldoende presteert. Gezien de stijgende vraag naar crematies en de aanwezigheid van ervaren management wordt dit risico momenteel als beheersbaar beschouwd.

De gemeente heeft uitsluitend een aandeelhoudersbelang in de BV en heeft de genoemde lening verstrekt. Het risico is aanvaardbaar omdat de gemeente eigenaar is van het perceel en daarmee stevig aan tafel zit mocht er een beëindigingssituatie optreden.

Afbreukrisico van geen deelname

De gemeenteraad heeft in 2022 besloten samen te werken met een externe partij om de exploitatie te versterken en een crematorium toe te voegen aan de begraafplaats. Andere alternatieven, zoals volledige gemeentelijke exploitatie of samenwerking met andere private partijen, zijn destijds afgewogen maar verworpen. Reden hiervoor was voornamelijk vanwege de hogere financiële risico's.

Alternatieven voor geen deelname

De raad heeft in 2022 besloten een samenwerking aan te gaan met een externe partij om aan de begraafplaats een crematorium toe te voegen. Het in stand houden van een gemeentelijke begraafplaats is een wettelijke taak van de gemeente. Geen deelname in de samenwerking is daardoor niet mogelijk.

Bestuurlijke betrokkenheid en vertegenwoordiging

Gemeente Son en Breugel (15%), Respectrum Son en Breugel B.V. (85%).

Frequentie van terugkoppeling naar de raad

Incidenteel, afhankelijk van ontwikkelingen.

Stichtingen en verenigingen

Stichting Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Zuidoost te Helmond

Doel en openbaar belang

Het Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Zuidoost is een samenwerkingsverband tussen gemeenten, (justitiële) overheidsinstellingen en maatschappelijke organisaties. Het doel is de verbetering van veiligheid en leefbaarheid in de 21 gemeenten in Brabant Zuidoost. Het is van belang om onderscheid te maken tussen het zorg- en veiligheidshuis als professionele netwerkorganisatie en het zorg- en veiligheidshuis als facilitator voor ketenpartners. Het landelijk kader richt zich specifiek op het zorg- en veiligheidshuis als netwerkorganisatie van verschillende partners in de zorg-, de strafrechtketen en gemeenten, gericht op een ketenoverstijgende persoon-, systeem- en gebiedsgerichte aanpak van, of advisering rondom, complexe problematiek. In de rol van facilitator biedt de netwerkorganisatie aan ketenpartners de mogelijkheid om werkplekken te huren in een kantoor. Het zorg- en veiligheidshuis Brabant-Zuidoost is in de kern een smalle organisatie. Haar professionaliteit ligt op het gebied van procesregie, advisering en informatievoorziening.

Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen van de verbonden partij

De kracht van het zorg- en veiligheidshuis is een goede samenwerking tussen de verschillende organisaties om problemen op het gebied van veiligheid beter aan te pakken. Daarbij behouden alle partners hun eigen (wettelijke) verantwoordelijkheden.

Problemen worden in een mix van preventie, repressie en zorg aangepakt. Zo wordt geprobeerd potentieel grote problemen klein te houden. De casussen worden aangepakt middels de werkwijze Casus Op Maat (COM) en de Persoonsgerichte Aanpak (Jeugd, Huiselijk geweld, Personen met onbegrepen gedrag, Radicalisering).

Daarnaast stimuleert en ondersteunt het zorg- en veiligheidshuis de gemeenten om gebruik te maken van het escalatiemodel in de zorg- en veiligheidsketen AVE (aanpak voorkoming escalaties) en dit lokaal te implementeren.

Veranderingen en ontwikkelingen

In 2016 is de rechtsvorm van het Zorg- en Veiligheidshuis gewijzigd en is de Stichting Beheer en Exploitatie Veiligheidshuis Brabant Zuidoost opgericht. Vanaf begin 2018 is de naam gewijzigd in Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Zuidoost. In de afgelopen jaren is er ingezet op de (door)ontwikkeling van de COM (casus op maat) en de PGA (persoonsgerichte aanpak). Dit heeft geresulteerd in een PGA op de volgende thema's:

- PGA Jeugd, voor jeugdkopstukken/sleutelfiguren tussen de 12 en 23 jaar met overlastgevend en/of crimineel gedrag.
- PGA personen met onbegrepen gedrag, voor personen met verward gedrag die een gevaar (kunnen) zijn voor zichzelf of hun omgeving
- PGA radicalisering / Expertisetafel Radicalisering. Dit overleg is beschikbaar voor ondersteuning, advies en COM-zaken voor de schaalgrootte Oost Brabant voor wat betreft signalen/cases met betrekking tot radicalisering.
- PGA huiselijk geweld / MDA++ , dit is een werkwijze met als doel het duurzaam doorbreken van geweld in de meest complexe casussen en het realiseren van herstel met en voor de verschillende gezinsleden.

Risico's

Alle 21 gemeenten uit de regio nemen deel aan de Stichting en dragen daaraan bij.

Afbreukrisico van geen deelname

Er kan dan geen gebruik worden gemaakt van de voordelen die het zorg- en veiligheidshuis kan bieden, zoals informatie, expertise en menskracht. Bepaalde organisaties hebben ook aangegeven geen capaciteit te hebben om deel te nemen aan overlegstructuren in alle afzonderlijke gemeenten.

Alternatieven voor geen deelname

De gemeente moet dan zelf meer regelen op het gebied van complexe casuïstiek en kan geen beroep meer doen op inbreng van bepaalde maatschappelijke instanties en strafrechtpartners.

Bestuurlijke betrokkenheid en vertegenwoordiging

Deelname door de 21 gemeenten in Zuidoost-Brabant. Samenwerking met politie, maatschappelijke en justitiële organisaties.

Alle gemeenten vaardigen een wethouder zorg of een burgemeester af als lid van het Algemeen Bestuur. Het Algemeen Bestuur kiest uit hun midden weer – per basisteam – een wethouder zorg en een burgemeester als lid van het Dagelijks Bestuur. Op dit moment worden de gemeenten die behoren tot het basisteam Dommelstroom vertegenwoordigd in het Dagelijks Bestuur door voorzitter burgemeester S. Otters-Bruijnen (Son en Breugel) en wethouder M. Sanders-de Jonge (Geldrop-Mierlo) namens de gemeenten die behoren tot het basisteam Dommelstroom.

Frequentie van terugkoppeling naar de raad

Incidenteel, afhankelijk van ontwikkelingen.

Stichting Bureau Inkoop en aanbestedingen Zuidoost Brabant (BIZOB) te Oirschot

Doel en openbaar belang

Inkoopuitgaven maken een zeer groot deel uit van de jaarlijkse begroting. Door samenwerking kunnen gemeenten hun inkoop professionaliseren. Daarnaast vertaalt de kwaliteit van inkoop zich direct in de kwaliteit van producten, diensten en werken. Integer en efficiënt inkopen heeft een positieve uitstraling naar burgers, het bedrijfsleven en de eigen medewerkers. Goed ingerichte inkoopprocessen vergroten het vertrouwen van de samenleving in de manier waarop gemeenschapsgeld wordt besteed.

Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen van de verbonden partij

De gewijzigde Aanbestedingswet 2017 laat voldoende ruimte over om eigen beleid te voeren op het gebied van inkopen en aanbesteden. Het inkoop- en aanbestedingsbeleid waarborgt de naleving van wet- en regelgeving, een doelmatige inkoop en bestuurlijke integriteit. Het inkoopbeleid gaat uit van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur: openheid, objectiviteit en zorgvuldigheid. Door gebruik te maken van objectieve voorwaarden, kunnen gemeenten de keuze voor een leverancier verantwoorden. Deze helderheid biedt ook voordelen voor ondernemers, die weten waar ze aan toe zijn.

Veranderingen en ontwikkelingen

In 2017 heeft gemeente Son en Breugel het manifest Maatschappelijk verantwoord inkopen ondertekend en een actieplan vastgesteld. Dit betekent dat we bij elke aanbesteding de mogelijkheden voor social return en duurzaamheid opnemen. Ter ondersteuning daarvan maken wij gebruik van het advies Social Return van de WSD.

Risico's

Door deel te nemen aan BIZOB wordt het risico op juridische procedures door onjuiste inkoop- en aanbestedingstrajecten verkleind.

Afbreukrisico van geen deelname

De aansluiting bij BIZOB is een keuze voor continuïteit in organisatorische en personele zin voor de invulling van de inkoopfunctie. Naast het mislopen van de mogelijk gunstigere prijzen en/of hogere kwaliteit, ligt er een afbreukrisico op gebied van efficiencyverbetering, rechtmatigheid en een versterking van de expertise.

Alternatieven voor geen deelname

In plaats van aansluiting bij BIZOB kan ook gekozen worden voor het volledig intern invullen van de inkoopfunctie. Daarnaast kan een commercieel inkoopbureau worden ingehuurd om gelijksoortige ondersteuning te bieden.

Bestuurlijke betrokkenheid en vertegenwoordiging

Het verzorgingsgebied van BIZOB is ingedeeld in vijf clusters, te weten: 1. BOV en De Kempen; 2. Dommelvallei+ en A2; 3. Peelgemeenten; 4. Noordoost; 5. Overig, aangesloten organisaties niet zijnde gemeenten.

BIZOB is een stichting en wordt aangestuurd door de gemeenten. Vanuit elke aangesloten gemeente zit iemand in de Vergadering van Aangeslotenen. De afgevaardigde, namens Son en Breugel, voor de vergadering van aangeslotenen is de heer Jan Boersma. Het bestuur wordt gevormd door een afvaardiging van twee bestuurders per regio.

Frequentie van terugkoppeling naar de raad

Incidenteel, afhankelijk van ontwikkelingen.

Stichting Beveiliging Bedrijven Ekkersrijt (SBBE) te Son en Breugel

Doel en openbaar belang

De doelstellingen van de SBBE zijn als volgt geformuleerd:

- Het bevorderen van de veiligheid in het algemeen en meer speciaal het bevorderen van ongestoord gebruik van hun goederen door de gerechtigden, alles op het bedrijvenpark Ekkersrijt en omgeving
- Het verrichten van alle verdere handelingen, die met het vorenstaande in de ruimste zin verband houden of daartoe bevorderlijk kunnen zijn.
- De stichting tracht haar doel onder meer te verwezenlijken door het aanbieden van een pakket van beveiligingsmiddelen en –maatregelen. Dit pakket is gezamenlijk en in samenwerking met de beveiligingsbranche samengesteld door de gemeente Son en Breugel, de Nationale Politie, basisteam Dommelstroom en de gebruikers van bedrijventerreinen.

Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen van de verbonden partij

De gemeente Son en Breugel verwacht van de SBBE dat zij de veiligheid op het industriepark Ekkersrijt zo optimaal mogelijk waarborgt door het treffen van maatregelen, in eerste instantie gericht op de aangesloten ondernemingen. De stichting SBBE moet zichzelf kunnen bedruipen met bijdragen van ondernemers, die nu nog op vrijwillige basis zijn aangesloten.

Het resultaat moet zijn het terugdringen van het aantal inbraken, het opsporen van eventuele daders en een toename van het algehele gevoel van veiligheid op Ekkersrijt.

Veranderingen en ontwikkelingen

In 2022 zijn betere camera's geplaatst en tevens is het aantal camera's uitgebreid. Op dit moment worden geen veranderingen of ontwikkelingen voorzien.

Risico's

Voor de gemeente vormt deze verbonden partij geen risico, omdat de gemeente geen vermogen aan de stichting beschikbaar heeft gesteld.

Afbreukrisico van geen deelname

Via de bestuurlijke vertegenwoordiger kan invloed worden uitgeoefend op de activiteiten van de SBBE. Zonder deze invloed kan het bestuur van de SBBE een richting kiezen die de gemeente Son en Breugel niet passend zou vinden.

Alternatieven voor geen deelname

De gemeente kan de beveiliging op het industriepark Ekkersrijt voor eigen rekening en risico uitvoeren. Dit is echter geen realistisch scenario, feitelijk is er geen alternatief aanwezig.

Bestuurlijke betrokkenheid en vertegenwoordiging

Deelname door de gemeente Son en Breugel en Ondernemersvereniging Ekkersrijt (OVE)
Stichtingsbestuur: lid: J. Boersma (op voordracht van het college van B&W).

Frequentie van terugkoppeling naar de raad

Incidenteel, afhankelijk van ontwikkelingen.

Verbonden Partijen	Realisatie Eigen vermogen 2024	Realisatie Vreemd vermogen 2024	Resultaat 2024	Prognose Eigen vermogen 2026	Prognose Vreemd vermogen 2026	Prognose Resultaat 2026	Bijdrage 2025	Bijdrage 2026
Gemeenschappelijke regeling								
Metropoolregio Eindhoven (MRE)	20.596.792	21.827.448	628.743	11.984.208	14.503.432	0	284.108	295.162
Omgevingsdienst Zuidoost Brabant (ODZOB)	4.182.954	4.907.362	522.317	1.981.541	7.393.162	0	233.639	233.639
Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO)	onbekend	onbekend	onbekend	4.049.062	38.548.567	0	1.038.099	1.077.551
Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Brabant Zuidoost (GGD)	7.746.082	29.551.111	1.464.210	3.915.000	27.411.000	0	1.533.630	1.331.952
Dienst Dommelvallei	1.194.274	3.161.429	504.924	332.000	3.925.000	0	6.058.114	6.190.318
Werkvoorziening de Dommel (WSD)	0	0	0	onbekend	onbekend	0	733.176	678.454
Reiniging Blink	onbekend	onbekend	onbekend	nvt	onbekend	0	681.774	696.773
Vennootschappen en coöperaties								
Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	4.777.000.000	123.614.000.000	294.000.000	onbekend	onbekend	onbekend	onbekend	onbekend
Brabant Water	0	0	0	onbekend	onbekend	onbekend	geen bijdrage	geen bijdrage
Stichtingen en verenigingen								
Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Zuidoost	onbekend	onbekend	onbekend	onbekend	onbekend	onbekend	33.134	33.134
Bureau Inkoop en aanbestedingen Zuidoost Brabant (BIZOB)	1.943.604	1.831.769	1.343.481	onbekend	onbekend	onbekend	185.806	131.823
Beveiliging Bedrijven Ekkersrijt (SBBE)	0	0	0	onbekend	onbekend	onbekend	geen bijdrage	geen bijdrage
Begraafplaats en Uitvaartcentrum Wolfswinkel	onbekend	onbekend	onbekend	onbekend	onbekend	onbekend	geen bijdrage	geen bijdrage

Grondbeleid

Inleiding

Het grondbeleid en de gemeentelijke grondexploitaties hebben een belangrijke invloed op -en samenhang met- de realisatie van de andere beleidsprogramma's van een gemeente. Daarnaast hebben het grondbeleid en de grondexploitaties een grote financiële impact op de algehele financiële huishouding van de gemeente. De eventuele financiële kansen en risico's zijn van belang voor de algemene financiële en reservepositie van de gemeente.

Nota Grondbeleid

De Nota Grondbeleid 2021-2024 is op 17 december 2020 door de gemeenteraad vastgesteld. Met de vaststelling van Nota Grondbeleid is ook besloten om een actievere grondpolitiek te voeren. Als gevolg hiervan zijn er afgelopen jaren verschillende percelen/locaties strategisch aangekocht. Voor verschillende onderdelen uit de Nota Grondbeleid is behoefte aan actualisatie van het daarin opgenomen beleid. Een voorbeeld hiervan is het beleid rondom reststroken. Daarnaast is met ingang van 2024 de Omgevingswet van kracht. Een deel van de in de Nota Grondbeleid 2021-2024 gebruikte terminologie en verwijzingen naar wetgeving moeten in lijn worden gebracht met de Omgevingswet. In 2026 vindt de actualisering plaats.

In mei 2025 heeft het college het programma Kostenverhaal en financiële bijdragen vastgesteld naar aanleiding van de opdracht van de gemeenteraad om dit op te pakken. Dit programma geeft inzicht in de wijze waarop de gemeente haar kosten verhaald bij particuliere initiatieven. Daarnaast biedt het programma de basis voor het vragen van een financiële bijdrage voor planoverstijgende kosten. Voor het programma is aangesloten bij de verplichtingen en mogelijkheden vanuit de Omgevingswet.

Binnen het grondbedrijf zijn er op dit moment 4 actieve grondexploitaties (Bouwgrond in Exploitatie):

- Akkerpad
- Centrum Breugel
- Centrum Son
- Sonniuspark

Voor grondexploitaties worden de komende jaren de volgende parameters aangehouden:

Periode	Kosten	Opbrengsten	Rente	Disconteringsvoet
2025	4,0%	2,0%	1,3%	2,0%
2026-2027	3,0%	2,0%	1,2%	2,0%
2028 e.v.	2,0%	2,0%	1,2%	2,0%

Project Akkerpad

Na een lange voorgeschiedenis is in 2020 met de projectontwikkelaar overeenstemming bereikt over de realisatie van 8 woningen op deze locatie en is op 24 september 2020 de grondexploitatie door uw raad vastgesteld. Op 19 januari 2023 is het bestemmingsplan Breugel, Akkerpad vastgesteld en deze is inmiddels onherroepelijk.

De gronden zijn bouwrijp gemaakt en begin 2025 heeft de projectontwikkelaar de grond afgenomen. Nadat de woningen gerealiseerd zijn zal de locatie nog woonrijp gemaakt worden, naar verwachting is dat in 2026.

Deze relatief kleine ontwikkeling kent een negatief resultaat als gevolg van diverse tegenvallers. De Netto Contante Waarde per 1-1-2025 bedraagt € 199.760,- negatief. Voor het verlies van deze grondexploitatie is een voorziening getroffen ter hoogte van € 199.748,-. Op basis van de cijfers voor de begroting 2026 zou er € 12,- aan toegevoegd moeten worden als gevolg van het gewijzigde rentepercentage. Daadwerkelijke aanpassing vindt plaats na de actualisatie bij jaarrekening 2025.

Project Centrum Breugel

Voor het uitvoeringsprogramma Breugel is door de gemeenteraad op 17 december 2020 een nieuwe grondexploitatie vastgesteld. Sindsdien is gewerkt aan de nadere uitwerking van de plannen. Binnen het plangebied zijn ook vastgoedontwikkelingen, zoals de nieuwbouw van sporthal De Bongerd. Die onderdelen vallen buiten de grondexploitatie.

In de grondexploitatie hebben we verwerkt dat de locatie van de school De Regenboog vrijkomt voor ontwikkeling van woningbouw. Dit gebeurt volgens planning medio 2025. De benodigde sloopvergunning is inmiddels afgegeven en er zijn diverse maatregelen rondom flora en fauna in gang gezet. Woonstichting 'thuis zal op deze vrij te komen locatie 25 sociale huurappartementen realiseren.

De eerste fase van de herinrichting van de openbare ruimte is in 2025 gestart qua uitvoering. De Netto Contante Waarde per 1-1-2025 bedraagt € 3.148.668,- negatief. Voor het verlies van deze grondexploitatie is een voorziening getroffen ter hoogte van € 3.151.532,-. Op basis van de cijfers voor de begroting 2026 zou er € 2.864,- vrij kunnen vallen als gevolg van het gewijzigde rentepercentage. Daadwerkelijke aanpassing vindt plaats na de actualisatie bij de jaarrekening 2025.

Project Centrum Son

De grondexploitatie Centrum Son is op 21 december 2022 door de gemeenteraad vastgesteld. In 2023 is gestart met een stedenbouwkundigbureau voor de gebiedsvisie voor het centrum van Son. In juni 2025 heeft de raad de Centrumvisie Son 'Dorpshart aan de Dommel' aangevuld met amendementen vastgesteld. Nu kan begonnen worden met het uitwerken van de plannen en het vernieuwen van centrum Son en kan de grondexploitatie vervolgens naar aanleiding van die plannen concreter uitgewerkt worden.

De Netto Contante Waarde per 1-1-2025 bedraagt € 4.703.142,- negatief. Voor het verlies van deze grondexploitatie is een voorziening getroffen ter hoogte van € 4.727.392,-. Op basis van de cijfers voor de begroting 2026 zou er € 24.250,- vrij kunnen vallen als gevolg van het gewijzigde rentepercentage. Daadwerkelijke aanpassing vindt plaats na de actualisatie bij de jaarrekening 2025.

Complex Sonniuspark (inclusief Ruimte voor Ruimte)

De grondverkoop voor Sonniuspark zijn in 2022 afgerond. In 2024 hebben de laatste woonrijpmaakwerkzaamheden, op aanleg van het noordelijke park na, plaatsgevonden waaronder de aanpassing van de Ockhuizenweg. De plannen voor het park worden nu voorbereid waarna deze aangelegd kan worden.

Totaal gezien is het project goed verlopen. Vanuit het project zijn in eerdere jaren meerdere winstnemingen genomen die in totaal optellen tot circa € 10,4 miljoen. In de cijfers is geen rekening gehouden met afdracht vennootschapsbelasting omdat deze kosten niet ten laste van de grondexploitatie mogen worden geboekt.

De Netto Contante Waarde van de nog resterende winst bedraagt per 1-1-2025 € 215.063,-.

Reserves en voorzieningen

Algemene reserve grondexploitatie

De stand van de reserve grondexploitaties bedraagt per 31-12-2024 € 1.821.867,-.

Verliesvoorzieningen grondexploitaties

Bij de jaarrekening van 2024 zijn de verliesvoorzieningen geactualiseerd, deze zijn als volgt opgebouwd:

- Verliesvoorziening Akkerpad: € 199.748,-
- Verliesvoorziening Centrum Breugel: € 3.151.532,-
- Verliesvoorziening Centrum Son: € 4.727.392,-

Nog te vormen grondexploitaties

In 2025 hebben we Kanaalstraat 9-11 en Nieuwstraat 45-47 (La Sonnerie) strategisch aangekocht. Voor gronden die strategisch zijn aangekocht leggen we in een later stadium, na verdere planvorming, één of meerdere grondexploitaties voor aan uw gemeenteraad. In de tussenliggende periode worden de gronden, als "warme gronden" geadministreerd tegen verwervingskosten onder de materiele vaste activa. De boekwaarde wordt, minimaal tweejaarlijks, opnieuw beoordeeld.

Risico's

Omschrijving (toelichting)

We voeren een actie grondbeleid om onze gemeentelijke doelstellingen te halen. Economische omstandigheden, veranderende regelgeving et cetera hebben invloed op het financiële resultaat van dit grondbeleid. Daarnaast zijn er ook specifieke projectrisico's, zoals het aantreffen van bodemvervuiling. Aan de andere kant doen zich ook kansen voor. Een voorbeeld hiervan is hogere opbrengsten als gevolg van schaarste.

Voor elke lopende grondexploitatie is een inventarisatie gedaan van potentiële risico's en kansen. Hierbij is een inschatting gemaakt van het bedrag dat met dit risico / deze kans gemoeid is en de kans dat dit risico / deze kans zich voordoet. Vervolgens is met behulp van de zogenaamde Monte Carlo-analyse het uiteindelijke risicobedrag per grondexploitatie bepaald. Hieronder volgt een overzicht van de per grondexploitatie per saldo bepaalde risico's en de wijze van afdekken.

Excel-tabel

Grondexploitatie	Risicobedrag	Afdekking
Akkerpad	26.937	Weerstandsvermogen
Centrum Breugel	115.000	Weerstandsvermogen
Centrum Son	80.000	Weerstandsvermogen
Sonniuspark	2.000	Winstpotentie

Wet open overheid

De Wet open overheid (Woo) is op 1 mei 2022 in werking getreden. De Woo schrijft voor dat er in de jaarlijkse begroting aandacht moet worden besteed aan de beleidsvoornemens inzake de uitvoering van de Woo.

Contactpersonen Wet open overheid

De senior beleidsmedewerker en beleidsmedewerker met het taakveld Juridische zaken zijn aangewezen als contactpersonen als bedoeld in de Wet open overheid. De contactpersonen beantwoorden vragen en helpen bij het vinden van publieke informatie.

Openbaarmaking op verzoek

Op grond van artikel 4.1 van de Woo kan iedereen een verzoek om publieke informatie indienen bij een bestuursorgaan. Dit wordt ook wel passieve openbaarmaking genoemd. Verzoeken kunnen schriftelijk per post, digitaal via het formulier op de website of mondeling worden ingediend. Verzoeken om publieke informatie handelen we zoveel mogelijk in overleg met de indiener van het verzoek af. Het uitgangspunt is dat informatie openbaar wordt gemaakt, tenzij er sprake is van een van de uitzonderingsgronden van artikel 5.1 van de Woo of een van de beperkingen van artikel 5.2 van de Woo.

Openbaarmaking uit eigen beweging

De Woo verplicht tot het actief, uit eigen beweging, openbaar maken van documenten. Dit wordt ook wel actieve openbaarmaking genoemd. Deze verplichting heeft betrekking op elf categorieën van informatie die benoemd zijn in artikel 3.3 van de Woo. De actieve openbaarmaking wordt bij Koninklijk besluit gefaseerd ingevoerd.

De implementatie van de actieve openbaarmaking pakken we gezamenlijk op met Dienst Dommelvallei en de gemeenten Geldrop-Mierlo en Nuenen binnen het project Wet open overheid. In 2026 gaan we het aantal categorieën dat actief openbaar wordt gemaakt, uitbreiden. Documenten worden voor nu openbaar gemaakt via de website <https://open.sonenbreugel.nl/>. Dit betreft een tijdelijke oplossing. We onderzoeken welke structurele oplossingen mogelijk zijn voor het actief openbaar maken van documenten.

Daarnaast zijn we aangesloten op de Woo-index, www.organisaties.overheid.nl/woo. Dit betreft een landelijke verwijsindex voor documenten van overheidsorganisaties.

Verplichte beleidsindicatoren

Op de website www.waarstaatjegemeente.nl - ontwikkeld voor gemeentelijke bestuurders en professionals - vindt u een dashboard dat is onderverdeeld in de 15 thema's over gemeentelijke onderwerpen. De gegevens komen uit verschillende bronnen en onderzoeken, zoals burger- en ondernemerspeilingen, CBS en andere centrale databronnen. U kunt de gegevens uit het dashboard gebruiken om te zien waar Son en Breugel staat. U kunt de gegevens ook vergelijken met andere gemeenten. Ter illustratie hebben wij het thema "gemeenteprofiel" hieronder toegevoegd: Voor meer informatie en overige kengetallen verwijzen wij u naar www.waarstaatjegemeente.nl.

Taakveld	Indicator	Eenheid	Periode	Waarde	Omschrijving
0. Bestuur en ondersteuning	Formatie	fte per 1.000 inwoners	2026	5,9	
0. Bestuur en ondersteuning	Bezetting	fte per 1.000 inwoners	2026	5,23	
0. Bestuur en ondersteuning	Apparaatskosten	kosten per inwoner	2026	884	
0. Bestuur en ondersteuning	Externe inhuur	% van loonsom + kosten inhuur	2026	0,0836	Kosten inhuur externen als % van totale loonsom + totale kosten inhuur derden
0. Bestuur en ondersteuning	Overhead	% van de totale lasten	2026	0,1479	
1. Veiligheid	Verwijzingen Halt	per 1.000 jongeren	2024	6	Jongeren van 12 t/m 17 jaar die een licht strafbaar vergrijp plegen, worden door de politie of leerplichtambtenaren naar Bureau Halt verwezen.
1. Veiligheid	Misdrijven - Winkeldiefstallen	per 1.000 inwoners	2024	2,8	
1. Veiligheid	Misdrijven - Geweldd misdrijven	per 1.000 inwoners	2024	1,7	Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).
1. Veiligheid	Misdrijven - Diefstallen uit woning	per 1.000 inwoners	2024	1,7	
1. Veiligheid	Misdrijven - Vernielingen en misdrijven tegen openbare orde en gezag	per 1.000 inwoners	2024	2,8	Hieronder vallen o.a. brandstichting, opruiing, huis-, computer- en lokaalvredebreuk, deelneming aan een criminele of terroristische organisatie, openlijke geweldpleging.
3. Economie	Funciemengingsindex (FMI)	%	2023	67,9	De FMI weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen. Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen, bij 0: alleen wonen en 100: alleen werken
3. Economie	Vestigingen (van bedrijven)	per 1.000 inw. 15 t/m 64 jr	2023	202,3	
3. Economie	Banen	per 1.000 inw. 15 t/m 64 jr	2023	1.462,4	Onder een baan wordt een vervulde positie verstaan. Dit betreffen zowel fulltimers, parttimers als uitzendkrachten.
4. Onderwijs	Absoluut verzuim	per 1.000 leerlingen	2024	5	Het aantal leer- of kwalificatieplichtige jongeren (per 1.000 leerlingen) dat absoluut verzuimer is (geweest) gedurende het schooljaar: de jongere is niet ingeschreven bij een onderwijsinstelling en beschikt niet over een vrijstelling. De periodeaanduiding '2024' staat voor schooljaar '2023/2024'.
4. Onderwijs	Relatief verzuim	per 1.000 leerlingen	2024	9	Het aantal leer- of kwalificatieplichtige leerlingen (per 1.000 leerlingen) waarbij sprake is van meer dan 16 uur ongeoorloofd verzuim gedurende 4 opeenvolgende lesweken.
4. Onderwijs	Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	%	2024	1,6	Vsv'ers zijn jongeren van 12 tot 23 jaar die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten. Een startkwalificatie is een havo of vwo diploma of minimaal een mbo-2 diploma.

Taakveld	Indicator	Eenheid	Periode	Waarde	Omschrijving
					Het vsv-percentage: aantal vsv'ers als percentage van het aantal ingeschreven onderwijsdeelnemers aan het begin van het schooljaar.
5. Sport, cultuur en recreatie	Niet-sporters	%	2024	38,7	Percentage niet-wekelijkse sporters t.o.v. de bevolking van 19 jaar en ouder. Bevolking van 19 jaar en ouder dat niet minstens één keer per week aan sport doet.
6. Sociaal domein	Jongeren met een delict voor de rechter	%	2023	1	Het percentage jongeren (12 t/m 21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.
6. Sociaal domein	Achterstand onder jeugd - Kinderen in uitkeringsgezin	%	2023	3	Percentage kinderen tot 18 jaar die in een gezin leven dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.
6. Sociaal domein	Achterstand onder jeugd - Werkloze jongeren	%	2023	1	Personen van 16 t/m 22 jaar die als werkzoekende staan ingeschreven bij het UWV WERKbedrijf en tegelijkertijd geen baan hebben als werknemer volgens de Polisadministratie.
6. Sociaal domein	Netto arbeidsparticipatie	%	2024	77,1	Het aandeel van de werkzame beroepsbevolking in de bevolking (beroeps- en niet-beroepsbevolking).
6. Sociaal domein	Personen met een bijstandsuitkering	per 10.000 inwoners	2024	153,5	Het aantal personen met een uitkering op grond van de Participatiewet.
6. Sociaal domein	Lopende re-integratievoorzieningen	per 10.000 inw. van 15-64 jr	2024	90,9	
6. Sociaal domein	Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	2024	13,8	Hulp en zorg zoals deze bedoeld en beschreven is in de Jeugdwet (2014), en in natura door de zorgaanbieder is geleverd (dus excl. PGB). Zorg in Natura wordt direct vergoed aan de zorgverlener zonder tussenkomst van de zorggebruiker. In het kader van de jeugdzorg betekent dit dat de hulp rechtstreeks door de gemeente wordt vergoed.
6. Sociaal domein	Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	2024	0,6	Jeugdbescherming is een maatregel die de rechter dwingend oplegt.
6. Sociaal domein	Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren 12-23 jaar	2024	Geen data	Jeugdreclassering is een combinatie van begeleiding en controle voor jongeren vanaf 12 jaar, die voor hun 18e verjaardag met de politie of leerplichtambtenaar in aanraking zijn geweest en een proces-verbaal hebben gekregen.
6. Sociaal domein	Cliënten met een maatwerkvoorziening Wmo	per 10.000 inwoners	2024	660	Aantal per 10.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep. Een maatwerkvoorziening is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo.
7. Volksgezondheid en milieu	Omvang huishoudelijk restafval	kg per inwoner	2023	80	Niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval.
7. Volksgezondheid en milieu	Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit	%	2022	18,4	
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	Gemiddelde WOZ-waarde woningen	x €1.000	2025	517	
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	Nieuw gebouwde woningen	per 1.000 woningen	2024	1,2	Nieuw gebouwde woningen, exclusief overige toevoegingen, zoals transformaties.
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	Demografische druk	%	2025	80,8	Het aantal personen van 0 tot 20 jaar én 65 jaar of ouder per honderd personen van 20 tot 65 jaar.
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden	€	2025	957	Som van de gemiddeld betaalde ozb op basis van de gemiddelde woz-waarde woningen + reinigingsheffing + rioolheffing minus eventuele heffingskorting voor een 1-persoonshuishouden

Taakveld	Indicator	Eenheid	Periode	Waarde	Omschrijving
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	€	2025	1.027	Som van de gemiddeld betaalde ozb op basis van de gemiddelde woz-waarde van woningen + reinigingsheffing + rioolheffing minus eventuele heffingskorting voor een meerpersoonshuishouden.

Financiële begroting

Overzicht van baten en lasten

Programma's

Bedragen x €1.000

Programma's	Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028			Begroting 2029		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Programma 1. Interne en externe dienstverlening	2.912	365	-2.547	2.922	401	-2.521	2.864	349	-2.516	2.883	349	-2.534
Programma 2. Sociale leefomgeving	24.622	5.244	-19.378	24.792	5.067	-19.725	24.729	5.067	-19.661	25.047	5.188	-19.859
Programma 3. Fysieke en veilige leefomgeving	12.181	5.656	-6.525	12.719	5.946	-6.773	12.987	6.191	-6.796	13.353	6.449	-6.904
Programma 4. Economische en ruimtelijke ontwikkeling	4.737	3.067	-1.670	4.259	2.656	-1.603	3.398	1.942	-1.456	3.518	1.950	-1.568
Totaal	44.451	14.332	-30.120	44.692	14.070	-30.622	43.978	13.549	-30.429	44.801	13.936	-30.865

Algemene dekkingsmiddelen

Bedragen x €1.000

Algemene dekkingsmiddelen	Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028			Begroting 2029		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Algemene uitkering	0	31.326	31.326	0	32.243	32.243	0	32.699	32.699	0	34.174	34.174
Dividenden	1	56	55	1	56	55	1	56	55	1	56	55
Lokale heffingen	160	6.528	6.368	160	6.819	6.659	160	7.124	6.964	160	7.442	7.282
Overige algemene dekkingsmiddelen	484	150	-334	836	150	-685	1.413	150	-1.262	2.590	150	-2.440
Treasury	193	41	-153	212	37	-174	311	34	-277	407	30	-377
Totaal	838	38.101	37.263	1.208	39.307	38.099	1.885	40.063	38.179	3.158	41.853	38.695

Overhead en onvoorzien

Bedragen x €1.000

Overhead, onvoorzien en Vpb	Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028			Begroting 2029		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Onvoorzien	80	0	-80	80	0	-80	80	0	-80	80	0	-80
Overhead	8.223	280	-7.943	8.476	280	-8.196	8.684	280	-8.404	8.818	280	-8.538
Totaal	8.303	280	-8.023	8.556	280	-8.276	8.764	280	-8.484	8.898	280	-8.618

Geraamd totaal saldo van baten en lasten

Bedragen x €1.000

Geraamd totaal saldo van baten en lasten	Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028			Begroting 2029		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo

Geraamd	Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028			Begroting 2029		
Totaal saldo van baten en lasten	53.596	52.713	-883	54.460	53.657	-803	54.630	53.893	-738	56.860	56.069	-791
Totaal	53.596	52.713	-883	54.460	53.657	-803	54.630	53.893	-738	56.860	56.069	-791

Beoogde toevoegingen en onttrekkingen

Bedragen x €1.000

Programma's	Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028			Begroting 2029		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Mutaties programma 1	0	39	39	0	4	4	0	4	4	0	4	4
Mutaties programma 2	0	671	671	0	671	671	0	766	766	0	767	767
Mutaties programma 3	449	260	-189	449	275	-174	449	215	-234	449	215	-234
Mutaties programma 4	0	15	15	0	15	15	0	15	15	0	15	15
Totaal	449	985	536	449	965	516	449	1.000	551	449	1.001	552

Geraamd resultaat

Bedragen x €1.000

Geraamd resultaat	Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028			Begroting 2029		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Resultaat	54.045	53.698	-347	54.909	54.622	-287	55.080	54.893	-187	57.310	57.070	-239
Resultaat	54.045	53.698	-347	54.909	54.622	-287	55.080	54.893	-187	57.310	57.070	-239

Overzicht van baten en lasten per taakveld

Overzicht van baten en lasten per taakveld

Bedragen x €1.000

Omschrijving	Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028			Begroting 2029		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Programma 1. Interne en externe dienstverlening												
0.10 Mutaties reserves programma 1	0	39	39	0	4	4	0	4	4	0	4	4
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	-347	0	347	-287	0	287	-187	0	187	-239	0	239
0.1 Bestuur	1.799	2	-1.797	1.802	2	-1.800	1.764	2	-1.762	1.783	2	-1.781
0.2 Burgerzaken	1.112	363	-750	1.120	399	-721	1.100	347	-753	1.100	347	-753
0.4 Overhead	8.223	280	-7.943	8.476	280	-8.196	8.684	280	-8.404	8.818	280	-8.538
0.5 Treasury	194	97	-97	212	94	-119	312	90	-222	408	86	-322
0.61 OZB woningen	106	3.322	3.217	106	3.479	3.374	106	3.643	3.538	106	3.815	3.710
0.62 OZB niet-woningen	24	3.190	3.166	24	3.325	3.300	24	3.465	3.441	24	3.611	3.587
0.64 Belastingen Overig	30	15	-15	30	15	-15	30	15	-15	30	15	-15
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	0	31.326	31.326	0	32.243	32.243	0	32.699	32.699	0	34.174	34.174

Omschrijving	Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028			Begroting 2029		
0.8 Overige baten en lasten	564	150	-414	916	150	-765	1.493	150	-1.342	2.670	150	-2.520
0.9 Vennootschapsbelasting (Vpb)	4	0	-4	4	0	-4	4	0	-4	4	0	-4
Totaal Programma 1. Interne en externe dienstverlening	11.709	38.785	27.076	12.403	39.991	27.589	13.330	40.696	27.366	14.703	42.486	27.783
Programma 2. Sociale leefomgeving												
0.10 Mutaties reserves programma 2	0	671	671	0	671	671	0	766	766	0	767	767
4.2 Onderwijshuisvesting	1.147	231	-916	1.547	231	-1.316	1.538	231	-1.307	1.524	231	-1.293
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	684	21	-664	681	21	-660	684	21	-664	680	21	-660
5.1 Sportbeleid en activering	283	73	-211	211	0	-211	211	0	-211	211	0	-211
5.2 Sportaccommodaties	1.349	267	-1.082	1.435	267	-1.168	1.519	267	-1.252	1.518	267	-1.250
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	668	257	-411	652	257	-394	653	257	-395	655	257	-397
5.4 Musea	4	0	-4	4	0	-4	4	0	-4	4	0	-4
5.5 Cultureel erfgoed	234	25	-209	245	25	-219	236	25	-211	230	25	-205
5.6 Media	439	0	-439	439	0	-439	426	0	-426	426	0	-426
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	3.489	639	-2.850	3.497	587	-2.911	3.502	587	-2.915	3.743	707	-3.035
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	280	21	-259	280	21	-259	280	21	-259	280	21	-259
6.3 Inkomensregelingen	3.917	3.473	-444	3.917	3.473	-444	3.917	3.473	-444	3.917	3.473	-444
6.4 WSW en beschut werk	692	0	-692	626	0	-626	630	0	-630	636	0	-636
6.5 Arbeidsparticipatieinstrumenten gericht op toeleiding naar werk	587	0	-587	587	0	-587	587	0	-587	587	0	-587
6.60 Hulpmiddelen en diensten (Wmo)	934	0	-934	900	0	-900	895	0	-895	895	0	-895
6.711 Huishoudelijke hulp (Wmo)	1.602	186	-1.416	1.666	186	-1.481	1.735	186	-1.549	1.807	186	-1.622
6.712 Begeleiding (Wmo)	808	0	-808	800	0	-800	795	0	-795	795	0	-795
6.713 Dagbesteding (Wmo)	419	0	-419	393	0	-393	367	0	-367	367	0	-367
6.714 Overige maatwerkarrangementen (Wmo)	153	0	-153	153	0	-153	153	0	-153	153	0	-153
6.751 Jeugdhulp ambulante lokaal	45	0	-45	45	0	-45	45	0	-45	45	0	-45
6.752 Jeugdhulp ambulante regionaal	2.858	0	-2.858	2.774	0	-2.774	2.667	0	-2.667	2.667	0	-2.667
6.753 Jeugdhulp ambulante landelijk	560	0	-560	560	0	-560	557	0	-557	557	0	-557
6.761 Jeugdhulp met verblijf lokaal	45	0	-45	45	0	-45	45	0	-45	45	0	-45
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	1.102	0	-1.102	1.069	0	-1.069	1.018	0	-1.018	1.018	0	-1.018
6.763 Jeugdhulp met verblijf landelijk	36	0	-36	36	0	-36	36	0	-36	36	0	-36
6.791 PGB Wmo	193	0	-193	193	0	-193	193	0	-193	193	0	-193
6.792 PGB Jeugd	335	0	-335	325	0	-325	314	0	-314	314	0	-314
6.811 Beschermd wonen (Wmo)	38	0	-38	38	0	-38	38	0	-38	38	0	-38
6.812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (Wmo)	50	0	-50	50	0	-50	50	0	-50	50	0	-50
6.821 Jeugdbescherming	325	0	-325	314	0	-314	301	0	-301	301	0	-301
6.822 Jeugdreclassering	47	0	-47	45	0	-45	45	0	-45	45	0	-45
6.91 Coördinatie en beleid Wmo	58	0	-58	58	0	-58	58	0	-58	58	0	-58
6.92 Coördinatie en beleid Jeugd	249	0	-249	249	0	-249	249	0	-249	249	0	-249
7.1 Volksgezondheid	993	52	-941	962	0	-962	983	0	-983	1.005	0	-1.005

Omschrijving	Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028			Begroting 2029		
Totaal Programma 2. Sociale leefomgeving	24.622	5.915	-18.707	24.792	5.739	-19.054	24.729	5.833	-18.895	25.047	5.955	-19.093
Programma 3. Fysieke en veilige leefomgeving												
0.10 Mutaties reserves programma 3	449	260	-189	449	275	-174	449	215	-234	449	215	-234
1.1 Crisisbeheersing en Brandweer	1.164	0	-1.164	1.211	0	-1.211	1.235	0	-1.235	1.235	0	-1.235
1.2 Openbare orde en Veiligheid	1.105	10	-1.094	1.084	10	-1.073	1.083	10	-1.073	1.083	10	-1.073
2.1 Verkeer en vervoer	3.176	69	-3.107	3.352	69	-3.283	3.405	69	-3.336	3.531	69	-3.462
2.2 Parkeren	30	0	-30	29	0	-29	29	0	-29	29	0	-29
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.965	156	-1.809	2.025	156	-1.869	2.009	156	-1.854	2.022	156	-1.866
7.2 Riolering	1.244	1.938	695	1.433	2.125	692	1.536	2.262	725	1.656	2.408	752
7.3 Afval	2.392	3.097	705	2.491	3.203	711	2.595	3.312	716	2.705	3.425	720
7.4 Milieubeheer	1.106	385	-721	1.095	384	-711	1.093	383	-711	1.092	381	-711
Totaal Programma 3. Fysieke en veilige leefomgeving	12.630	5.916	-6.714	13.168	6.221	-6.947	13.436	6.407	-7.030	13.802	6.665	-7.137
Programma 4. Economische en ruimtelijke ontwikkeling												
0.10 Mutaties reserves programma 4	0	15	15	0	15	15	0	15	15	0	15	15
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	1.100	665	-435	1.097	660	-438	1.090	660	-430	1.082	660	-422
3.1 Economische ontwikkeling	0	97	97	0	97	97	0	97	97	0	97	97
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	38	0	-38	88	0	-88	48	0	-48	48	0	-48
3.3 Bedrijfsloket en -regelingen	45	11	-34	45	11	-34	45	11	-34	45	11	-34
3.4 Economische promotie	113	20	-93	113	20	-93	113	20	-93	113	20	-93
7.5 Begraafplaatsen	0	28	28	0	28	28	0	28	28	0	28	28
8.1 Ruimte en leefomgeving	888	154	-733	768	154	-613	668	154	-513	788	154	-633
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	1.331	1.331	0	925	925	0	211	211	0	219	219	0
8.3 Wonen en bouwen	1.222	762	-460	1.222	762	-460	1.222	762	-460	1.222	762	-460
Totaal Programma 4. Economische en ruimtelijke ontwikkeling	4.737	3.082	-1.655	4.259	2.671	-1.588	3.398	1.957	-1.441	3.518	1.965	-1.553
Totaal	53.698	53.698	0	54.622	54.622	0	54.893	54.893	0	57.070	57.070	0

Toelichting overzicht van baten en lasten

De toelichting op het overzicht van baten en lasten bestaat uit drie onderdelen, namelijk het analyse overzicht van baten en lasten, het overzicht van de geraamde incidentele baten en lasten en het overzicht beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves.

Analyse overzicht van baten en lasten

Programma 1. Interne en externe dienstverlening

1. Interne en externe dienstverlening	Bedrag
Begroting 2026 nieuw	27.076
Begroting 2026 oud	24.300
Verklaring van het verschil	2.776
Omschrijving	
Autonome ontwikkelingen	2.829
Autonome ontwikkelingen kadernota 2026-2029	-15
Begrotingsaanpassingen meerjarenbegroting 2026-2029	-38
Totaal	2.776

Programma 2. Sociale leefomgeving

2. Sociale leefomgeving	Bedrag
Begroting 2026 nieuw	-18.707
Begroting 2026 oud	-17.414
Verklaring van het verschil	-1.293
Omschrijving	
Autonome ontwikkelingen	-1.026
Autonome ontwikkelingen kadernota 2026-2029	-184
Begrotingsaanpassingen meerjarenbegroting 2026-2029	-83
Totaal	-1.293

Programma 3. Fysieke en veilige leefomgeving

3. Fysieke en veilige leefomgeving	Bedrag
Begroting 2026 nieuw	-6.714
Begroting 2026 oud	-5.596
Verklaring van het verschil	-1.118
Omschrijving	
Autonome ontwikkelingen	-861
Autonome ontwikkelingen kadernota 2026-2029	-27
Begrotingsaanpassingen meerjarenbegroting 2026-2029	-230
Totaal	-1.118

Programma 4. Economische en ruimtelijke ontwikkeling

4. Economische en ruimtelijke ontwikkeling	Bedrag
Begroting 2026 nieuw	-1.655
Begroting 2026 oud	-1.290
Verklaring van het verschil	-365
Omschrijving	
Autonome ontwikkelingen	-104
Autonome ontwikkelingen kadernota 2026-2029	-12
Begrotingsaanpassingen meerjarenbegroting 2026-2029	-249
Totaal	-365

Overzicht van de geraamde incidentele baten en lasten

Als per jaarschijf van de meerjarenraming de structurele lasten gedekt zijn door structurele baten is er sprake van structureel evenwicht. Hiervoor is het van belang dat uit de begroting duidelijk blijkt welke geraamde baten en lasten structureel van aard zijn en welke incidenteel. Het structureel begrotingssaldo kan alleen bepaald worden door het begrotingssaldo te zuiveren van incidentele baten en lasten.

Bij het opstellen van het overzicht van incidentele baten en lasten is uitgegaan van de 'Notitie structurele en incidentele baten en lasten' die de Commissie BBV in 2024 gepubliceerd heeft. De incidentele posten worden onder het overzicht toegelicht.

Omschrijving	2026		2027		2028		2029	
	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten
Programma 1 Interne en externe dienstverlening								
Programma 2 sociale leefomgeving								
Programma 3 Fysieke en veilige leefomgeving								
Programma 4 Economische en ruimtelijke ontwikkeling								
Grondexploitatie	1.330.985	1.331.075	924.870	924.960	211.173	211.263	219.020	219.110
Reststroken	36.788	51.094	31.568	45.382	31.568	45.382	31.568	45.382
Implementatie omgevingswet		16.955		16.955		16.955		86.955
Opstellen visie Sonse Bergen				30.000				
Update volkshuisvestingsprogramma								50.000
Uitwerking uitvoeringsprogramma Sonniuswijk/Sandwyck		50.000		50.000				
Uitwerking uitvoeringsprogramma Centrumvisie		25.000		25.000				
Uitwerking ontwikkelvisie Breeakker -noordelijk deel -		100.000						
Opstellen Omgevingsvisie; gebiedsprogramma Ekkersrijt				40.000				
Bedragen < 25.000 voor programma 1 t/m 4 Voorbeelden van posten zijn: Vennootschapsbelasting en uitvoeringsprogr volkshuisvesting	0	23.745	0	3.745	0	3.745	0	3.745
Subtotaal voor mutaties reserves	1.367.773	1.597.869	956.438	1.136.042	242.741	277.345	250.588	405.192
Mutaties reserves								
Reserve vrije bestedingsruimte	3.745		3.745		3.745		3.745	
Reserve duurzaamheid	15.000							
Reserve natuur en landschap			30.000					
Reserve reststroken	15.000		15.000		15.000		15.000	
Reserve infrastructurele werken		449.077		449.077		449.077		449.077
Totaal mutaties reserves	33.745	449.077	48.745	449.077	18.745	449.077	18.745	449.077
Totaal	1.401.518	2.046.946	1.005.183	1.585.119	261.486	726.422	269.333	854.269
Incidenteel saldo baten en lasten		-645.428		-579.936		464.936		584.936
Begrotingssaldo		-347.114		-286.688		186.983		239.422
Begrotingssaldo structureel		298.314		293.248		277.953		345.514

Toelichtingen incidentele baten en lasten

Grondexploitatie

Baten en lasten in de grondexploitatie zijn altijd incidenteel van aard, evenals de stortingen in de grex-bestemmingsreserves.

Reststroken

Voor de uitvoering van het project reststroken wordt menskracht ingehuurd. De baten komen uit de verkoop van de reststroken. Het verschil van de lasten en de baten wordt verrekend met de reserve reststroken.

Implementatie omgevingswet

Vanaf 2024 is de Omgevingswet van kracht. Naast de reguliere kosten voor de omgevingswet, zijn er de komende jaren nog implementatiekosten.

Opstellen visie Sonse Bergen

In 2027 wordt de visie Sonse Bergen opgesteld. Deze kosten worden gedekt uit de reserve natuur en landschap.

Update volkshuisvestingsprogramma

In het volkshuisvestingsprogramma (vastgesteld d.d. 3 april 2025) is opgenomen dat, conform de Wet Regie Versterking Volkshuisvesting, een volkshuisvestingsprogramma voor 5 jaar wordt vastgesteld. Gezien het feit dat hierbij aansluiting gezocht wordt met de cyclus van de update van de Omgevingsvisie ligt het voor de hand om in 2028 te starten met het maken van een nieuw te actualiseren volkshuisvestingsprogramma en dit in 2029 vast te stellen.

Uitwerking uitvoeringsprogramma Sonniuswijk/ Sandwyck

Om te komen tot uitvoering van het gebiedsprogramma Sonniuswijk is een bedrag opgenomen voor 2026 en 2027. Dit is een eerste aanzet om te komen tot een uitvoeringsagenda met bijbehorende financiering en een eerste opstart van een aantal projecten.

Uitwerking uitvoeringsprogramma Centrumvisie

Om te komen tot uitvoering van het gebiedsprogramma Centrum is een bedrag opgenomen voor 2026 en 2027. Dit is een eerste aanzet om te komen tot een uitvoeringsagenda met bijbehorende financiering.

Uitwerking ontwikkelvisie Breeakker -noordelijk deel

De ontwikkelvisie wordt nader uitgewerkt. Hierbij wordt onder andere een wijziging omgevingsplan opgesteld om regie te houden op de ontwikkeling in het voorkeursrechtgebied.

Opstellen Omgevingsvisie; gebiedsprogramma Ekkersrijt

Het gebiedsprogramma Ekkersrijt staat gepland voor 2027. Dit programma wordt op een later moment opgenomen in de Omgevingsvisie 3.0. Het gebiedsprogramma Ekkersrijt zal naast de beleidskaders van het Masterplan (2019) een herijkte visie Science Park ook een visie op de Meubelboulevard bevatten.

Incidentele reserve mutaties

Voor de incidentele reserve mutaties wordt verwezen naar het toelichtingen op de reserves verderop in dit document.

Overzicht beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves

Omschrijving	2026		2027		2028		2029	
	Toevoeging en	Onttrekking en	Toevoeging en	Onttrekking en	Toevoeging en	Onttrekking en	Toevoeging en	Onttrekking en
DR Nieuwbouw Sporthal		98.520		98.520		98.520		98.520
DR Nieuwbouw brandweerkazerne en werf		107.266		107.266		77.569		77.569
DR dak Emiliusschool		16.751		16.751		16.751		16.751
DR Vijverbergschool		10.038		10.038		10.038		10.038
DR Optimalisatie sportpark SBC		37.738		37.738		37.738		37.738
DR verleden		101.816		101.816		101.816		101.816
DR Parkeren Centrum Son		22.700		22.700		22.700		22.700
DR renovatie kunstgr velden SBC		100.899		100.899		100.899		100.899
DR Slowlane Ekkersrijt		1.258		1.258		1.258		1.258
DR fietsoversteek Bestseweg		5.939		5.939		5.939		5.939
DR gemeentehuis losse werkplekinrichting		35.394		0		0		0
DR nieuwbouw sporthal de Bongerd		4.755		4.755		4.755		4.755

	2026		2027		2028		2029	
DR Ruysdaelstraat kst omgeving school		1.440		1.440		1.440		1.440
DR losse inrichting Dommelhuis		122.624		122.624		122.624		122.624
DR technische installaties en tribune		180.035		180.035		180.035		180.035
DR renovatie de Boerderij		19.381		19.381		19.381		19.381
DR Bongerd losse inrichting		8.643		8.643		8.643		8.643
DR Bongerd techn installatie		0		0		94.805		94.805
DR Bongerd bouwkosten		71.686		71.686		71.686		71.686
DR Dommelhuis nazorg en respunten		4.715		4.715		4.715		4.715
Totaal	0	951.598	0	916.204	0	981.312	0	981.312

Voor een verdere toelichting op bovenstaande structurele mutaties verwijzen wij naar het overzicht reserves en voorzieningen met toelichting verderop in dit document.

Uiteenzetting van de financiële positie

Geprognosticeerde balans

Activa	1-1-2026	1-1-2027	1-1-2028	1-1-2029	1-1-2030
Vaste activa					
Immateriële vaste activa	77	67	67	67	67
Materiële vaste activa	99.791	108.976	113.890	113.774	112.184
Financiële vaste activa	1.497	1.459	1.420	1.379	1.338
Totaal Vaste activa	101.366	110.502	115.377	115.221	113.589
Viottende activa					
Voorraden	-1.971	-1.293	-1.418	-1.050	-671
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	8.131	8.131	8.131	8.131	8.131
Liquide middelen	825	825	825	825	825
Overlopende activa	5.763	5.763	5.763	5.763	5.763
Totaal Viottende activa	12.749	13.427	13.302	13.670	14.049
Totaal Activa	114.115	123.929	128.679	128.891	127.639

Passiva	1-1-2026	1-1-2027	1-1-2028	1-1-2029	1-1-2030
Vaste passiva					
Eigen vermogen	32.437	31.961	31.545	30.942	28.489
Voorzieningen	5.203	5.003	5.350	5.506	5.964
Vaste schulden met een rente typische looptijd van één jaar of langer	63.544	74.034	78.853	79.512	80.255
Totaal Vaste passiva	101.184	110.998	115.748	115.960	114.708
Viottende passiva					
Netto-vlottende schulden, met een rente typische looptijd korter dan één jaar	7.985	7.985	7.985	7.985	7.985
Overlopende passiva	4.946	4.946	4.946	4.946	4.946
Totaal Viottende passiva	12.931	12.931	12.931	12.931	12.931
Totaal Passiva	114.115	123.929	128.679	128.891	127.639

EMU-saldo

In het BBV wordt voorgeschreven dat de ontwikkeling van het EMU-saldo moet worden opgenomen in de begroting en de jaarstukken. Het EMU-saldo is het saldo van inkomsten en uitgaven van de overheid op transactiebasis (moment van levering) in een bepaalde periode. Om de overheidsfinanciën in de Eurozone robuust te houden, zijn in Europees verband afspraken gemaakt over het toegestane maximale tekort van het EMU-saldo op nationaal niveau. Omdat het EMU-saldo van alle decentrale overheden onderdeel uitmaakt van het EMU-saldo op nationaal niveau is het daarmee ook relevant voor de decentrale overheden om het eigen EMU-saldo te volgen.

Hieronder is de berekening van het EMU-saldo weergegeven (bedragen x € 1.000).

Omschrijving	2025	2026	2027
1 Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves	-1.461	-883	-803
2 Mutatie (im)materiële vaste activa	-5.067	-9.175	-4.914
3 Mutatie voorzieningen	51	-200	347
4 Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-2.357	-678	125
5 Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	0	0	0
EMU-saldo	-8.834	-10.935	-5.245

Jaarlijks terugkerende arbeidskosten

Voordat de BBV werd ingevoerd was het gebruik dat gemeenten voorzieningen troffen voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen zoals wachtgeld, vakantiedagen of wethouderspensionen.

Vanwege de behoefte aan een eenduidige interpretatie van de financiële positie besloot het ministerie van BZK vervolgens dat desbetreffende "voorzieningen" onder het BBV niet meer getroffen mogen worden. In het BBV is ook opgenomen dat deze verplichtingen in de uiteenzetting van de financiële positie worden vermeld. In de tabel hieronder zijn alle vormen van aan de arbeidsrelatie verbonden salarissen en (rechten op) uitkeringen meegenomen.

Hierbij zijn de volgende vormen te onderscheiden:

- Beloningen tijdens het dienstverband: het salaris (inclusief vakantiegeld en eindejaarsuitkering) van het personeel in dienst. Vanwege het ontbreken van een dienstverband zijn hierbij de raadsleden niet meegenomen.
- Uitkeringen bij ontslag: afkoopsommen.
- Pensioentoezeggingen: (wethouders-)pensioenen, wachtgeld en (verzekerings-)premies.
- Afvloeiingsregelingen: non-actieven en tijdelijke loondoorbetaling.

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	2026	2027	2028	2029
Beloningen tijdens het dienstverband	10.252	10.252	10.252	10.252
Uitkeringen bij ontslag				
Pensioentoezeggingen en wachtgeld	363	363	363	363
Afvloeiingsregelingen				
Totaal	10.615	10.615	10.615	10.615

Overzicht van investeringen

Uit te voeren investering per programma	Afschr. termijn	Reeds gevo- teerd	Invest. 2026	Invest. 2027	Invest. 2028	Invest. 2029	Totaal invest.	Lasten 2026	Lasten 2027	Lasten 2028	Lasten 2029
Sparrenlaan (voorh Taylorstr-Nieuwstr-Dommelstr)	60	22.373	77.627	685.000	0	0	762.627	268	1.200	17.904	17.904
Uitbreiding De Bloktempel IJssellaan 6	40	2.223.372	1.324.090	0	0	0	1.324.090	26.680	131.256	130.192	129.128
Nieuwbouw BuitenseBinnen Doormanlaan 1	40	5.050.082	186.040	0	0	0	186.040	60.601	193.737	192.166	190.595
Fietsstr. Gentlaan Z - Doormanlaan Zuid Riolering	60	0	500.000	500.000	0	0	1.000.000	0	6.000	23.476	23.476
Braecklant	40	1.398	1.800.000	1.696.100	0	0	3.496.100	17	21.617	41.970	129.407
Groenvisie Ekkersrijt	20	175.000	150.000	0	0	0	150.000	2.100	20.150	19.955	19.760
Loader werf	10	0	0	0	65.000	0	65.000	0	0	0	7.280
Routegeb. Prjct Bereikbaarheidsakk	25	0	100.000	1.705.705	0	0	1.805.705	0	5.200	25.620	93.801
Groenbeleid	20	0	93.000	93.000	0	0	186.000	0	5.766	11.476	11.365
PWR 2023 Rioolvervangingen incl relining	60	0	1.000.000	1.000.000	1.894.817	1.894.817	5.789.634	0	23.476	46.952	91.435
Fietsparkeervoorziening Bloktempel/De Ruimte	15	27.834	22.166	0	0	0	22.166	334	3.933	3.893	3.853
Gronaankoop Sonniuswijk 5, 32-34	99	1.350.639	3.000	0	0	0	3.000	16.208	16.244	16.244	16.244
Verbeteren toegankelijkheid de Landing	25	0	40.000	0	0	0	40.000	0	2.080	2.061	2.042
Ontwikkelingsvisie Nieuwe Heide & Oud Meer	20	115.000	15.000	30.000	0	0	45.000	1.380	1.560	1.920	9.920
Zandstraat exclusief bovenbouw	60	0	0	1.000.000	0	0	1.000.000	0	0	23.476	23.476
Koppeling sloot Gentiaan-A-waterrig sloot Bijenlaan	60	0	500.000	0	0	0	500.000	0	11.738	11.738	11.738
PWR 2023 Vervanging electromech gemalen	15	0	200.000	200.000	114.305	114.305	628.610	0	14.649	29.298	37.670
Verv ondergrondse en bovengrondse containers	15	0	90.000	80.000	80.000	0	250.000	0	7.080	13.301	19.459
Uitbreiding BS De Ruimte	40	1.528.525	272.256	0	0	0	272.256	18.342	66.629	66.089	65.548
Bedrijfsauto Nissan E	7	0	0	0	45.000	0	45.000	0	0	0	6.969
Uitbreiding Breugel	40	647.641	693.214	0	0	0	693.214	7.772	49.612	49.209	48.807
Uitbreiding Son Zuid	40	947.481	1.014.151	0	0	0	1.014.151	11.370	72.580	71.992	71.403
Installaties Harlekijn	15	116.680	124.890	0	0	0	124.890	1.400	19.004	18.810	18.617
Renovatie, verduurzaming de Landing (installaties)	15	178.353	168.656	0	0	0	168.656	2.140	26.855	26.582	26.309
Renovatie, verduurzaming de Landing (renovaties)	25	660.940	871.046	0	0	0	871.046	7.931	76.487	75.781	75.075
Renovatie, verduurzaming de Landing (gebouw)	50	156.431	92.400	0	0	0	92.400	1.877	7.963	7.903	7.843
Wateroverlast grootschalig	60	0	1.000.000	1.000.000	1.000.000	0	3.000.000	0	23.476	46.952	70.429
Wateroverlast kleinschalig	15	0	300.000	300.000	300.000	0	900.000	0	21.973	43.947	65.920
Hogedrukreiniger Rioned Flexjet+	7	0	0	0	0	27.000	27.000	0	0	0	0
Houtversnipperaar Greentec Cheetah 30/8	7	0	0	0	0	120.000	120.000	0	0	0	0

Uit te voeren investering per programma	Afschr. termijn	Reeds gevo-teerd	Invest. 2026	Invest. 2027	Invest. 2028	Invest. 2029	Totaal invest.	Lasten 2026	Lasten 2027	Lasten 2028	Lasten 2029
Voertuig wijkteam civiel	7	0	0	0	0	95.000	95.000	0	0	0	0
Tractor Case Luxxum 100	10	0	0	0	0	90.000	90.000	0	0	0	0
Braecklant Installaties	15	0	1.533.900	0	0	0	1.533.900	0	18.407	18.407	120.667
Bosrevitalisering	99	0	344.738	0	0	0	344.738	0	0	0	0
Vervanging speeltoestellen	15	0	75.000	75.000	75.000	75.000	300.000	0	5.900	11.740	17.520
Rekentool klimaatopgave	4	0	25.000	0	0	0	25.000	0	6.550	6.475	6.400
Totaal							26.971.223	158.421	861.121	1.055.530	1.440.060

Reserves en voorzieningen

Overzicht van reserves en voorzieningen

Bedragen x €1.000

Reserves	Balans 1-1-2026	Balans 1-1-2027	Balans 1-1-2028	Balans 1-1-2029	Balans 1-1-2030
Algemene reserves					
Algemene reserve grondexploitatie	1.591	1.591	1.591	1.591	1.591
Reserve vrije bestedingsruimte	5.014	5.011	5.007	5.003	4.999
Algemene reserve	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000
Totaal Algemene reserves	9.605	9.601	9.598	9.594	9.590
Bestemmingsreserves					
Reserve centrumontwikkeling Son en Breugel	257	257	257	257	257
Reserve projectmatig werken	56	56	56	56	56
Reserve infrastructurele werken Ekkersrijt	2.819	3.269	3.718	4.167	4.616
Reserve uitvoering groenbeleidsplan	43	43	43	43	43
Reserve natuur en landschap	476	476	446	446	446
Reserve duurzaamheid	333	318	318	318	318
Reserve reststroken	146	131	116	101	86
Reserve vluchtelingen	2.561	2.561	2.561	2.561	2.561
Reserve Wet toekomst pensioenen	193	193	193	193	193
Totaal Bestemmingsreserves	6.885	7.304	7.708	8.142	8.576
Dekkingsreserves					
Reserve nieuwbouw sporthal	2.660	2.562	2.463	2.364	2.266
Reserve nieuwbouw brandweerkazerne + werf	2.152	2.044	1.937	1.859	1.782
Reserve dak Emiliusschool	201	184	168	151	134
Reserve Vijverbergschool	40	30	20	10	0
Reserve optimalisatie sportpark SBC	302	264	226	189	151
Dekkingsreserves verleden	1.747	1.645	1.544	1.442	1.340
Dekkingsreserve parkeren Centrum Son	568	545	522	499	477
Dekkingsreserve renovatie kunstgrasvelden	504	404	303	202	101
Dekkingsreserve Slowlane Ekkersrijt	130	129	128	126	125
Dekkingsreserve fietsoversteek Bestseweg	107	101	95	89	83
Reserve gemeentehuis losse werkplekinrichting	35	0	0	0	0

Reserves	Balans 1-1-2026	Balans 1-1-2027	Balans 1-1-2028	Balans 1-1-2029	Balans 1-1-2030
Reserve nieuwbouw sporthal De Bongerd	176	171	166	162	157
Reserve ruysdaelstraat kst omgeving school	26	24	23	22	20
Reserve aankoop units Bibliotheek	21	21	21	21	21
Dekkingsreserve losse inrichting Dommelhuis	491	369	246	123	0
Dekkingsreserve Dommelhuis technische installaties en tribune	2.179	1.999	1.819	1.639	1.459
Dekkingsreserve renovatie de Boerderij	426	407	388	368	349
Dekkingsreserve De Bongerd losse inrichting	61	52	43	35	26
Dekkingsreserve De Bongerd technische installaties	1.422	1.422	1.422	1.327	1.232
Dekkingsreserve De Bongerd bouwkosten	2.867	2.796	2.724	2.652	2.581
Dekkingsreserve Dommelhuis nazorg en restpunten	179	174	170	165	160
Totaal Dekkingsreserves	16.294	15.343	14.427	13.445	12.463
Totaal reserves	32.784	32.248	31.732	31.181	30.629

Bedragen x €1.000

Voorzieningen	Balans 1-1-2026	Balans 1-1-2027	Balans 1-1-2028	Balans 1-1-2029	Balans 1-1-2030
Voorzieningen verplichtingen, verliezen en risico's					
Voorziening pensioenoverdracht wethouders	1.695	1.736	1.776	1.817	1.857
Voorziening verlofsparen	185	228	272	316	359
Voorziening wachtgeld bestuurders	281	281	281	281	281
Totaal Voorzieningen verplichtingen, verliezen en risico's	2.160	2.245	2.329	2.413	2.497
Voorzieningen onderhoud en egalisatie					
Voorziening onderhoud gebouwen	466	374	453	480	698
Voorziening onderhoud wegen	116	44	160	126	154
Totaal Voorzieningen onderhoud en egalisatie	582	418	613	606	853
Voorzieningen door derden beklemde middelen					
Voorziening riolering	2.024	1.968	2.066	2.136	2.212

Voorzieningen	Balans 1-1-2026	Balans 1-1-2027	Balans 1-1-2028	Balans 1-1-2029	Balans 1-1-2030
Voorziening afval	324	260	230	239	290
Voorziening afgesloten complexen grondexploitaties	112	112	112	112	112
Totaal Voorzieningen door derden beklemde middelen	2.461	2.340	2.409	2.488	2.614
Totaal voorzieningen	5.203	5.003	5.350	5.506	5.964

Bedragen x €1.000

Staat van reserves en voorzieningen	Balans 1-1-2026	Balans 1-1-2027	Balans 1-1-2028	Balans 1-1-2029	Balans 1-1-2030
Reserves	32.784	32.248	31.732	31.181	30.629
Voorzieningen	5.203	5.003	5.350	5.506	5.964
Totaal reserves en voorzieningen	37.987	37.251	37.082	36.688	36.594

Toelichting op de reserves

Inleiding

Algemeen

In deze toelichting richten wij ons hoofdzakelijk op de vermogensmutaties die betrekking hebben op 2026. Ook lichten we toe waarvoor de reserves bedoeld zijn.

Reserves

De reserves vallen uiteen in algemene reserves, bestemmingsreserves en dekkingsreserves. Algemene reserves fungeren als buffer, voor het opvangen van verliezen van algemene aard. Bestemmingsreserves daarentegen zijn gevormd voor een specifiek doel. Dekkingsreserves staan ter dekking van de afschrijvingslasten van enkele grote projecten/ investeringen.

Algemene reserves

Algemene reserve grondexploitaties

1-1-2026	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12-2026
1.591	0	0	1.591

Bij de vaststelling van de jaarrekening 2017 is er besloten een reserve grondexploitatie in te stellen met als doel een buffer te vormen voor conjuncturele risico's en exploitatierisico's binnen het grondbedrijf. Tevens met als doel indien noodzakelijk de verlies voorziening grondexploitatie te kunnen aan vullen.

Reserve vrije bestedingsruimte

1-1-2026	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12-2026
5.014	0	4	5.011

De reserve vrije bestedingsruimte is de vrij besteedbare algemene reserve. De reserve vrije bestedingsruimte is bedoeld voor het opvangen van jaarrekeningtekorten of andere financiële tegenvallers. Daarnaast kan de reserve ingezet worden om eenmalige projecten te financieren die gedurende een jaar plaatsvinden en die niet uit de exploitatie bekostigd kunnen worden.

De onttrekking betreft de vennootschapsbelasting voor € 3.745,-.

Algemene reserve

1-1-2026	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12-2026
3.000	0	0	3.000

In maart 2013 is de nota risicomanagement en weerstandsvermogen vastgesteld. In deze nota is berekend wat de benodigde weerstandscapaciteit is. Besloten is dat de risicoanalyse regelmatig wordt geactualiseerd en dat deze actualisatie wordt gekoppeld met de P&C-cyclus. Dit gebeurt in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Reserve centrumontwikkeling Son en Breugel

1-1-2026	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12-2026
257	0	0	257

Deze reserve is bestemd voor het uitvoeren van initiatieven/ontwikkelingen in het centrum van de gemeente Son en Breugel.

Reserve projectmatig werken

1-1-2026	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12-2026
56	0	0	56

Deze reserve is bedoeld om verdere concrete invulling te kunnen geven aan het concept "projectmatig werken".

Reserve infrastructuurle werken Ekkersrijt

1-1-2026	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12-2026
2.819	449	0	3.269

Deze reserve dient voor infrastructuurle werken zoals het aanleggen van ontbrekende schakels in het fietsnetwerk en voor de tweede ontsluiting van Ekkersrijt op het hoofdwegennet.

De toevoegingen betreffen:

- Groeipad infrastructuurle werken € 49.077,-
- Verbetering bereikbaarheid regio € 400.000,-.

Reserve uitvoering groenbeleidsplan

Excel-tabel

1-1-2026	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12-2026
43	0	0	43

Omschrijving (toelichting)

Onze gemeente heeft een bijzonder groene uitstraling. Deze groene identiteit vinden we belangrijk en de grote waarde van de omringende natuur willen we bewaken en waar mogelijk versterken. Om dit te kunnen doen is een groenbeleidsplan gemaakt met daaraan gekoppeld een uitvoeringsprogramma. Het uitvoeringsprogramma van het groenbeleidsplan heeft een doorlooptijd van 10 jaar. Voor uitvoering van dit programma is een reserve uitvoering groenbeleidsplan gevormd. Hiervan zijn tot dusver diverse groenomvormingen in lijn met het beleidsplan uitgevoerd.

Reserve natuur en landschap

1-1-2026	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12-2026
476	0	0	476

Deze reserve is in 2021 gevormd vanuit de reserve natuurcompensatie, de reserve recreatie en natuurgebied West en de algemene reserve vrije bestedingsruimte. Het doel is de vorming van robuuste natuur- en landschapsontwikkelingen en het vergroten van de biodiversiteit. Deze doelen zullen worden behaald door het verwerven van gronden die van belang zijn voor de ontwikkeling van natuur en landschap. Vervolgens zullen de gronden ook daadwerkelijk worden ingericht als natuur.

Reserve duurzaamheid

1-1-2026	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12-2026
333	0	15	318

De reserve is bestemd om continuïteit te bieden aan o.a. de versnelling van de energietransitie. Storting vindt plaats via middelen die worden ontvangen vanuit het Rijk. Onttrekking vindt plaats door dekkingsvoorstellen uit raadsbesluiten. Deze reserve is gevormd in de 2e bestuursrapportage 2021. De geraamde onttrekking betreft de energiescans SonEnergie.

Reserve reststroken

1-1-2026	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12-2026
146	0	15	131

Deze reserve is gevormd bij de jaarrekening van 2021 ten behoeve van de bekostiging van het project reststroken. Het project reststroken moet zichzelf financieren op basis van de inkomsten uit de verkoop. Mochten deze inkomsten niet voldoende zijn, dan zullen er middelen worden onttrokken uit deze reserve.

De geraamde onttrekking betreft het egaliseren van de kosten en opbrengsten op het gebied van reststroken.

Reserve vluchtelingen

1-1-2026	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12-2026
2.561	0	0	2.561

Deze reserve is bij de tweede bestuursrapportage 2023 gevormd voor de kosten van de opvang van vluchtelingen in de breedste zin van het woord.

Reserve Wet toekomst pensioenen

1-1-2026	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12-2026
193	0	0	193

Deze reserve is gevormd voor toekomstige dekking van de overdracht van de pensioenen naar het ABP.

Dekkingsreserves

Onderstaande dekkingsreserves zijn gevormd ter dekking van de kapitaallasten van de genoemde investeringen. Hiervoor hebben we geen aparte toelichting opgenomen. De onttrekkingen zijn gedaan ter dekking van de afschrijvingskosten van genoemde projecten of investeringen.

- Reserve nieuwbouw sporthal
- Reserve nieuwbouw brandweerkazerne + werf
- Reserve dak Emiliusschool
- Reserve Vijverbergschool
- Reserve optimalisatie sportpark SBC
- Reserve verleden
- Reserve parkeren centrum Son
- Reserve renovatie kunstgrasvelden SBC
- Reserve Slowlane Ekkersrijt
- Reserve fietsoversteek Bestseweg
- Reserve gemeentehuis losse werkplekinrichting
- Reserve nieuwbouw sporthal De Bongerd
- Reserve Ruysdaelstraat kosten omgeving school
- Reserve aankoop units Bibliotheek
- Reserve losse inrichting Dommelhuis
- Reserve Dommelhuis technische installaties en tribunes
- Reserve renovatie de Boerderij
- Reserve De Bongerd losse inrichting
- Reserve De Bongerd technische installaties
- Reserve de Bongerd bouwkosten
- Reserve Dommelhuis nazorg en restpunten.

Toelichting op de voorzieningen

Voorzieningen

Voorzieningen behoren tot het vreemd vermogen. Voorzieningen zijn passiva posten op de balans, die een inzicht geven in de voorzienbare lasten in verband met risico's en verplichtingen, waarvan de omvang en/of het tijdstip van optreden per balansdatum min of meer onzeker zijn, en die oorzakelijk samenhangen met de periode voorafgaande aan die datum.

Voorzieningen dienen naar beste schatting dekkend te zijn voor de achterliggende verplichtingen of risico's waarvoor ze zijn ingesteld. Toevoegingen moeten derhalve gebaseerd zijn op de tijdige opbouw van de voorziening.

Op grond van het BBV is het niet toegestaan om rente bij te schrijven op de stand van een voorziening (uitzondering: indien binnen de berekening van de hoogte van de voorziening is uitgegaan van de contante waarde mag rente worden toegevoegd).

Voorzieningen verplichtingen, verliezen en risico's

Voorziening pensioenoverdracht wethouders

Stand 1-1-2026	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2026
1.695	50	9	1.736

Voor zittende wethouders dient op grond van de Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers (APPA) pensioen te worden opgebouwd. Dit pensioen -afhankelijk van de diensttijd als wethouder- komt tot uitkering na het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd. Jaarlijks wordt er € 50.000,- gestort in deze voorziening. De onttrekking is gebaseerd op de betaling van pensioenuitkeringen. Bij het opstellen van de jaarrekening wordt op basis van de actuariële berekeningen bekeken of de voorziening voldoende op peil is.

Voorziening verlofsparen

Stand 1-1-2026	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2026
185	44	0	228

Deze voorziening is in 2023 gevormd voor personeelsleden die het verlof gaan sparen.

Voorziening wachtgeld bestuurders

Excel-tabel

Stand 1-1-2026	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2026
281	0	0	281

Omschrijving (toelichting)

Deze voorziening is in 2024 gevormd om toekomstige wachtgeldverplichtingen van bestuurders te bekostigen. Dit is verplicht om grond van verslagleggingsregels.

Voorzieningen onderhoud en egalisatie

Onderhoud gemeentelijke gebouwen

Stand 1-1-2026	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2026
466	276	368	374

In de meerjarenbegroting 2026-2029 is de dotatie aan de voorziening geactualiseerd op basis van de geactualiseerde meerjarenonderhoudsplannen. Voor meer informatie verwijzen wij u naar de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen.

Voorziening onderhoud wegen

Stand 1-1-2026	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2026
116	978	1.050	44

Deze voorziening is bij de 2e bestuursrapportage 2024 gevormd vanuit de nu vervallen egaliseringsreserve wegen. De voorziening is gevormd op basis van het onderhoudsplan en dient voor het egaliseren van de kosten.

Voorzieningen door derden beklemde middelen

Voorziening riolering

Stand 1-1-2026	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2026
2.024	0	56	1.968

In 2023 is het PWR vastgesteld door uw gemeenteraad. De gevolgen van dit plan met de bijbehorende tariefsontwikkeling en mutaties in de voorziening riolering zijn verwerkt in deze begroting.

Voorziening afval

Stand 1-1-2026	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2026
324	0	64	260

Het doel van deze voorziening is het egaliseren van de kosten en opbrengsten uit de exploitatie afval om forse afwijkingen in de tarieven van de afvalstoffenheffing te voorkomen. Onvoorziene uitgaven in enig jaar hebben zo niet meteen gevolgen voor de tarieven. Door deze voorziening wordt ervoor gezorgd dat alle opbrengsten uit de afvalstoffenheffing worden ingezet voor de uitvoering van afvalinzameling en -verwerking.

Voorziening afgesloten complexen grondexploitaties

Stand 1-1-2026	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2026
112	0	0	112

Deze voorziening is gevormd om nagekomen kosten van afgesloten grondexploitaties te kunnen dekken.

Toelichting op de financiële positie

Inleiding

In deze paragraaf wordt kort toegelicht welke uitgangspunten zijn gebruikt voor de berekeningen in deze meerjarenbegroting.

Algemene uitkering

In meerjarenperspectief wordt door het Rijk rekening gehouden met een bepaalde groei van het areaal per maatstaf. Voor de berekening van de algemene uitkering in meerjarenperspectief wordt hierbij aangesloten.

Kostendeekkende tarieven

Voor de tarieven van rioolheffing, afvalstoffenheffing en leges wordt als uitgangspunt een kostendeekbaarheid van 100% gehanteerd.

Onroerende Zaakbelasting (OZB)

Bij de berekening van de ramingen voor de OZB in meerjarenperspectief wordt aangesloten bij de toename of afname van de WOZ-waarden. De totale OZB-opbrengst neemt, naast de indexering, toe met de areaaluitbreiding gebaseerd op het woningbouwprogramma van onze gemeente.

Indexen

Voor de begroting 2026-2029 zijn de volgende indexcijfers, op basis van de Macro Economische Verkenning 2025 (gepubliceerd in najaar 2024), gebruikt. Deze zijn vastgesteld bij de kadernota 2026-2029.

Indexcijfers MPB 2026-2029	2026	2027	2028	2029
Loonkostenindex	4,7%	4,7%	4,7%	4,7%
Materiële kostenindex	2,7%	2,7%	2,7%	2,7%
Gewogen kostenontwikkeling (t.b.v. leges en tarieven)	3,7%	3,7%	3,7%	3,7%

Rente

In de meerjarenbegroting 2026-2029 hanteren wij rentepercentages conform berekeningswijze BBV. Daarnaast zijn de overzichten van investeringen, grondexploitaties, reserves en voorzieningen en geldleningen geactualiseerd wat bijdraagt aan een realistischer beeld.

Renteschema	%
Rente over voorziening verliesgevende complexen bouwgrond	2,00%
Rente activa en grondexploitatie afgerond (omslagrente)	0,70%

* Vanaf 2025 zijn de rentes van activa en grex gelijk aan elkaar, als gevolg van nieuwe BBV-regels (notitie rente).

In de paragraaf financiering is het totaal van de rente en doorberekening van de rente opgenomen.

Eigen begroting raad

Volgens afspraak met uw raad hebben wij een aparte paragraaf in de begroting opgenomen waarin de verwachte kosten in verband met het raadswerk zijn vermeld. Voor de hierbij horende beleidstoelichting verwijzen wij naar Programma 1: Interne en externe dienstverlening.

Nr.	Omschrijving	Realisatie 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
1	Politieke avonden	79.444	74.032	56.787
2	Attentie einde jaar	1.170	1.039	1.067
3	Lidmaatschappen vng, fonds ggu	101.852	117.246	120.411
4	Lidmaatschap Vereniging voor raadsleden	2.376	1.756	2.254
5	Lidmaatschap vereniging van griffiers	497	498	511
6	Informele activiteit raad	4.650	9.011	9.254

Nr.	Omschrijving	Realisatie 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
7	Jaarlijkse bijdrage aan fracties	8.123	6.500	6.500
8	Loonkosten 17 raadsleden, griffier	391.071	442.795	461.315
9	Naheffing werkkostenregeling	32.488	26.416	26.416
10	Presentiegelden burgerleden	11.789	25.000	18.240
11	Conferenties en studiedagen	13.337	4.411	4.530
12	Rekenkamercommissie	8.711	22.527	23.135
13	Bijeenkomsten raad	1.601	6.451	6.626
14	Vrijwilligersavond	-	17.885	-
	Totaal budget raad	657.109	755.567	737.046

Ten opzichte van de voorgaande jaren zijn de voormalige posten 'notulering Politieke Avonden' en 'Nieuwe bestuursstijl' samengevoegd in post 1 onder de naam 'Politieke Avonden'.

De financiële begroting bestaat uit het overzicht van baten en lasten met toelichting, de uiteenzetting van de financiële positie met toelichting en het overzicht van de reserves en voorzieningen met toelichting.

Bijlagen

Subsidieoverzicht

Overzicht subsidies t.b.v. de begroting 2026			
Aan dit overzicht kunnen geen rechten worden ontleend			
Professionele organisaties	Subsidie 2026	Subsidie 2025	Vershil
LEVgroep	€ 1.127.423	€ 911.986	€ 215.437
Lumens	€ 0	€ 355.693	-€ 355.693
Bibliotheek Dommeldal	€ 438.572	€ 426.164	€ 12.408
MEE de Meent Groep	€ 114.162	€ 109.771	€ 4.391
GGzE de Boei	€ 121.116	€ 115.893	€ 5.223
Stichting Leergeld	€ 55.902	€ 54.432	€ 1.470
jongerencentrum Oase	€ 22.887	€ 19.927	€ 2.960
Stichting Vestzaktheater	€ 104.000	€ 103.400	€ 600
Harmonie Pro Honore	€ 10.552	€ 10.544	€ 8
I.V.N.	€ 10.087	€ 10.833	-€ 746
Carrousel	€ 1.026	€ 513	€ 513
Slachtofferhulp	€ 7.184	€ 6.970	€ 214
Stichting MeeDoen Werkt	€ 73.000	€ 70.000	€ 3.000
Stichting MeeDoen S&B	€ 2.844	€ 2.814	€ 30
Alzheimer Nederland	€ 1.627	€ 1.627	€ 0
Stichting Vrijwillige Mantelzorg	€ 2.300	€ 2.300	€ 0
Radio Son en Breugel	€ 12.924	€ 12.267	€ 657
SonenBreugelVerbindt	€ 80.000	€ 93.560	-€ 13.560
Archipel	€ 99.790	€ 0	€ 99.790
Sport- en scoutingorganisaties	Subsidie 2026	Subsidie 2025	Vershil
Scouting Dutmella	€ 21.126	€ 23.352	-€ 2.226
Scouting Bekkersgroep	€ 15.640	€ 13.502	€ 2.138
Voetbalvereniging SBC	€ 37.934	€ 38.585	-€ 651
Hockeyvereniging HTC Son	€ 16.101	€ 14.813	€ 1.228
HTC Son Tennis	€ 3.364	€ 3.414	-€ 50
Tennisvereniging Son en Breugel	€ 3.654	€ 3.752	-€ 98
Tennisvereniging Pieter Brueghel	€ 3.582	€ 3.626	-€ 44
Korfbalvereniging De Corridor	€ 10.054	€ 10.275	-€ 221
Badmintonclub Scarabee	€ 6.036	€ 6.286	-€ 250
Volleybalclub Pieter Brueghel	€ 6.471	€ 6.254	€ 217
Handbalvereniging Apollo	€ 17.519	€ 16.355	€ 1.164
Show- en dansvereniging Avanti	€ 1.110	€ 1.455	-€ 345
Boksvereniging Xhofleer-Weber	€ 8.546	€ 5.643	€ 2.903
Gymnastiekvereniging Dioscuri	€ 2.868	€ 2.872	-€ 4
Sociaal-culturele organisaties	Subsidie 2026	Subsidie 2025	Vershil
Vrouwenvereniging Scala	€ 500	€ 500	€ 0
Vestzakkomedie	€ 1.000	€ 1.000	€ 0
Stichting Gemeenschapsvoorziening Gentiaan	€ 0	€ 29.067	-€ 29.067
Katholieke Vrouwen Beweging Son en Breugel	€ 500	€ 500	€ 0
VrouwAktief	€ 500	€ 500	€ 0
KBO Son	0	€ 1.000	-€ 1.000
De boerderij Breugel	€ 120.295	€ 116.020	€ 4.275
Toneelgroep Maan	€ 1.000	€ 1.000	€ 0
Heemkundekring "Son en Breugel"	€ 2.387	€ 2.302	€ 85
DichtBij	€ 500	€ 500	€ 0
Hoi-Huis	€ 7.000	€ 7.000	€ 0
Smartlappenkoor Rawazzi	€ 1.000	€ 1.000	€ 0
Sons Kamerkoor	€ 1.000	€ 1.000	€ 0
Stichting Vrienden van de Beiaard	€ 5.000	€ 5.000	€ 0

Overzicht subsidies t.b.v. de begroting 2026			
Zangvereniging Een van Zin	€ 1.000	€ 1.000	€ 0
Theaterkoor Sincère	€ 1.000	€ 1.000	€ 0
PVGE	€ 5.000	€ 5.000	€ 0
KBO Breugel	€ 0	€ 1.000	-€ 1.000
Senioren Vitaal Son en Breugel (voorheen KBO Son en KBO Breugel)	€ 5.000	€ 0	€ 5.000
Orgelkring Vollebregt Orgel Breugel	€ 1.000	€ 1.000	€ 0
Zorg- en maatschappelijke organisaties	Subsidie 2026	Subsidie 2025	Vershil
Adviesraad Sociaal Domein	€ 11.651	€ 11.344	€ 307
Senioren Raad Son en Breugel	€ 6.500	€ 6.500	€ 0
Stichting ZorgSaam (voorheen C&G platform en BBM - mantelzorgers)	€ 2.500	€ 2.500	€ 0
Stichting Voedselbank Best e.o.	€ 5.000	€ 5.000	€ 0
Zonnebloem afdeling Son en Breugel	€ 1.000	€ 1.000	€ 0
Buurtbusvereniging Nuenen-Best	€ 1.000	€ 1.000	€ 0
Madelief Bijna Thuis Huis	€ 1.000	€ 1.000	€ 0
Stichting Goud voor Oud	€ 1.000	€ 1.000	€ 0
EHBO vereniging	€ 1.000	€ 1.000	€ 0
Stichting Vier het Leven	€ 1.000	€ 1.000	€ 0
Stichting Doorpakken Wonen	€ 1.500	€ 1.500	€ 0
Stichting Met je Hart	€ 1.000	€ 1.000	€ 0
Stichting Kerstpakkettenactie Son en Breugel	€ 1.000	€ 1.000	€ 0
Stichting Vrienden van Berkenstaete	€ 1.000	€ 1.000	€ 0
Schuldhelpmaatje Son en Breugel	€ 1.500	€ 1.500	€ 0
Buurtvereniging Kanaalstraat	€ 500	€ 500	€ 0
Buurtgemeenschap Elsenkeske	€ 500	€ 500	€ 0
Bewonersvereniging de Traverse	€ 500	€ 500	€ 0
Buurtvereniging d'n Beemd	€ 500	€ 500	€ 0
Stichting HartSave Son en Breugel	€ 11.300	€ 11.300	€ 0
Eetproject Samen aan Tafel	€ 1.000	€ 0	€ 1.000
Evenementen	Subsidie 2026	Subsidie 2025	Vershil
BACK commissie	€ 4.100	€ 4.100	€ 0
Stichting Sixties-Seventies	€ 2.500	€ 2.500	€ 0
Stichting Kinderactiviteiten Son en Breugel	€ 2.750	€ 2.750	€ 0
Stichting Sint Nicolaascomité	€ 2.800	€ 2.800	€ 0
Stichting Giggut!?	€ 2.000	€ 2.000	€ 0
Stichting Breugels Festijn	€ 4.000	€ 4.000	€ 0
Breugelse rommeldag	€ 889	€ 889	€ 0
Stichting Oranjeviering Son en Breugel	€ 7.800	€ 7.800	€ 0
Stichting Lazy Sonny Afternoon	€ 1.000	€ 1.000	€ 0
Totaal	€ 2.672.873	€ 2.712.750	-€ 39.877
Enmalige subsidies	€ 15.000	€ 15.000	€ 0

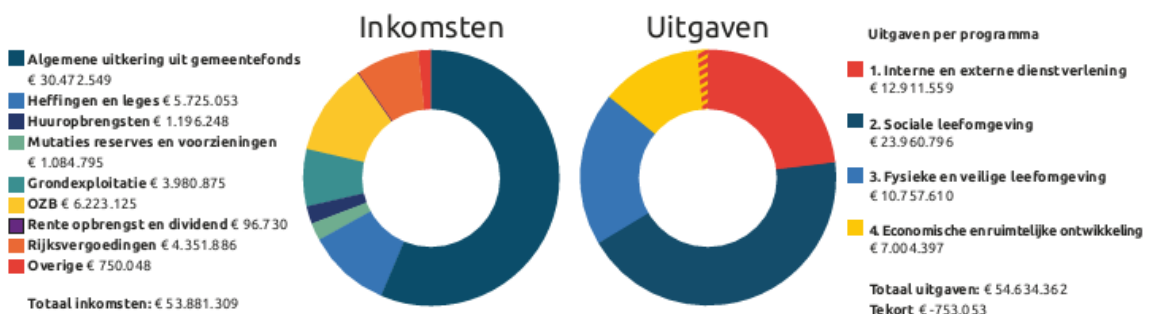
Vaststellingsbesluit

Doelstellingen

Vaststellingsbesluit

Infographic

Begroting in één oogopslag

Gemeentelijke belastingen

De afvalstoffenheffing stijgt met 2,2%. Voor 1 persoonshuishoudens stijgt het tarief naar € 272,88. Het tarief van meerpersoonshuishoudens stijgt naar € 342,12. De rioolheffing stijgt in 2025 met ruim € 20. Voor inwoners stijgt het OZB-tarief met 9,12%. Dat is inclusief 3,3% inflatiecorrectie.

De raad bespreekt de begroting op 7 november 2024.

U kunt de raadsvergadering live volgen via <https://sonenbreugelnotabiz.nl>. De volledige begroting vindt u op <https://son-en-breugelbegrotingsapp.nl>.

Woonlasten gezin Son en Breugel*

	2024	2025
OZB (bij gemiddelde woningwaarde) :	€ 350	€ 384
Afvalstoffenheffing:	€ 335	€ 342
Rioolheffing (afvalwater)	€ 160	€ 180
Rioolheffing (hemelwater)	€ 50	€ 50

*uitgaande van een meerpersoons huishouden.